

UNIVERZITA KARLOVA

Právnická fakulta

Lukáš Jirásek

**Iura in re aliena k podílu v obchodní korporaci
(včetně vtěleného do cenného papíru)**

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce: JUDr. Petr Čech LL.M., Ph.D.

Katedra: Obchodního práva

Datum vypracování práce (uzavření rukopisu): 4. 12. 2023

Prohlašuji, že jsem předkládanou diplomovou práci vypracoval/a samostatně, že všechny použité zdroje byly řádně uvedeny a že práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

Dále prohlašuji, že vlastní text této práce včetně poznámek pod čarou má 210741 znaků včetně mezer.

Lukáš Jirásek

diplomant

V Praze dne 4. 12. 2023

Poděkování

Chci tímto srdečně poděkovat vedoucímu mé diplomové práce, JUDr. Petru Čechovi LL.M., Ph.D. za odborné vedení, cenné rady a vstřícný přístup během konzultací.

Neméně srdečně děkuji své rodině, která mě podporovala po celou dobu studia, a dalším blízkým, kteří to se mnou často neměli lehké, když jsem se učil na zkoušky.

Obsah

Seznam zkratk	8
Úvod	9
1. Podíl v obchodní korporaci jako předmět zástavního práva	11
1.1. Právní povaha podílu v obchodní korporaci	11
1.2. Podíl v korporaci jako způsobilá zástava dle občanského práva	13
1.3. Podíl v korporaci vtělený do cenného papíru jako předmět zástavního práva	15
1.3.1. Úvodní výklad k podílu v korporaci vtělenému do cenného papíru	15
1.3.2. Aplikovatelnost právní úpravy zástavního práva k podílu v korporaci na zástavní právo k podílu představovanému cenným papírem	16
1.4. Dílčí shrnutí	19
2. Zákonné podmínky zastavitelnosti podílu v obchodní korporaci	21
2.1. Spojení podmínek zastavitelnosti a převoditelnosti a jeho význam pro obchodní korporace	21
2.1.1. Rozbor výchozího pravidla zastavitelnosti podílu v korporaci	21
2.1.2. Možné podoby vztahu mezi podmínkami převoditelnosti a zastavitelnosti podílu v obchodní korporaci	22
2.1.3. Aplikace omezení převoditelnosti podílu na jeho zastavitelnost	23
2.1.4. Závaznost podmínek zastavitelnosti a převoditelnosti pro orgány veřejné moci	26
2.2. Zastavitelnost podílu ve veřejné obchodní společnosti	27
2.3. Zastavitelnost podílu v komanditní společnosti	30
2.3.1. Úvodní výklad ke společníkům komanditní společnosti	30
2.3.2. K zastavitelnosti podílu komplementáře	31
2.3.3. K zastavitelnosti nevtěleného podílu komanditisty	33
2.3.4. K zastavitelnosti podílu komanditisty vtěleného do cenného papíru	33
2.4. Zastavitelnost podílu ve společnosti s ručením omezeným	36

2.4.1.	K charakteristickým znakům společnosti s ručením omezeným a jejich projevům v otázce zastavitelnosti podílu.....	36
2.4.2.	Režimy převoditelnosti podílu ve společnosti s ručením omezeným	37
2.4.3.	Zastavitelnost podílu vtěleného do kmenového listu	38
2.5.	Zastavitelnost podílu v akciové společnosti	43
2.5.1.	Úvodní výklad k podílu v akciové společnosti	43
2.5.2.	Zastavitelnost dle formy a podoby akcií	44
2.5.3.	Zastavitelnost akcií na jméno	45
2.5.4.	Zastavitelnost akcií na majitele	47
2.5.5.	Zastavitelnost nevtělených akcií a zatímního listu.....	49
2.6.	Zastavitelnost podílu v družstvu.....	50
2.6.1.	Úvodní výklad k povaze a právní úpravě družstev	50
2.6.2.	Zastavitelnost družstevního podílu v základním typu družstva	50
2.6.3.	Zastavitelnost družstevního podílu ve zvláštních typech družstva	52
2.7.	Dílčí shrnutí	54
3.	Korporační omezení zastavitelnosti podílu v obchodní korporaci.....	56
3.1.	Povaha korporačních omezení zastavitelnosti podílu.....	56
3.2.	Rozhodování o zavedení omezení zastavitelnosti podílu v obchodní korporaci.....	57
3.3.	Účinnost rozhodnutí o omezení zastavitelnosti podílu.....	58
3.4.	Změna omezení zastavitelnosti po vzniku a za trvání zástavního práva	60
3.5.	Podoby možných omezení zastavitelnosti podílu.....	61
3.5.1.	Podmínka souhlasu orgánu společnosti se zastavením podílu	61
3.5.2.	Jiná omezení zastavitelnosti podílu.....	68
3.5.3.	K možné kombinaci obou podob omezení zastavitelnosti podílu.....	69
3.6.	Dílčí shrnutí a porovnání podob omezení zastavitelnosti podílu	70
3.6.1.	Společné znaky podob omezení zastavitelnosti podílu	70
3.6.2.	Souhlas se zastavením podílu.....	70

3.6.3.	Jiná omezení zastavitelnosti podílu.....	71
3.6.4.	Závěry srovnání.....	71
4.	Podmínky zastavitelnosti stanovené smluvním ujednáním.....	73
4.1.	Omezení zastavitelnosti a vedlejší dohody.....	73
4.1.1.	K povaze vedlejších dohod	73
4.1.2.	Vztah vedlejších dohod omezujících zastavitelnost podílu a zákonných ustanovení.....	74
4.1.3.	Vztah vedlejších dohod omezujících zastavitelnost podílu a zakladatelských právních jednání	75
4.2.	Věcněprávní zákaz zřídit zástavní právo k podílu.....	76
4.2.1.	Povaha věcněprávního zákazu zatížení a zcizení.....	76
4.2.2.	Předpoklady zřízení věcněprávního zákazu zatížení nebo zcizení podílu	78
4.2.3.	Vztah mezi zákazem zatížení a zákazem zřídit zástavní právo a jejich vznik ...	79
4.2.4.	Forma smlouvy o zřízení zákazu zatížení nebo zcizení podílu	80
4.2.5.	Osoba oprávněná podat návrh na zápis zákazu zatížení nebo zcizení podílu	81
4.2.6.	K (ne)možnosti zřídit zákaz zatížení či zcizení k podílu vtělenému do cenného papíru jako věcné právo	82
4.3.	Dílčí shrnutí	84
5.	Závěr a návrhy <i>de lege ferenda</i>	85
5.1.	Rekapitulace cíle práce	85
5.2.	Závěry k obecné úpravě zastavitelnosti podílu v korporaci	85
5.3.	Závěry k zákonným podmínkám zastavitelnosti podílu v jednotlivých právních formách obchodních korporací.....	86
5.4.	Závěry o korporačních omezeních zastavitelnosti podílu v obchodních korporacích	87
5.5.	Závěry o smluvních omezeních zastavitelnosti podílu v obchodních korporacích ...	88
5.6.	Návrhy <i>de lege ferenda</i>	88
	Seznam použitých zdrojů	90

1. Monografie a komentáře	90
2. Odborné články	92
3. Seznam použitých internetových zdrojů	93
4. Seznam použitých právních předpisů.....	94
5. Seznam použité judikatury	95
6. Seznam ostatních zdrojů.....	96
Abstrakt	97
Klíčová slova:.....	99
Abstract	100

Seznam zkratek

ABGB	Allgemeines bürgerliches Gesetzbuch (rakouský občanský zákoník)
BGB	Bürgerliches Gesetzbuch (německý občanský zákoník)
DŘ	Zákon č. 280/2009 Sb., Zákon daňový řád, ve znění pozdějších předpisů
GmbHG	Gesetz betreffend die Gesellschaften mit beschränkter Haftung (německý zákon o společnostech s ručením omezeným)
novelizační zákon č. 33/2020 Sb.	Zákon č. 33/2020 Sb., kterým se mění zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích), ve znění zákona č. 458/2016 Sb., a další související zákony
ObchZ	Zákon č. 513/1991 Sb., Obchodní zákoník
OZ	Zákon č. 89/2012 Sb., zákon občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.
OZ 1964, občanský zákoník z roku 1964	Zákon č. 40/1964 Sb., Občanský zákoník
zákon o cenných papírech	Zákona č. 591/1992 Sb., zákon České národní rady o cenných papírech
ZISIF	Zákon č. 240/2013 Sb., zákon o investičních společnostech a investičních fondech
ZOK	Zákon č. 90/2012 Sb., zákon o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích), ve znění pozdějších předpisů.
ZP	Zákon č. 262/2006 Sb., Zákon zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů
ZPKT	Zákon č. 256/2004 Sb., Zákon o podnikání na kapitálovém trhu
ZSÚD	Zákon č. 87/1995 Sb., Zákon o spořitelních a úvěrních družstvech a některých opatřeních s tím souvisejících a o doplnění zákona České národní rady č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů
ZVR	Zákon č. 304/2013 Sb., Zákon o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob, ve znění pozdějších předpisů

Úvod

Iura in re alinea (věcná práva k věci cizí) jsou absolutními majetkovými právy. Z této jejich povahy vyplývá, že zakládají povinnost neurčitému okruhu osob zdržet se zásahu do příslušného práva a narušovat tak oprávnění osoby, jíž náleží. Mezi absolutními majetkovými právy se, jak napovídá jejich souhrnný název, řadí do kategorie věcných práv, tedy práv, jež lpí na individuálně určené věci, na jejichž trvání nemá vliv ani změna vlastníka. Věcné právo k věci cizí tak zakládá právní vztah mezi osobou oprávněnou z příslušného práva a vlastníkem věci, ať je jím kdokoliv. Vlastník věci je příslušným věcným právem k jeho věci omezen ve svém jinak všeobecném právním panství nad věcí ve prospěch oprávněné osoby (typicky, ačkoliv ne nezbytně, vždy odlišné od vlastníka), která má nad věcí též právní panství, avšak panství pouze částečné, vymezené příslušným věcným právem k věci cizí. Předmětem věcných práv k věci cizí jsou, jak napovídá i jejich souhrnný název, věci v právním smyslu. Vzhledem k tomu, že občanský zákoník vychází ze širokého pojetí věci, je okruh předmětů právních vztahů, k nimž lze zřídit věcné právo k věci cizí, velmi široký. Patří do něj též podíl v obchodní korporaci.

Jelikož zkoumat detailně specifika všech věcných práv k věci cizí, jejichž předmětem může být podíl v obchodní korporaci, není s ohledem na rozsah práce možné, rozhodl jsem se zaměřit svoji práci pouze na jedno z nich: zástavní právo. K volbě právě zástavního práva mezi ostatními věcnými právy k věci cizí mě vede jeho široká praktická využitelnost jako zajišťovacího institutu a všeobecná oblíbenost komerční praxí. Ani zástavní právo k podílu v obchodní korporaci však nelze prozkoumat do hloubky, jakou si tento komplikovaný institut zasluhuje, nemá-li se práce stát rozsáhlou monografií. Z toho důvodu se v práci zaměřuji výhradně na podmínky zastavitelnosti podílu v obchodní korporaci.

Přestože je zástavní právo poměrně častým předmětem zájmu odborné veřejnosti, z názorových střetů v rámci diskuse často neplynou v oblasti podmínek zastavitelnosti podílu v obchodní korporaci jednoznačné závěry. V práci se do této diskuse snažím přispět analýzou dříve publikovaných názorů, zaujmout vůči nim postoj a nabídnout možné odpovědi na sporné otázky. Pakliže daný dílčí problém nedostal v odborných diskusích dostatečný prostor, pokouším se nabídnout možné řešení. V obou případech vychází práce z analýzy právních předpisů, kdy je při interpretaci konkrétních problematických ustanovení užito spektrum výkladových metod, tedy výklad jazykový, logický, systematický, historický a teleologický. Výklady se kromě názorů publikovaných v komentářové literatuře a monografiích opírají též o názory publikované v odborných časopisech. Zohledněna je také relevantní judikatura, přičemž právní názory soudů v některých judikátech jsou analyzovány podrobněji. Ačkoliv

cílem práce není provádět komparaci zkoumaných institutů dle české právní úpravy s jejich protějšky v cizích právních řádech, jsou i zahraniční právní úpravy na některých místech zohledněny jako zdroj inspirace pro příslušný výklad nebo za účelem poukázání na shodné či odlišné pojetí daného institutu v zahraničí.

Vytyčeným cílem práce je zodpovědět otázku, které podíly v obchodních korporacích jsou zastavitelné a za jakých podmínek, jakými způsoby a do jaké míry mohou tyto podmínky ovlivnit členové jednotlivých obchodních korporací.

Za tím účelem je práce rozdělena do pěti kapitol.

První kapitola zkoumá zastavitelnost podílu v korporaci optikou občanského práva. Pozornost je věnována požadavkům na vlastnosti zástavy vyjádřeným v občanském zákoníku a jejich reflexím v předpokladech zastavitelnosti podílu v korporaci. Dále je zde zohledněna možnost vtělit některé podíly v korporaci do cenného papíru nebo zaknihovaného cenného papíru a jsou přestřeny možné přístupy k otázce aplikovatelnosti obecné úpravy zástavního práva k podílu v korporaci na zástavní právo k cennému papíru představujícímu podíl.

Druhá kapitola se zabývá zákonnými předpoklady zastavitelnosti podílu v jednotlivých obchodních korporacích. Zkoumán je věcný důvod takového nastavení, zejména v případě, kdy ze zákonné právní úpravy vyplývá, že podíl v příslušné obchodní korporaci je zcela nezastavitelný. Značný prostor je věnován problematice zastavitelnosti cenných papírů, do nichž je podíl v obchodní korporaci vtělen.

Třetí kapitola je věnována problematice korporačních omezení zastavitelnosti podílu v obchodní korporaci. Popsány jsou postupy při zavádění těchto omezení do zakladatelského právního jednání obchodní korporace a jimi vyvolané účinky. Zvláštní pozornost je věnována dvěma výchozím podobám korporačních omezení zastavitelnosti podílu v obchodní korporaci, které jsou v závěru kapitoly porovnány s přihlédnutím k míře, v jaké vyhovují zájmům stran zástavní smlouvy, dané obchodní korporace a jejích společníků.

Ve čtvrté kapitole je představena možnost stanovit podmínky a omezení zastavitelnosti podílu v obchodní korporaci formou obligace. Je poukázáno na rozdíly v účincích takového omezení oproti omezením korporačním. Dále je představena možnost korporační omezení zastavitelnosti podílu jednorázově prolomit. V závěru kapitoly je prostor věnován také tzv. *negative pledge*.

Pátou kapitolu představuje souhrnný závěr práce a doporučení *de lege ferenda* vycházející z v práci dříve formulovaných závěrů.

1. Podíl v obchodní korporaci jako předmět zástavního práva

1.1. Právní povaha podílu v obchodní korporaci

Obchodní korporace jsou zvláštním typem korporací s právní úpravou obsaženou v Zákoně č. 90/2012 Sb., zákon o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích), ve znění pozdějších předpisů (dále jen „**zákon o obchodních korporacích**“ či „**ZOK**“). Z podpůrné použitelnosti ustanovení Zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „**občanský zákoník**“ či „**OZ**“) na instituty upravené zákonem o obchodních korporacích (tzv. princip subsidiarity)¹ plyne použitelnost ustanovení o korporacích a právnických osobách občanského zákoníku i na obchodní korporace v případě, že zákon o obchodních korporacích nestanoví něco jiného. Vzhledem k tomu, že obchodní korporace jsou korporacemi v obecném smyslu čili zároveň právnickými osobami, jsou společenstvím osob s vlastní právní osobností, a tedy subjektem práva (ust. § 210 odst. 1 a § 118 OZ).

Podíl v obchodní korporaci představuje právní vztah mezi tímto subjektem práva a jeho členy, společníky. Dle ust. § 31 ZOK je podíl vymezen takto: „*Podíl představuje účast společníka v obchodní korporaci a práva a povinnosti z této účasti plynoucí.*“ Uvedená definice v zákoně o obchodních korporacích zavedla do právní úpravy jednotné pojetí podílu v obchodní korporaci a představila tak změnu oproti dřívějšímu přístupu v obchodním zákoníku, který obdobnou definici, obsaženou v ust. § 61 Zákona č. 513/1991 Sb., Obchodní zákoník (dále jen „**obchodní zákoník**“ či „**ObchZ**“) nevztahoval na družstva. Stejně tak došlo k zpřesnění terminologie opuštěním pojmu obchodní podíl,² byť zprvu nedokonale.³ Pojem obchodní podíl zcela vymizel z úpravy ZOK až s účinností novely ZOK od 1. 7. 2021.⁴ Práva společníka plynoucí z tohoto vztahu bývají někdy označována jako *práva z podílu*.

Kromě toho, že podíl představuje právní vztah mezi společníkem a obchodní korporací, je sám též předmětem právních vztahů. Je proto potřeba rozlišovat práva plynoucí z tohoto vztahu

---

¹ Právní úprava spolku jakožto prototypu korporace však není mnohdy s povahou obchodní korporace slučitelná. Proto se ustanovení občanského zákoníku o spolcích použijí na obchodní korporaci jen tehdy, stanoví-li to zákon o obchodních korporacích výslovně (tzv. princip delegace).

² Pojem, se kterým obchodní zákoník vedle pojmu podíl též pracoval, a to ve vztahu ke společnosti s ručením omezeným, srov. např. ust. § 114 ObchZ.

³ Např. ust. § 213 odst. 1 ZOK hovořilo o předkupním právu společníků k uvolněnému obchodnímu podílu. Důvodem pokračující nesjednocenosti terminologie bylo zřejmě zakořenění pojmu obchodní podíl v právním jazyce ve věcech týkajících se společnosti s ručením omezeným.

⁴ Novelizující zákon č. 33/2020 Sb., kterým se mění zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech.

(z podílu) a práva společníka s podílem v mezích objektivního práva zacházet, tedy práva *k podílu*. Odpovědět na otázku, zda jedním z těchto práv k podílu může být i zástavní právo, lze již při pouhém pohledu na právní úpravu v občanském zákoníku. Zástavnímu právu k podílu v korporaci (nikoliv pouze obchodní korporaci) je totiž věnováno hned několik ustanovení, a sice § 1320-1327. Toto legislativní řešení obecně považuji za vhodné, neboť napomáhá překonat některé výkladové nejasnosti, které by mohly vzniknout ohledně míry aplikovatelnosti obecných ustanovení o zástavním právu na podíl v korporaci vzhledem k jeho nehmotné podstatě a dalším specifickým. Nejde však o jediné možné řešení. Například německý občanský zákoník výslovnou právní úpravu zástavního práva k podílu neobsahuje. Na místo toho se na zástavu podílu užijí ustanovení německého občanského zákoníku o zastavení práv (§ 1273 a n. Bürgerliches Gesetzbuch, dále jen „**německý občanský zákoník**“ či „**BGB**“) ve spojení s ustanoveními o převodech podílu, obsažené ve vztahu ke společnosti s ručením omezeným v německém zákoně o společnostech s ručením omezeným (§ 15 a 16 GmbHG).⁵ přičemž tuto úpravu je možno označit za relativně podrobnou, zejména při porovnání s úpravou v Zákoně č. 40/1964 Sb., Občanský zákoník (dále jen „**občanský zákoník z roku 1964**“). Za jeho účinnosti dokonce panovaly po určitou dobu v odborné veřejnosti neshody v otázce, zda podíl v korporaci vůbec může být zástavou.⁶ Tyto neshody byly z velké části způsobeny skutečností, že zástavní právo je teorií dlouhodobě řazeno mezi věcná práva k věci cizí, což občanský zákoník z roku 1964 jeho zařazením do systému právní úpravy reflektoval, obchodní podíl byl však považován za *jinou majetkovou hodnotu*.^{7,8} Bylo proto možné dovodit, např. argumentem *a rubrica*, že není zastavitelný, jak upozorňoval například Eliáš. Panující nejistota o zastavitelnosti podílu byla nakonec odstraněna novelizujícím Zákonem č. 367/2000 Sb., Zákon, kterým se mění zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony, který s účinností k 1. 1. 2001 mimo jiné výslovně zařadil obchodní podíl

---

⁵ K tomu srov. GIESEN, Hans-Michael a BRANDI, Tim Oliver. International Finance Transactions – The Pledge of Shares in a German Limited Liability Company. *International Lawyer*, 1997, č. 4. s. 1050. [online]. Dostupné z <https://scholar.smu.edu/til/vol31/iss4/6>.

⁶ ELIÁŠ, K. K otázce zastavení obchodního podílu. *Právo a podnikání*, rok 1994, č. 2, s.3.

⁷ Tamtéž, s. 2.

⁸ Ani závěr o právní povaze podílu nebyl však přijímán jednoznačně. Část odborné veřejnosti dovozovala, že jde o majetkové právo. Srov. např. PELIKÁNOVÁ, I. *Komentář k obchodnímu zákoníku*. Praha: Linde, 1997, s. 78. ISBN 8072010956. Některí autoři dovozovali, že jde o věc. (Srov. např. JANKOVSKÁ, Martina. Úvaha o zástavním právu k obchodnímu podílu. *Právo a podnikání*, rok 1993, č. 11, s. 22-24.). Judikatura nakonec postavila najisto, že se jednalo o jinou majetkovou hodnotu (srov. např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 3. 10. 2007, sp. zn. 29 Odo 794/2006).

do výčtu způsobilých zástav.⁹ Podíl v korporaci se tak definitivně stal předmětem věcného práva k věci cizí, aniž by byl věcí.¹⁰

1.2. Podíl v korporaci jako způsobilá zástava dle občanského práva

Oproti tomu v občanském zákoníku je způsobilost zástavy určena nikoliv metodou výčtu, ale obecnou klauzulí v ust. § 1310 odst. 1 OZ, které zní: „*Zástavou může být každá věc, s níž lze obchodovat.*“ Na tomto místě je vhodné položit si otázku, zda podíl v korporaci splňuje požadavky obecné klauzule pro způsobilou zástavu, nebo zda je poněkud nekoncepčně za způsobilou zástavu pouze prohlášen uvedenými ust. § 1320–1327 OZ.

Prvním požadavkem na způsobilou zástavu je, aby byla věcí. Ač dle starší právní úpravy byl podíl v korporaci jinou majetkovou hodnotou, je třeba upozornit na skutečnost, že občanský zákoník z roku 1964 užíval užší pojetí věci,¹¹ když v ust. § 118 odst. 1 OZ 1964 dělil předměty právních vztahů na věci, práva a jiné majetkové hodnoty. Užší pojetí věci zná též německá právní úprava v Bürgerliches Gesetzbuch (německý občanský zákoník, dále též „**BGB**“).¹² Oproti tomu současná právní úprava vychází ze širšího pojetí věci,¹³ jak vyplývá z ust. § 489 OZ, jež zní: „*Věc v právním smyslu (dále jen „věc“)* je vše, co je rozdílné od osoby a slouží potřebě lidí.“¹⁴ Z tohoto pojetí vychází též rakouská právní úprava (Allgemeines bürgerliches Gesetzbuch, rakouský občanský zákoník, dále též „**ABGB**“)¹⁵ která svého času platila i na našem území. Již z této formulace je patrné, že podíl odpovídá pojetí věci v právním smyslu, neboť je jistě odlišný od osoby a slouží potřebě členů korporace tím, že zprostředkovává právní vztah mezi nimi a danou korporací. Také odborná veřejnost se naprosto většinou shoduje, že podíl v korporaci věcí je, a to věcí movitou, nehmotnou.¹⁶ Menšinový názor zastávaný

---

⁹ Ust. § 153 odst. 1 občanského zákoníku z roku 1964.

¹⁰ Nebyl však sám. Např. jiné majetkové právo bylo též podle ust. § 153 odst. 1 OZ 1964 způsobilou zástavou.

¹¹ ELIÁŠ (1994), op. cit. pozn. 6, s. 2.

¹² Srov. ust. § 90 BGB: „*Věcmi v právním smyslu jsou pouze hmotné předměty.*“ (Sachen im Sinne des Gesetzes sind nur körperliche Gegenstände).

¹³ THÖNDEL, A.; ZUKLÍNOVÁ, M. in: DVOŘÁK, J.; ŠVESTKA, J. a ZUKLÍNOVÁ, M. *Občanské právo hmotné. 2.*, aktualizované a doplněné vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2016. ISBN 978-80-7552-187-3.

¹⁴ Srov. např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 19. 7. 2017, sp. zn. 29 Cdo 5719/2016.

¹⁵ Srov. ust. § 285 ABGB: „*Vše, co je odlišné od osoby a slouží k užití lidmi je věcí v právním smyslu.*“ (Alles, was von der Person unterschieden ist, und zum Gebrauche der Menschen dient, wird im rechtlichen Sinne eine Sache genannt.).

¹⁶ HAVEL, B. in: ŠTENGLOVÁ, I.; HAVEL, B.; CILEČEK, F.; KUHN, P. a ŠUK, P. *Zákon o obchodních korporacích: komentář. 3. vydání.* Praha: C. H. Beck, 2020, s. 77.

například Hendrychovou, že podíl věci není, je v přímém rozporu s definicí věci dle ust. § 489 OZ,¹⁷ a ani Nejvyšší soud zjevně přesvědčení autorky nesdílí.¹⁸

Druhým požadavkem na způsobilou zástavu vyplývajícím z předmětného ust. § 1310 OZ je obchodovatelnost příslušné věci. Tento termín se zdá významově podobný termínu „převoditelnost“, který právě ve vztahu k podílu v korporaci užívá ust. § 1320 odst. 1 první věta OZ, když říká: „*Lze-li podíl v korporaci volně převést, lze k němu zřídit i zástavní právo.*“ Nabízí se tedy otázka, zda je obchodovatelnost něco jiného než převoditelnost, nebo zda je převoditelnost jen specifickým vyjádřením obchodovatelnosti vztažené na podíl v korporaci. Termín „lze obchodovat“ občanský zákoník s výjimkou obchodování na evropském regulovaném trhu na žádném jiném místě neuvádí. Hampl vykládá termín tak, že danou věc „*lze i proti vůli jejího vlastníka převést na jiného či z ní alespoň jinému umožnit brát výtěžek.*“¹⁹ Spíše, než o obchodovatelnost jde tedy o zhodnotitelnost, jak uzavírá též Bezouška.²⁰ Také rakouský občanský zákoník užívá obdobnou formulaci.²¹ Rakouská doktrína zřejmě vykládá pojem obchodovatelnosti podobně, totiž jako „*Übertragbarkeit oder Nutzbarkeit*“ (lze přeložit jako „převoditelnost nebo užitnost“).²² Tyto vlastnosti jsou zástavnímu právu inherentní. Nebyla-li by zastavená věc zhodnotitelná, nemohlo by zástavní právo plnit svou uhrazovací funkci spočívající v možnosti zástavního věřitele uspokojit svou pohledávku v případě neplnění ze strany dlužníka alternativním způsobem, a to i bez dlužníkovy součinnosti, typicky z výtěžku prodeje zástavy nebo jejím ponecháním. Vymazal podává, že ač z uhrazovací funkce zástavního práva požadavek převoditelnosti přímo neplyne, zástavní právo, u něhož by bylo zcela vyloučeno, že zástava v případě realizace zástavního práva změní vlastníka, si lze jen stěží představit.²³ S tímto závěrem vzhledem k typické podobě zástavního práva souhlasím.

Lze tedy uzavřít, že požadavek převoditelnosti v ust. § 1320 odst. 1 OZ je jen jiným vyjádřením obchodovatelnosti, a že podíl v korporaci, který je převoditelný, je tedy způsobilou

---

¹⁷ ČECH, P. a ŠUK, P. *Právo obchodních společností: v praxi a pro praxi (nejen soudní)*. Vydání I. Praha: Ivana Hexnerová – BOVA POLYGON, 2016. ISBN 978-80-7273-177-0. s. 234.

¹⁸ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 19. 7. 2017, sp. zn. 29 Cdo 5719/2016.

¹⁹ HAMPL, O. in: PETROV, J.; VÝTISK, M.; BERAN, V. a kol. *Občanský zákoník*. 2. vydání (2. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2023. ISBN 978-80-7400-747-7. s. 1373.

²⁰ BEZOUŠKA, P. in: SPÁČIL, J. a kol. *Věcná práva: věcná práva, katastr nemovitostí a správa cizího majetku*. V Praze: C.H. Beck, 2018. ISBN 978-80-7400-711-8. s. 1246-1247.

²¹ První věta ustanovení zní v překladu: „*Jako zástava může sloužit každá věc, která je v obchodě.*“ (Als Pfand kann jede Sache dienen, die im Verkehre steht).

²² PETRASCH, F. in: RUMMEL, P. *ABGB Kommentar, Band 1*. Auflage 2. Wien: Manzche Verlags – und Universitätsbuchhandlung, 1990. ISBN 3-214-04415-X. s. 521.

²³ Tamtéž.

zástavou i dle ust. § 1310 OZ, neboť v takovém případě splňuje oba v něm stanovené požadavky.

1.3. Podíl v korporaci vtělený do cenného papíru jako předmět zástavního práva

1.3.1. Úvodní výklad k podílu v korporaci vtělenému do cenného papíru

Právní úprava v občanském zákoníku počítá též s tím, že podíl v korporaci bude vtělen do cenného papíru, jak vyplývá z ust. § 1320 odst. 2 OZ, jež zní: „*Je-li podíl představován cenným papírem, je způsobilou zástavou jen tento cenný papír.*“ Z důvodu rozsahu práce a jejího zaměření na obchodní korporace ponechávám nezodpovězenou otázku, zda toto ustanovení dopadá i na jiné než obchodní korporace. Na okraj je ale možno uvést, že odborná veřejnost se spíše kloní k tomu, že nikoliv.²⁴

Podíl v obchodní korporaci může být v souladu s ust. § 32 odst. 2 ZOK vtělen do cenného papíru (nebo zaknihovaného cenného papíru), jde-li o kapitálovou obchodní společnost²⁵ nebo stanoví-li tak jiný právní předpis.²⁶ V takovém případě lze hovořit o *inkorporovaném podílu*. Cennými papíry představujícími podíl v obchodní korporaci, na něž se tato ustanovení aplikují, jsou kmenový list představující podíl ve společnosti s ručením omezeným, investiční list představující podíl komanditisty v komanditní společnosti na investiční listy,²⁷ akcie, do níž je vtělen podíl v akciové společnosti, a zatímní list nahrazující akcie, jež nebyly zcela splaceny.

Cenným papírem je dle ust. § 514 OZ „[...] listina, se kterou je právo spojeno takovým způsobem, že je po vydání cenného papíru nelze bez této listiny uplatnit ani převést.“ Vtělením do cenného papíru tak podíl nabývá kvality movité věci hmotné.

Pro účely budoucího výkladu k zastavitelnosti akcií je vhodné uvést na tomto místě též zaknihovaný cenný papír. Zaknihovaný cenný papír je podle současné právní úpravy v občanském zákoníku samostatným předmětem právních vztahů, nikoliv podobou cenného

---

²⁴ Srov. např. HAVEL, B. in: SPÁČIL, J.; KRÁLÍK, M. a kol. *Občanský zákoník III. Věcná práva (§ 976–1474)*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2021. ISBN 978-80-7400-803-0. s. 1300. Shodně VYMAZAL, Lukáš. *Zástavní právo*. 3. vydání. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). Praha: Wolters Kluwer, 2019. ISBN 978-80-7598-516-3. s. 471.

²⁵ V souladu s ust. § 1 odst. 2 ZOK se jedná o společnost s ručením omezeným a akciovou společnost.

²⁶ To je případ komanditní společnosti na investiční listy dle zákona o investičních společnostech a investičních fondech.

²⁷ Viz ust. § 170 an. zákona č. 40/2013 Sb., zákon o investičních společnostech a investičních fondech, ve znění pozdějších předpisů.

papíru, „znehmotněným“ protipólem cenného papíru listinného,²⁸ jako tomu bylo dle Zákona č. 591/1992 Sb., zákon České národní rady o cenných papírech (dále jen „**zákon o cenných papírech**“).²⁹ Zaknihovaný cenný papír je movitou věcí nehmotnou. Je-li tedy podíl v korporaci (věc movitá, nehmotná) vtělen do zaknihovaného cenného papíru, nestane se věcí hmotnou jako v případě vtělení do cenného papíru. Přesto se jeho právní režim změní, a to v mnoha ohledech stejným způsobem jako při vtělení podílu do cenného papíru, neboť v souladu s ust. § 525 odst. 2 OZ se na něj budou aplikovat ustanovení o cenných papírech, leda by to vylučovala jejich povaha nebo by to bylo právním předpisem vyloučeno. Například na vznik zástavního práva k zaknihovanému cennému papíru se bude aplikovat ust. § 1331 odst. 1 OZ o vzniku zástavního práva k zaknihovanému cennému papíru, namísto ust. § 1328 a 1329 OZ o vzniku zástavního práva k cennému papíru. Níže zkoumaná ustanovení o zástavním právu k zaknihovanému cennému papíru (a ustanovení o zaknihovaném papíru vůbec) však lze z uvedených cenných papírů představujících podíl v korporaci vztáhnout pouze na akcie. Ostatní uvedené cenné papíry představující podíl v korporaci totiž nemohou být vydány jako zaknihované cenné papíry.³⁰

1.3.2. Aplikovatelnost právní úpravy zástavního práva k podílu v korporaci na zástavní právo k podílu představovanému cenným papírem

Zatímco zástavní právo k podílu v korporaci je upraveno v ust. § 1320–1327 OZ, zástavní právo k cennému papíru je upraveno v ust. § 1328–1332 OZ. Problematiku rozsahu, v jakém se uvedené právní úpravy použijí na podíl představovaný cenným papírem, řeší ust. § 1320 odst. 2 OZ následovně: „*Je-li podíl představován cenným papírem, je způsobilou zástavou jen tento cenný papír.*“ Tato formulace však umožňuje dva výklady.

Dle prvního možného výkladu právní úprava zástavního práva k cennému papíru zcela vylučuje použitelnost právní úpravy zástavního práva k nevtělenému podílu. Tento výklad zastává Richter, když soudí, že aplikace ust. § 1320–1327 OZ o zástavním právu k podílu je u podílu vtěleného do cenného papíru vyloučena, neboť tato ustanovení obsahují pravidla neslučitelná s principy integrity cenných papírů. Jako příklad takového ustanovení uvádí ust. § 1325 OZ, jež zní: „*Zástavní věřitel oznámí započetí výkonu zástavního práva všem společníkům. Mají-li tyto společníci k podílu předkupní právo, předkupní právo zanikne,*

---

²⁸ PAULY, J. *Teoretické a legislativní základy cenných papírů*. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). Praha: Wolters Kluwer, 2016. ISBN 978-80-7552-421-8. s. 31.

²⁹ Viz např. ust. § 9 odst. 1 zákona o cenných papírech, ve znění účinném do 1. 5. 2004.

³⁰ Srov. ust. § 137 odst. 3 ZOK, § 172 odst. 2 ZISIF a § 285 odst. 2 ZOK.

neuplatní-li je společníci při zpeněžení zástavy.“³¹ S Richterm souhlasí Vymazal, který Richterovo stanovisko doplňuje vysvětlením, že při vztažení uvedeného ust. § 1325 OZ na výkon zástavního práva k akcií ve společnosti s mnoha akcionáři by nebylo prakticky možné všechny akcionáře řádně uvědomit o započetí výkonu zástavního práva. Havel dochází k témuž závěru, že úprava zástavního práva k cenným papírům má vůči úpravě zástavního práva k podílu povahu *lex specialis*, a poukazuje na ust. § 1320 odst. 1 OZ, které dle něho nelze použít na podíl vtělený do cenného papíru, neboť otázky omezení převoditelnosti cenných papírů a podílů jsou v ust. § 32 odst. 2 a 3 ZOK řešeny shodně a na jiné podíly než ty upravené v zákoně o obchodních korporacích cenný papír vydat nelze.³²

Dle druhého možného výkladu vylučuje úprava zástavního práva k cennému papíru úpravu zástavního práva k podílu v rozsahu, v jakém jsou obě úpravy neslučitelné. V praxi je tedy nutné vždy posuzovat, zda dané ustanovení o zástavním právu k podílu v korporaci má v úpravě o zástavním právu k cennému papíru neslučitelný protějšek. V takovém případě by musela ustoupit do pozadí, v opačném případě by byla použitelná. Tento výklad zastává Hampl, který výše uvedeným názorům Richtera, Vymazala a Havla oponuje, když sice souhlasí se závěrem, že některá ustanovení o zastavení podílu nelze na zastavení podílu vtěleného do cenného papíru použít, odmítá však závěr o hromadném vyloučení aplikace všech ust. § 1325–1327 OZ jako příliš paušální. Jako příklad ustanovení aplikovatelného i na cenný papír představující podíl v obchodní korporaci uvádí ust. § 1320 odst. 1 OZ, o kterém bude ještě mnoho řečeno níže.³³ Dědič s Lasákem s tímto závěrem souhlasí a uvádějí též některá konkrétní ustanovení upravující zástavní právo k podílu v korporaci, která lze dle jejich názoru vztáhnout i na akcií (tedy cenný papír představující podíl v akciové společnosti). Mezi těmito ustanoveními uvádí též zmíněné ust. § 1320 odst. 1 OZ³⁴ a dále ust. § 1325–1327 OZ týkající se výkonu zástavního práva k podílu.³⁵ Závěr o subsidiárním použití ustanovení o zástavním právu k podílu v korporaci na zástavní právo k podílu představovanému cenným papírem

---

³¹ RICHTER, T. Zajištění dluhů podle nového občanského zákoníku – zástavní právo. *Obchodněprávní revue*. 2013, roč. 5, č. 9/2013, ISSN 1803-6554. s. 250.

³² HAVEL, B. in: SPÁČIL, J., KRÁLÍK, M. a kol. *Občanský zákoník III. Věcná práva (§ 976–1474)*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2021, ISBN 978-90-7400-803-0. s. 1300.

³³ HAMPL, O., (2023), op. cit. pozn. 19, s. 1391.

³⁴ DĚDIČ, J. a LASÁK, J. in: LASÁK, J.; DĚDIČ, J.; POKORNÁ, J.; ČÁP, Z. a kol. *Zákon o obchodních korporacích: komentář*. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). Praha: Wolters Kluwer, 2021. ISBN 978-80-7598-881-2. s. 1335-1339.

³⁵ Dědič a Lasák tedy nesouhlasí ani s Richterovým a Vymazalovým předpokladem, že ust. § 1325 je na podíl představovaný cenným papírem bez dalšího nepoužitelné. Srov. DĚDIČ, J. a LASÁK, J. (2021), op. cit. pozn. 34, s. 1340.

zastává též Dvořák, ač bez bližšího odůvodnění.³⁶ Tyto dva výklady představují dle mého názoru jediné pravděpodobné výkladové varianty.

Kloním se k druhému z uvedených výkladů. Přestože Richter i Vymazal shodně považují úpravu zástavního práva k cennému papíru za úpravu speciální vůči úpravě zástavního práva k podílu v korporaci, nevypovídají se s otázkou, proč by se neměla obecná úprava aplikovat subsidiárně v tom rozsahu, v jakém není vyloučena úpravou speciální. Takový interpretační postup je při tom zcela běžný, neboť jak obecnou, tak speciální úpravu je třeba považovat za dvě vzájemně interagující součásti téhož celku. Tento přístup k interpretaci a aplikaci kolidujících právních norem prosazuje i Ústavní soud.³⁷ Richter a Vymazal svá tvrzení rovněž podporují premisou, že platí-li vyloučení aplikace jednoho ustanovení kvůli faktické nemožnosti je aplikovat (ust. § 1325 OZ), platí tentýž závěr pro ostatní uvedená ustanovení. Jejich přístup se nezabývá individuálně ostatními ustanoveními o zástavním právu k podílu. Souhlasím s Hampl, že je zapotřebí posuzovat aplikovatelnost každého ustanovení o zástavním právu k podílu v korporaci zvlášť, nikoliv na základě neaplikovatelnosti jednoho vyloučit celou úpravu. Havlova argumentace byla vystavěna na podobném podkladu. Jeho závěr o vyloučení aplikace ust. § 1321–1327 OZ se opíral o skutečnost, že zákon o obchodních korporacích v ust. § 32 odst. 2 a odst. 3 (zejména) řeší shodně zástavní právo k podílu i k cennému papíru, do něž je podíl vtělen. Tudíž nelze použít obecnější ust. § 1320 odst. 1 OZ. Podobně jako Richter a Vymazal, i Havel tedy opíral svůj závěr o předpoklad nepoužitelnosti jednoho ustanovení. Havlův výklad utrpěl skutečností, že ust. § 32 odst. 3 ZOK bylo ze zákona bez náhrady vypuštěno Zákonem č. 33/2020 Sb., kterým se mění zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích), ve znění zákona č. 458/2016 Sb., a další související zákony (dále jen „**novelizační zákon č. 33/2020 Sb.**“). Ani Havlova argumentace proto dle mého názoru neobstojí.

Naproti tomu Hampl, Dědič, Lasák a Dvořák se ve své argumentaci přidrží pravidla pro derogaci mlčky, totiž že speciální ustanovení vylučuje aplikaci obecného ustanovení jen v tom rozsahu, v jakém jsou ustanovení neslučitelná. Aplikace derogačních pravidel je součástí systematického výkladu, tedy standardní výkladové metody, a domnívám se, že je pro interpretaci dotčených právních norem v předložené situaci zásadní.³⁸

---

³⁶ DVOŘÁK, Tomáš. *Společnost s ručením omezeným*. Vědecké monografie (Wolters Kluwer ČR). Praha: Wolters Kluwer, 2014. ISBN 978-80-7478-633-4. s. 174.

³⁷ Usnesení Ústavního soudu ze dne 19. 5. 2005, sp. zn. III. ÚS 697/04.

³⁸ GERLOCH, Aleš. *Teorie práva*. 8. aktualizované vydání. Právnícké učebnice (Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk). Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2021. ISBN 978-80-7380-838-9. s. 148.

Není pochyb o tom, že vtělením podílu do cenného papíru se mění jeho právní povaha, zejména tím, že z věci nehmotné se stává věc hmotná (viz výše). Stále se však jedná o podíl, který je cenným papírem pouze představován.³⁹ Ustanovení o zástavním právu k cenným papírům míří obecně na veškeré cenné papíry. Cenný papír představující podíl v obchodní korporaci však vykazuje oproti ostatním cenným papírům zásadní odlišnosti. Kromě řady práv jeho vlastníka-společníka jsou s ním spojena též práva korporace (emitenta cenného papíru), již je vlastníkem podílu členem, a která vyplývají z jeho účasti (viz výše).⁴⁰ Korporace má další členy a ochrana jejich i jejich práv se do úpravy zástavního práva k podílu v korporaci promítá. Vtělení podílu do cenného papíru by nemělo tuto povahu podílu z cenného papíru bez dalšího zcela vymazat. Proto by dle mého názoru neměla být vtělením podílu do cenného papíru dotčena ustanovení, na jejichž aplikovatelnosti vtělení podílu do cenného papíru nic nemění. Ta mohou být stále užita na zástavní právo k podílu představovanému cenným papírem subsidiárně, jak uzavírají Hampl, Dědič, Lasák a Dvořák.

S Richterm však lze souhlasit v tom, že původ výkladových nejasností tkví ve formulaci ust. § 1320 odst. 1 OZ, dle níž je *způsobilou zástavou cenný papír*, a že se zákonodárce mohl vyjádřit přesněji. *De lege ferenda* se tedy jako vhodné jeví ustanovení přeformulovat, aby z něho byl zřejmý úmysl zákonodárce, jak předmětnou právní úpravu vykládat.

Závěrem k uvedeným argumentům považuji za vhodné doplnit, a tím též připravit půdu pro některé následující úvahy, že výše analyzovaný argumentační střet není pouze teoretickou debatou cílící toliko na čistotu výkladu. Pro otázku podmínek zastavitelnosti podílu vtěleného do cenného papíru má zásadní význam již zmíněné ust. § 1320 odst. 1 OZ a jeho aplikovatelnost na zástavní právo k podílu vtělenému do cenného papíru. Podrobnější rozbor zastavitelnosti u jednotlivých cenných papírů představujících podíl v korporaci, který je předložen níže, vychází z uvedeného závěru, že aplikovatelnost ust. § 1320 odst. 1 OZ nelze bez dalšího vyloučit v případě, že je podíl představován cenným papírem, nýbrž je třeba přihlédnout k dalším skutečnostem.

1.4. Dílčí shrnutí

Současná právní úprava, na rozdíl od právní úpravy v občanském zákoníku z roku 1964, vychází z obecné klauzule stanovující podmínky způsobilosti věci být zástavou. Tyto podmínky

---

³⁹ DĚDIČ, J. a LASÁK, J., (2021), op. cit. pozn. 34, s. 1335.

⁴⁰ Těm zrcadlově odpovídají povinnosti společníka.

podíl v korporaci splňuje, jestliže je převoditelný. Zastavitelnost podílu tedy vychází z pojetí institutu zástavy v systému občanského práva a z právní povahy podílu, nikoliv pouze ze skutečnosti, že jej zákonodárce kazuisticky prohlásil za jednu z možných zástav.

Současnou právní úpravu zástavního práva k podílu je možno označit za relativně podrobnou. Způsobitou zástavou je též cenný papír představující podíl v obchodní korporaci. Jedná se o kmenový list, akcii a investiční list. Akcie může být představována též zaknihovaným cenným papírem.

Sporné je, zda je aplikace právní úpravy zástavního práva k podílu v korporaci zcela vyloučena úpravou zástavního práva k cennému papíru v případě, kdy je podíl v korporaci představován cenným papírem. Ve zbytku práce vycházím ze závěru, že užití právní úpravy zástavního práva k podílu v korporaci v takovém případě vyloučeno není a tato úprava se užije podpůrně v rozsahu, v němž není zvláštní úpravou zástavního práva k cennému papíru vyloučena. Možné alternativní výklady jsou však na příslušných místech práce též zohledněny.

2. Zákonné podmínky zastavitelnosti podílu v obchodní korporaci

2.1. Spojení podmínek zastavitelnosti a převoditelnosti a jeho význam pro obchodní korporace

2.1.1. Rozbor výchozího pravidla zastavitelnosti podílu v korporaci

Výchozím pravidlem zastavitelnosti podílu v korporaci (obchodní či jiné) je již zmíněné ust. § 1320 odst. 1 OZ, jež zní: „*Lze-li podíl v korporaci volně převést, lze k němu zřídit i zástavní právo; lze-li podíl převést jen za určitých podmínek, vyžaduje se splnění týchž podmínek při jeho zastavení. To neplatí v případě, že zastavení podílu společenská smlouva zakáže nebo omezí.*“ Toto ustanovení je výchozím bodem dalších výkladů o zastavitelnosti podílu, proto je zapotřebí věnovat mu bližší pozornost a vyložit jednotlivé formulace a jejich význam.

Spojení zastavitelnosti podílu s jeho převoditelností má zřejmé opodstatnění v podmínce způsobilosti podílu být zástavou, jak bylo uvedeno výše. Jinými slovy, jde o zřejmý předpoklad zastavitelnosti podílu.

Jak podává Vymazal, převoditelnost podílu není v tomto smyslu pouze jiný název pro jeho zhodnotitelnost. Jde o vyjádření ochrany členů obchodní korporace (a korporace samotné) před vstupem cizího prvku nebo změny v poměru sil uvnitř obchodní korporace.⁴¹ Je zřejmé, že spojení podmínek zastavitelnosti s podmínkami převoditelnosti, sdílí toto opodstatnění. Při realizaci zástavního práva typicky dochází ke změně vlastníka zástavy v důsledku jejího zpeněžení prodejem ve veřejné dražbě, privátním prodejem nebo soudním prodejem, případně propadnutím zástavnímu věřiteli⁴² či nuceným převodem na něho. Z tohoto pohledu je lhostejné, zda ke změně vlastníka podílu došlo v rámci realizace zástavního práva k podílu, nebo jeho „prostým“ převodem.

Možnost členů dané korporace omezit zastavitelnost i v případě, že převoditelnost omezena není, také nalézají věcný důvod. Jako příklad situace, v níž mohou členové korporace zaujmout tento přístup, lze uvést následující situaci: Členové korporace chtějí ponechat možnost podíl za výhodných podmínek zpeněžit a získat tak větší prospěch, než by jim připadl z jejich vypořádacího podílu (např. v důsledku využití abandonního práva dle ust. § 207 odst.

---

⁴¹ VYMAZAL, Lukáš. *Zástavní právo*. 3. vydání. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). Praha: Wolters Kluwer, 2019. ISBN 978-80-7598-516-3. s. 466.

⁴² Budou-li ovšem naplněny podmínky ust. § 1315 odst. 2 a 3 OZ.

4 ZOK nebo práva na povinný odkup akcií za přiměřenou cenu dle ust. § 272 odst. 3 ZOK), jinak však nové členy mezi sebe nechtějí. Proto vyloučí možnost zastavení podílu. Důvodů, z nichž se společníci mohou pro takový přístup rozhodnout, však může být mnohem více.

2.1.2. Možné podoby vztahu mezi podmínkami převoditelnosti a zastavitelnosti podílu v obchodní korporaci

Z ustanovení § 1320 odst. 1 OZ vyplývá, že pokud je podíl volně převoditelný a společenská smlouva nebo stanovy k zastavitelnosti mlčí, bude podíl zastavitelný též volně. Podobně, pokud je převoditelnost omezena a společenská smlouva nebo stanovy k zastavitelnosti mlčí, bude stejné omezení platit i pro zastavitelnost podílu. A konečně, bude-li převod podílu zcela zakázán, bude bez další zmínky o zastavitelnosti zakázáno i jeho zastavení.

Zároveň je možné ve společenské smlouvě zastavitelnost podílu omezit či ji zcela vyloučit bez ohledu na jeho převoditelnost.⁴³ Z možnosti společenské smlouvy zakázat zastavení podílu i v případě, kdy je jeho převod neomezený, lze s použitím argumentu *a maiori ad minus* vyvodit, že pro zastavitelnost podílu mohou platit jiná omezení než pro jeho převod. Vymazal dává k úvaze, zda je možné ve společenské smlouvě umožnit zastavitelnost podílu a zároveň vyloučit jeho převoditelnost.⁴⁴ Jsem toho názoru, že v obecné rovině to možné je. Vycházím z premisy, že pravidla pro dispozice s podílem slouží především členům korporace a odpovídají v první řadě jejich zájmům. Takto o pravidlech převoditelnosti a zastavitelnosti hovoří důvodová zpráva k občanskému zákoníku.⁴⁵ Na druhé straně je třeba brát v úvahu fakt, že při realizaci zástavního práva k podílu často dochází k převodu, respektive změně vlastníka podílu. Proto bude zapotřebí zformulovat ustanovení společenské smlouvy tak, aby nepůsobilo neurčitě a nenechávalo na pochybách, že skutečnou vůlí společníků bylo umožnit zastavitelnost podílu navzdory vyloučení jeho převoditelnosti, a zákaz převoditelnosti se tak nevztahuje na převody při výkonu zástavního práva. Dle mého názoru nepůjde o stejnou situaci, o které se zmiňuje Havel, totiž že vyloučením převoditelnosti je věc vyloučena z právního obchodu,⁴⁶ a tudíž zcela nezastavitelná pro rozpor s ust. § 1310 OZ. V tomto případě je totiž převod podílu povolen, ovšem pouze pro účely realizace zástavního práva. Věcným důvodem takového

---

⁴³ VYMAZAL, L., (2019), op. cit. pozn. 41, s. 466.

⁴⁴ Tamtéž, s. 467.

⁴⁵ VLÁDA: Důvodová zpráva k občanskému zákoníku. K § 1316 až 1332. [online]. Dostupné z <https://www-beck-online-cz.ezproxy.is.cuni.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=oz5f6mrqgez6ojql5shu&rowIndex=0>. [cit. 2023-10-01].

⁴⁶ HAVEL, B., (2018), op. cit. pozn. 32, s. 1299.

pravidla by mohla být neochota společníků přijímat mezi sebe nové členy, ale zároveň chtít umožnit zastavení podílu za účelem zajištění úvěrů, které společníci potřebují pro své vedlejší podnikání.

2.1.3. Aplikace omezení převoditelnosti podílu na jeho zastavitelnost

Podmínky převoditelnosti podílu jsou stanoveny pro různé právní formy obchodních korporací. Například ve společnosti s ručením omezeným je možno převést podíl na osobu, která není společníkem, jen se souhlasem valné hromady (ust. § 208 odst. 1 ZOK), neurčí-li společenská smlouva jinak. V družstvu je zase podmínkou převoditelnosti družstevního podílu způsobilost nabyvatele podílu být členem družstva (ust. § 599 ZOK). Zároveň mohou být podmínky převoditelnosti stanoveny společenskou smlouvou nebo stanovami příslušné korporace, přičemž je jim z hlediska závaznosti přiřkládán stejný význam jako podmínkám stanoveným zákonem. O korporálních omezeních zastavitelnosti je podrobně pojednáno v kapitole čtvrté. Na tomto místě je však zapotřebí vypořádat se s otázkou, jak použít omezení převoditelnosti podílu vyplývající ze zákonné úpravy na jeho zastavitelnost. Zákonná úprava rozlišuje zprvé omezení převoditelnosti podílu podmíněním účinnosti převodu souhlasem orgánu společnosti a zadruhé takzvaná jiná omezení převoditelnosti podílu. Účelem následujících řádků není podat ucelený výklad o těchto omezeních, neboť jsou předmětem třetí kapitoly. Na tomto místě je účelem pouze zkoumat otázku jejich použitelnosti jako omezení zastavitelnosti v případě, že společenská smlouva nebo stanovy nebudou pro zastavitelnost podílu obsahovat zvláštní úpravu.

2.1.3.1. Omezení souhlasem orgánu korporace

Podmínění účinnosti převodu souhlasem orgánu společnosti zná například úprava společnosti s ručením omezeným (srov. ust. § 207 odst. 2 a § 208 odst. 1 ZOK). Omezení spočívá v tom, že dokud není souhlas příslušného orgánu korporace udělen, nenabude převodní smlouva účinnosti (srov. např. ust. § 207 odst. 2 *in fine* ZOK). Z textu zákona je zřejmé, že v případě, že takové omezení dopadá na zastavitelnost podílu, je souhlas příslušného orgánu vyžadován již při zřizování zástavního práva, nikoliv až při výkonu zástavního práva zástavním věřitelem (srov. ust. § 209 odst. 3 ZOK). Dle mého názoru je stejně potřeba přistupovat i k dalším případům, kdy zákon vyžaduje k převodu podílu v obchodní korporaci souhlas orgánu příslušné korporace, aniž by stanovil zvláštní úpravu. Opačný výklad by připustil možnost orgánu obchodní korporace znemožnit zástavnímu věřiteli výkon jeho zástavního

práva, minimálně ve vztahu k některým způsobům, aniž by s tím dopředu zástavní věřitel mohl počítat. Takový závěr nelze dle mého názoru přijmout.

2.1.3.2. Jiná omezení

Otázka vztažení jiných omezení převoditelnosti podílu na jeho zastavitelnost je složitější. Jinými omezeními jsou míněna veškerá dovolená omezení převoditelnosti podílu, která nejsou podmíněním převodu souhlasem orgánu společnosti. Okruh možných omezení je tak široký. Zákonná úprava v zákoně o obchodních korporacích výslovně stanoví takové omezení u družstev. Ust. § 599 ZOK stanoví osobní omezení pro nabyvatele družstevního podílu tak, že nabyvatelem se může stát jen osoba způsobilá být členem družstva.⁴⁷ Spočívá-li tedy, jako v případě ust. § 599 ZOK, omezení převoditelnosti v požadavku na osobu nabyvatele, musí je splňovat zástavní věřitel, nebo postačí, splní-li je osoba, jíž zástavní věřitel zastavený podíl prodá? Mezi odbornou veřejností nepanuje v této věci shoda.

Vymazal uzavírá, že omezení na způsob ust. § 599 ZOK i další omezení spadající do kategorie jiných omezení musí být splněna již při zastavení podílu. Zřejmě při tomto závěru vychází z doslovného znění ust. § 1320 odst. 1 OZ. S použitím obdobného argumentu (byť na základě zrušeného ust. § 32 odst. 3 ZOK,⁴⁸ který byl ale v relevantní části shodný s ust. § 1320 odst. 1 OZ) dochází také Zvára k závěru, že zástavní věřitel osobní omezení převoditelnosti podílu splňovat musí.⁴⁹

Opačné stanovisko zaujímají Dědič s Lasákem. Dle jejich názoru zástavní věřitel tato omezení splňovat musí jen tehdy, je-li v zástavní smlouvě ujednáno, že zástavní věřitel může podíl při realizaci zástavního práva nabýt. V opačném případě není podle Dědiče a Lasáka věcný důvod vztahovat toto omezení na zastavení podílu.⁵⁰ Autoři tento závěr činí ve vztahu ke korporacním omezením zastavitelnosti akcií na jméno, nicméně jejich argumentace je obecně aplikovatelná i na zákonná omezení a na ostatní obchodní korporace. Pro účely dalšího rozboru je třeba připomenout, že autoři zároveň vychází z premisy, že ustanovení občanského zákoníku o výkonu zástavního práva k podílu, konkrétně ust. § 1325–1327 OZ, se užití i na zástavní právo k podílu představovanému cenným papírem.⁵¹

---

⁴⁷ K tomu srov. také CILEČEK, F., (2020), op. cit. pozn. 16, s. 1109.

⁴⁸ Ve znění účinném do 31. 12. 2020.

⁴⁹ ZVÁRA, Michael. *Podíl ve společnosti s ručením omezeným jako předmět zajištění*. Disertační práce. Univerzita Karlova, Právnická fakulta, 2016. s. 25-26. [online]. [cit. 2023-10-01].

⁵⁰ DĚDIČ, J. a LASÁK, J., (2021), op. cit. pozn. 34, s. 1339–1340.

⁵¹ S tímto tvrzením se ztotožňuji, srov. výklady v první části.

Souhlasím s názory vyjádřenými Vymazalem a Zvárou, nicméně se domnívám, že uvedeným argumentacím je zapotřebí věnovat se podrobněji.

Předně souhlasím s Vymazalem a Zvárou, že zákonná úprava v ust. § 1320 odst. 1 OZ jednoznačně podává, že pro zastavení podílu se vyžadují tytéž podmínky jako pro jeho převod. Dědič a Lasák se s tímto nevypořádávají.

Jejich závěr o neexistenci věcného důvodu pro aplikaci osobních omezení převoditelnosti podílu na zástavní právo vnímám jako potenciálně problematický, a to ze dvou důvodů:

Zaprvé, korporace se ne vždy musí dozvědět obsah dané zástavní smlouvy, aby mohla určit, jestli se dle ní zástavní věřitel může či nemůže stát nabyvatelem podílu. Společnost s ručením omezeným může obsah zástavní smlouvy zjistit, když jí je smlouva doručována, aby vůči společnosti nabyla účinnosti.⁵² U akciové společnosti však zákon stranám zástavní smlouvy tuto povinnost neukládá. Nedovodíme-li tuto povinnost i u akciové společnosti (a jsem toho názoru, že nedovodíme) nebo neplyne-li ze stanov, nemůže se společnost se zástavní smlouvou seznámit. V takovém případě nemůže ani namítnout neplatnost zástavní smlouvy, jestliže smlouva se zástavním věřitelem nespňujícím osobní omezení převoditelnosti obsahuje ustanovení, že ten se stane nebo může stát nabyvatelem podílu. Dalo by se tedy říci, že tento problém spočívá v tom, že i kdyby pro aplikaci omezení převoditelnosti podílu na jeho zastavitelnost věcný důvod existoval, společnost by se o něm ne vždy dozvěděla, aby mohla namítnout neplatnost zástavní smlouvy.

Zadruhé, i pokud takové ujednání v zástavní smlouvě neexistuje, může zástavní věřitel namísto nabytí zastaveného podílu vykonávat hlasovací práva s podílem spojená, jak vyplývá z ust. § 1326 OZ. Jde tedy též o vstup cizího prvku do společnosti, před nímž se obchodní korporace a její členové potenciálně chtěli omezením převoditelnosti chránit. Jinými slovy, je diskutabilní, zda tato skutečnost není oním věcným důvodem pro závěr, že by se příslušná omezení převoditelnosti podílu měla vztahovat též na jeho zastavení.

Za podpory výše uvedených argumentů se domnívám, že kdyby zástavní věřitel nemusel osobní omezení převoditelnosti splňovat, mohlo by to vést k poškození zájmů dané korporace a jejích členů, jež má omezení za cíl chránit. Z toho důvodu, a při veškerém respektu

---

⁵² Tuto povinnost lze dovodit z ust. § 209 odst. 2 ZOK, které sice hovoří pouze o smlouvě o převodu podílu, nikoliv jeho zastavení, avšak Nejvyšší soud ve výkladovém stanovisku občanského a obchodněprávního kolegia potvrdil, že na základě ust. § 1320 odst. 1 OZ se dané ustanovení vztahuje též na zastavení podílu. Srov. stanovisko občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 13. ledna 2016, sp. zn. Cpjn 204/2015.

k argumentaci Dědiče a Lasáka, zastávám názor, že i takzvaná jiná omezení převoditelnosti podílu se užijí též na jeho zastavitelnost.

Na druhé straně souhlasím s názorem Dědiče a Lasáka, že osobní omezení se uplatní též při výkonu zástavního práva zástavním věřitelem, který jimi bude vázán.⁵³ Shodně uzavírá také Hampl.⁵⁴

2.1.4. Závaznost podmínek zastavitelnosti a převoditelnosti pro orgány veřejné moci

Jak bylo řečeno, korporační omezení, jsou stejně jako zákonné podmínky zastavitelnosti závazná *erga omnes* (vůči všem).⁵⁵ Nabízí se otázka, jestli jsou tedy závazná pro orgány veřejné moci, pokud by chtěly zřídit zástavní právo k podílu v rozporu s korporačními omezeními. Vymazal jednoznačně uzavírá, že korporační omezení zastavitelnosti podílu společenskou smlouvou nebo stanovami se vztahují pouze na smluvně zřízené zástavní právo, nikoliv však již na zástavní právo soudcovské nebo zástavní právo vzniklé rozhodnutím správního orgánu.⁵⁶ Hampl je v tomto závěru zdrženlivější. Poukazuje na fakt, že předmětné ust. § 1320 odst. 1 OZ se o odlišném režimu pro smluvní a jiná zástavní práva nezmiňuje, a že je třeba počkat na řešení judikaturou.⁵⁷ Jakkoliv souhlasím s Hamplem, že judikatura může tuto otázku postavit najisto, zejména půjde-li o judikaturu Nejvyššího soudu, pokusím se nastínit možné řešení.

Jak Hampl správně podotýká, z textace ust. § 1320 odst. 1 OZ nelze vyčíst, že by se vztahovalo pouze na smluvně zřízené zástavní právo. Dle rakouské právní úpravy znamená právo podíl převést též právo zřídit k němu smluvní zástavní právo.⁵⁸ Rakouská právní úprava tedy dopadá pouze na zástavní právo smluvní. Vzhledem k tomu, že zákonodárce se v důvodové zprávě k občanskému zákoníku k rakouské právní úpravě často hlásí jako k inspiračnímu zdroji, domnívám se, že je možno ji jako inspiraci užít také pro předmětný výklad. Pokud bychom na ust. § 1320 odst. 1 OZ nahlíželi optikou rakouské právní úpravy, museli bychom uzavřít, že například na zástavní právo zřízené správcem daně dle ust. § 170 Zákona č. 280/2009 Sb., Daňový řád, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „**DŘ**“), se ustanovení nevztahuje. To by odpovídalo též ust. § 1 odst. 1 poslední věta OZ, dle něhož je

---

⁵³ DĚDIČ, J. a LASÁK, J., (2021), op. cit. pozn. 34, s. 1340.

⁵⁴ HAMPL, O., (2023), op. cit. pozn. 19, s. 1390.

⁵⁵ HAVEL, B. (2018), op. cit. pozn. 32, s. 1299.

⁵⁶ VYMAZAL, L., (2019), op. cit. pozn. 41, s. 465.

⁵⁷ HAMPL, O., (2023), op. cit. pozn. 19, s. 1390.

⁵⁸ Srov. ust. § 76 odst. 3 rakouského zákona o společnostech s ručením omezeným (Gesetz vom 6. März 1906, über Gesellschaften mit beschränkter Haftung).

uplatňování práva soukromého nezávislé na uplatňování práva veřejného. Na druhé straně je na zváženu, zda lze daný problém uzavřít s tím, že orgány veřejné moci jsou oprávněny korporální omezení zcela ignorovat a nedbat tak zájmů korporace a jejích členů. Také Ústavní soud podotkl v jednom ze svých nálezů, že „*takto samo o sobě není soukromé a veřejné právo odděleno, čínskou zdí. Právní řád České republiky je sice založen na dualismu veřejného a soukromého práva. Toto rozlišování na dvě velké oblasti práva vycházející z klasického římského práva nelze však pojímat dogmaticky*“.⁵⁹ Domnívám se proto, že s ohledem na textaci českého zákona a rakouskou právní úpravu je třeba souhlasit s Vymazalem, že korporální omezení dle ust. § 1320 odst. 1 OZ pro orgány veřejné moci přímo závazné nejsou. Zároveň se však v duchu uvedeného výkladu Ústavního soudu domnívám, že orgány veřejné moci nemohou korporální omezení zcela ignorovat. Tento závěr je možno podpořit též argumentem, že z procesních předpisů upravujících postupy orgánů veřejné moci vůči nepodřízeným subjektům často vyplývá povinnost šetřit oprávněné zájmy osob (např. ust. § 5 odst. 3 DR). Takovým oprávněným zájmem je dle mého názoru též zájem členů korporace, na jehož ochranu zastavitelnost podílu omezili.

Závěrem úvodního pojednání považuji za vhodné uvést, že současná zákonná úprava nezakazuje zastavit podíl, který již zastavený je.⁶⁰ Tuto dispozici je však možné vyloučit zakladatelským právním jednáním. Z důvodu ochrany práv zástavního věřitele lze však tento zákaz zřídit též smlouvou, o čemž je podrobněji pojednáno v kapitole čtvrté.

V následujících podkapitolách je pojednáno o zastavitelnosti podílů v jednotlivých právních formách obchodních korporací.

2.2. Zastavitelnost podílu ve veřejné obchodní společnosti

Veřejná obchodní společnost patří dle ust. § 1 odst. 2 ZOK mezi osobní obchodní společnosti. Tato její povaha se projevuje například v relativně trvalé účasti společníka ve společnosti a jeho osobní účasti na životě společnosti, byť je zákon přímo nevyžaduje. Její osobní povaha se promítá též do majetkové oblasti, např. v existenci a rozsahu ručení společníků za dluhy společnosti. Veřejná obchodní společnost bývá někdy označována za čistě osobní společnost.

---

⁵⁹ Nález Pléna Ústavního soudu ze dne 7. 4. 2009, sp. zn. Pl. ÚS 26/08.

⁶⁰ Jde o posun oproti předchozí právní úpravě v ust. § 117a odst. 2 ObchZ, které zastavení již zastaveného podílu zapovídalo. K tomu VYMAZAL, L., (2019), op. Cit. Pozn. 41, s. 470.

Projevem osobní povahy veřejné obchodní společnosti je v českém právním prostředí též nepřevoditelnost podílu jejího společníka.⁶¹ Ta jednoznačně vyplývá z ust. § 116 ZOK, jež převod podílu ve veřejné obchodní společnosti výslovně zakazuje. Vzhledem k uvedenému ust. § 1320 odst. 1 OZ, spojujícímu zastavitelnost podílu a její podmínky s převoditelností podílu a jejími podmínkami, lze uzavřít, že zákonný zákaz převodu podílu znamená i zákaz jeho zastavení.

Jak poukazují i někteří autoři, stávající úprava převoditelnosti (zastavitelnosti) podílu ve veřejné obchodní společnosti je velmi rigidní. Ne zcela zřejmý (a to ani z důvodové zprávy k zákonu o obchodních korporacích) je však důvod této přísnosti zákonodárce. Lála poukazuje na skutečnost, že v otázce převoditelnosti podílu ve veřejné obchodní společnosti je česká právní úprava rigidnější než německá, rakouská, francouzská nebo švýcarská.⁶² Společným jmenovatelem uvedených úprav je, že převod podílu připouští tehdy, souhlasí-li s ním všichni společníci. Tak je dosaženo rovnováhy mezi ochranou společníků (jejichž ochranu zřejmě zákonodárce formulací ust. § 116 ZOK sleduje) a zásadou autonomie vůle vycházející z ust. čl. 2 odst. 3 Listiny základních práv a svobod. Lála *de lege ferenda* uvažuje, zda by nebylo vhodné učinit českou právní úpravu tímto způsobem flexibilnější, aniž by se ovšem věnoval otázce, jak v takovém případě naložit se zastavitelností podílu.⁶³ S Lálovým názorem souhlasím. Též se domnívám, že česká právní úprava je v tomto ohledu takto přísná zbytečně. Kladu si však zároveň otázku, jak by byla vyřešena problematika zastavitelnosti podílu společníka veřejné obchodní společnosti, pokud by bylo Lálovo doporučení⁶⁴ zákonodárcem vyslyšeno.

Možné vodítko pro nalezení odpovědi lze najít v důvodové zprávě k novelizujícímu zákonu č. 33/2020 Sb., do jehož původní verze byla zapracována změna ust. § 116 ZOK. Změna měla zavést pravidlo, dle něhož by převod podílu ve veřejné obchodní společnosti byl možný se souhlasem všech společníků, nadále by ale nebyl zastavitelný ani použitelný k jinému zajištění (například zajišťovacímu převodu práva). Důvodová zpráva k uvedenému zákonu odůvodňovala tuto změnu možným zpružněním úpravy veřejné obchodní společnosti a zároveň garancí, že změna v osobě společníka bude do maximální možné míry v rukou společníků.⁶⁵

---

⁶¹ DVOŘÁK, Tomáš. *Osobní obchodní společnosti ve světle rekonstrukce českého obchodního práva*. Vědecké monografie (Wolters Kluwer ČR). Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2012, ISBN 978-80-7357-755-1. s. 13.

⁶² LÁLA, D. Zákaz převodu podílu ve veřejné obchodní společnosti. *Obchodněprávní revue*, 2018, č. 2, ISSN 1803-6554. s. 45.

⁶³ Tamtéž.

⁶⁴ Jež je praxi a akademických diskusích nezřídka sekundované i dalšími členy odborné veřejnosti.

⁶⁵ VLÁDA: Důvodová zpráva k zákonu č. 33/2020 Sb., kterým se mění zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích), ve znění zákona č. 458/2016 Sb., a další související zákony, č. 33/2020 Dz. K bodu 129. [online]. Dostupné z <https://www-beck-online->

Takové pravidlo by tedy představovalo výjimku ze zmíněného ust. § 1320 odst. 1 OZ. Změna se však nakonec do schváleného znění novelizačního zákona na doporučení ústavně-právního výboru Poslanecké sněmovny nedostala.⁶⁶ Zákodárce tedy, alespoň prozatím, potvrdil kategorické upřednostnění přísné ochrany osobního prvku v osobních obchodních společnostech před autonomií vůle společníků.

Tuto skutečnost vnímám jako politováníhodnou, neboť současná právní úprava klade, dle mého názoru, zbytečné překážky komerční praxi, jak pokud jde o převoditelnost, tak i zastavitelnost podílu. Nezastavitelnost podílu ve veřejné obchodní společnosti jako zbytečnou překážku komerční praxi, která činí tuto právní formu méně atraktivní, kritizují i členové odborné veřejnosti, například Štenglová.⁶⁷

Kdyby tedy dostaly úvahy nad rozvolněním neprevoditelnosti podílu ve veřejné obchodní společnosti v budoucnu opět prostor, bylo by na místě též zvážit, zda je účelné zcela vylučovat zastavitelnost podílu. Je-li důvodem pro vyloučení zastavitelnosti podílů ochrana společníků před vstupem další osoby do jejich kruhu, mohla by v úvahu připadnout řešení, která tuto ochranu společníkům poskytnou a zároveň umožní společníkovi podíl zastavit. Vodítkem pro takové úvahy by mohl být názor, který Nejvyšší soud vyjádřil v jednom ze svých usnesení:

„U veřejné obchodní společnosti jsou pro charakteristiku společnosti rozhodující právě osobní prvky, tj. znalosti, vlastnosti a dovednosti společníků. Právě z jejich posouzení vycházejí společníci při rozhodování o tom, zda, popřípadě s kým, společnost založí. Závěr, že následně, tj. v průběhu existence veřejné obchodní společnosti, pozbývají tyto skutečnosti význam a kterýkoli ze společníků se může – bez souhlasu ostatních společníků – dohodnout na tom, že převede svůj podíl na společnost na třetí osobu bez ohledu na to, zda tato požadované znalosti, vlastnosti a dovednosti má, je v rozporu s účelem osobní společnosti.“⁶⁸

Byť je uvedené rozhodnutí staršího data, předestřený argument Nejvyššího soudu je stále aplikovatelný, neboť povaha veřejné obchodní společnosti se v základu nezměnila.

[cz.ezproxy.is.cuni.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=oz5f6mrqgiyf6mztl5shu&rowIndex=0](https://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=161464). [cit. 2023-10-4].

⁶⁶ Srov. Poslanecká sněmovna. Sněmovní tisk č. 207/3, bod 21. [online]. Dostupné z <https://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=161464>. [cit. 2023-10-06]. A dále viz Poslanecká sněmovna. Sněmovní tisk č. 207/0, bod 129. [online] Dostupné z <https://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=135885>. [cit. 2023-10-06].

⁶⁷ ŠTENGLOVÁ, I. Podíl společníka ve veřejné obchodní společnosti po rekonstrukci českého obchodního práva. in: EICHLEROVÁ, Kateřina. *Rekonstrukce obchodního práva – pět let poté. Svazek I. Pocta Stanislavě Černé*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019. ISBN 978-80-7598-426-5. s. 130.

⁶⁸ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. 9. 2008, sp. zn. 29 Cdo 646/2008.

Domnívám se, že z uvedeného rozhodnutí nevyplývá, že by jakýkoliv převod podílu společníka veřejné obchodní společnosti byl v rozporu s jejím účelem. Musela by však být dána možnost společníků posoudit vhodnost potenciálního společníka nového a rozhodnout o něm, patrně jednohlasně. Toho by bylo možno dosáhnout i u zástavního práva, neboť některé možné výkony zástavního práva umožňují tuto podmínku respektovat. V úvahu by tak dle mého názoru připadalo zástavní právo omezené zákonem na výkon v podobě věřitelova uspokojení se z peněžitých a jiných věcných plnění plynoucích z podílu na způsob ust. § 1324 odst. 1 OZ a dále ponechání si zástavy zástavním věřitelem. Zástavní věřitel by tedy nemohl podíl zcizit a uspokojit se z výtěžku. Pokud by společníci dali souhlas s takto koncipovaným zástavním právem, neriskovali by, že v důsledku jeho realizace do společnosti vstoupí nechtěný *tercius*. Zároveň by tak bylo dosaženo rozšíření okruhu možných využití podílu společníkem. Vzhledem k povaze podílu společníka ve veřejné obchodní společnosti by zřejmě nebylo možné použít podíl k zajištění bankovních úvěrů. Přesto se domnívám, že zcela jeho převoditelnost a zastavitelnost vylučovat není vhodně zvoleným vyvážením ochrany veřejné obchodní společnosti a smluvní volnosti.

Výše nabídnuté úvahy *de lege ferenda* však nic nemění na tom, že současná právní úprava zastavení (a převod) podílu ve veřejné obchodní společnosti zakazuje.⁶⁹ Zástavní smlouva by byla neplatná v souladu s ust. § 580 OZ. Sekunduji Lálou závěru, že by se jednalo o neplatnost relativní dle ust. § 586 odst. 1 OZ, neboť účelem ust. § 116 ZOK, jež převod podílu zakazuje, je zřejmě především ochrana určitých osob – společníků.⁷⁰

2.3. Zastavitelnost podílu v komanditní společnosti

2.3.1. Úvodní výklad ke společníkům komanditní společnosti

V komanditní společnosti se vždy vyskytují dva typy společníků: komplementář a komanditista. Zatímco komplementář představuje osobní prvek, a jeho postavení je tak podobné postavení společníka veřejné obchodní společnosti, komanditista představuje prvek kapitálový. Této odlišnosti v jejich postavení odpovídá i podoba jejich účasti a role ve společnosti, což by měla reflektovat i převoditelnost a zastavitelnost jejich podílů.

---

⁶⁹ Viz ust. § 1 odst. 2 OZ a jeho výklad Nejvyšším soudem, např. v Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 19. 9. 2017, sp. zn. 29 Cdo 5719/2016.

⁷⁰ Shodně LÁLA, D., (2018), op. cit. pozn. 62, s. 42-46. Shodně viz HRABÁNEK, D., (2021), op. cit. pozn. 34, s. 667-668.

Zákonná úprava ovšem takto jednoznačně nevyznívá. Na převoditelnost podílu v komanditní společnosti se v souladu s ust. § 123 ZOK přiměřeně užití ustanovení o převoditelnosti podílu ve společnosti s ručením omezeným. Zároveň se však na základě ust. § 119 ZOK mají při absenci zvláštní úpravy na komanditní společnost přiměřeně vztahovat ustanovení o veřejné obchodní společnosti.

2.3.2. K zastavitelnosti podílu komplementáře

Na první pohled se zdá, že právě ust. § 123 ZOK je onou zvláštní úpravou a převod a zastavení podílu obou společníků komanditní společnosti se řídí ustanoveními zákona o obchodních korporacích upravujícími převod podílu ve společnosti s ručením omezeným. Teorie však tento výklad odmítá a v celku sjednoceně vykládá daná ustanovení tak, že ust. § 123 ZOK se užije pouze na převoditelnost podílu komanditisty. Na podíl komplementáře se pak v souladu s ust. § 119 ZOK vztahuje ust. § 116 ZOK, a jeho podíl je tedy nepřevoditelný a nezastavitelný. Tento výklad se opírá zejména o odlišnosti v postavení komplementáře, jakožto nositele osobního (a tedy obecně stálejšího) prvku, a komanditisty, jakožto nositele prvku kapitálového (a tedy proměnlivějšího).⁷¹ Tento závěr nebyl přijímán s takovou samozřejmostí vždy.⁷² Důvodem určité nejistoty odborné veřejnosti byla právě relativní přímočarost vyznění ust. § 123 ZOK ve prospěch aplikace ustanovení upravujících převod podílu ve společnosti s ručením omezeným na převod jakéhokoliv podílu v komanditní společnosti.

Na možnou interpretaci uvedených ustanovení ve prospěch převoditelnosti podílu komplementáře a nedostatečnou diskusi o problematičnosti situace, kdy doktrinální výklad je diametrálně odlišný od výslovného znění zákona, upozorňuje Patěk. Ten předestírá možný výklad, dle něhož by přiměřenost aplikace ustanovení o převoditelnosti podílu ve společnosti s ručením omezeným vedla k převoditelnosti podílu komanditisty i komplementáře, avšak s ohledem na přiměřenost jejich odlišnému postavení. Ve vztahu ke komplementáři by byla brána v potaz jeho povaha jako nositele osobního prvku a pravidla převoditelnosti by byla přísnější než u komanditisty. K možné podobě takového převodu Patěk uvádí, že by měl být podmíněn souhlasem všech společníků, buď formou dodatku ke společenské smlouvě nebo smlouvou o převodu podílu, k níž všichni společníci připojí svůj souhlas.⁷³ Důvodová zpráva k

⁷¹ DĚDIČ, J. a LÁLA, D., (2021), op. cit. pozn. 34, s. 709-710.

⁷² ŠTENGLOVÁ, I.; HAVEL, B.; CILEČEK, F.; KUHN, P.; ŠUK, P. *Zákon o obchodních korporacích: komentář.*

⁷³ PATĚK, D. O (ne)převoditelnosti podílu komplementáře. *Obchodněprávní revue*, 2018, č. 1. ISSN 1803-6554. s. 17-19.

novelizačnímu zákonu č. 33/2020 Sb. však Paťkem navrhovaný možný výklad odmítá, když hovoří o zpřesnění ust. § 123 ZOK tak, aby bylo napříště zřejmé, že upravuje pouze převod podílu komanditisty, tedy aby vyznělo tak, jak je obvykle a většinou vykládáno.⁷⁴ Toto zpřesnění se do finálního znění novelizačního předpisu nedostalo⁷⁵ s ohledem na redukcí jeho obsahu v legislativním procesu.⁷⁶ Paťkův, dle mého názoru zcela oprávněný, apel, aby zákonodárce napříště odstranil právní nejistotu, která z daného rozporu mezi zněním zákona a převažujícím doktrinálním výkladem jeho ustanovení panuje, tak zůstal pro zatím zákonodárcem nevyslyšen.⁷⁷

Jak bylo uvedeno, dnes se odborná veřejnost jeví v otázce výkladu sjednoceně, takže by komerční praxe by neměla narážet na interpretační potíže. Nicméně se domnívám, že péče o čistotu a přehlednost právního řádu je cesta, jež je sama o sobě chvályhodným cílem. S ohledem na to by dle mého názoru měl zákonodárce při příští novelizaci zákona o obchodních korporacích vyjasnění této otázky ve smyslu původního návrhu novelizačního zákona č. 33/2020 Sb. znovu zvážit.

Domnívám se, že *de lege ferenda* by bylo možné uvažovat o uvolnění pravidel pro převod a případné zastavení podílu komplementáře ve stejném duchu jako by to bylo možné u podílu společníka veřejné obchodní společnosti. I ve vztahu ke komplementáři by bylo možno uvažovat o zastavení podílu některým ze způsobů uvedených u úvah k problematice zastavitelnosti podílu ve veřejné obchodní společnosti. S ohledem na podobné postavení komplementáře a společníka veřejné obchodní společnosti by byl jistě nežádoucí odlišný režim převodů a zastavení podílů těchto dvou společníků, proto by případná legislativní změna měla dopadat na oba. Komplementář by měl být v takovém případě uveden výslovně, aby se zamezilo dalším nejasnostem ve výkladu.

---

⁷⁴ VLÁDA: Důvodová zpráva k zákonu č. 33/2020 Sb., kterým se mění zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích), ve znění zákona č. 458/2016 Sb., a další související zákony, č. 33/2020 Dz. K bodu 134. [online]. Dostupné z <https://www-beck-online-cz.ezproxy.is.cuni.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=oz5f6mrqiyf6mztl5shu&rowIndex=0>. [cit. 2023-10-5].

⁷⁵ Srov. Poslanecká sněmovna. Sněmovní tisk č. 207/3, bod 21. [online]. Dostupné z <https://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=161464>. [cit. 2023-10-8]. A dále Poslanecká sněmovna. Sněmovní tisk č. 207/0. bod. 134. [online]. Dostupné z <https://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=135885>. [cit. 2023-10-8].

⁷⁶ DĚDIČ, J. a LÁLA, D., (2021), op. cit. pozn. 34, s. 711.

⁷⁷ PATĚK, D., (2018), op. cit. pozn. 73, s. 21.

2.3.3. K zastavitelnosti nevtěleného podílu komanditisty

Na převoditelnost a zastavitelnost podílu komanditisty je na základě ust. § 123 ZOK třeba aplikovat přiměřeně ustanovení o převoditelnosti podílu společníka ve společnosti s ručením omezeným.⁷⁸ Termín „přiměřeně“ vyjadřuje dle ust. čl. 41 Legislativních pravidel vlády volnější vztah mezi ustanoveními než termín „obdobně“, který v zásadě vztahuje na dané ustanovení jinou právní normu v plném rozsahu.⁷⁹ Na základě vodítka, které pro přiměřenou aplikaci ustanovení poskytl ve své judikatuře Nejvyšší soud,⁸⁰ se v souladu s názorem Lály a Dědiče domnívám, že na zastavení podílu komanditisty je možno aplikovat relevantní ustanovení upravující převoditelnost podílu ve společnosti s ručením omezeným⁸¹ tak, jako jsou aplikovatelná na zastavitelnost podílu společníka ve společnosti s ručením omezeným, neboť cíle právní úpravy jsou zde shodné.⁸²

Domnívám se, že zvláštním limitem zastavitelnosti podílu komanditisty v komanditní společnosti je nemožnost komanditisty zastavit podíl komplementáři. V rámci realizace zástavního práva by totiž mohl komplementář nabýt zastavený podíl a stát se tak zároveň komanditistou, což je dle Vrchního soudu v Praze nemožné.⁸³ Vrchní soud v Praze tak uzavřel z důvodu dikce zákona a odlišné míry ručení těchto společníků. Dikce současného ust. § 118 odst. 1 ZOK charakterizující komanditní společnost a postavení jejích společníků je v podstatných bodech shodná s dikcí tehdy účinného ust. § 93 odst. 1 ObchZ a odlišná míra ručení se též nezměnila. Proto je dle mého názoru rozhodnutí Vrchního soudu stále aplikovatelné. Jeho závěr je zároveň přesvědčivý, neboť spojením role komplementáře a komanditisty by byl zmařen účel komanditní společnosti, a proto lze souhlasit, že by takové spojení nemělo být připuštěno.

2.3.4. K zastavitelnosti podílu komanditisty vtěleného do cenného papíru

Jak bylo řečeno, podíl komanditisty v komanditní společnosti na investiční listy může být představován cenným papírem, kterým je investiční list dle Zákona č. 240/2013 Sb., zákon o investičních společnostech a investičních fondech (dále jen „**zákon o investičních**

---

⁷⁸ ŠTENGLOVÁ, I., (2020), op. cit. pozn. 16, s. 328-329.

⁷⁹ VLÁDA: Legislativní pravidla vlády. [online]. Dostupné z <https://www.vlada.cz/cz/ppov/lrv/dokumenty/legislativni-pravidla-vlady-91209/>. [cit. 2023-10-14].

⁸⁰ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 5. 6. 2007, sp. zn. 21 Cdo 612/2006.

⁸¹ Ust. § 207 odst. 1, 2 a 3, ust. § 208 a ust. § 209 ZOK.

⁸² DĚDIČ, J. a LÁLA, D., (2021), op. cit. pozn. 34, s. 711.

⁸³ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 23. 6. 1999 sp. zn. 7 Cmo 629/98.

společnostech a investičních fondech“ či „ZISIF“). Dle ust. § 170 odst. 2 ZISIF je komanditní společnost na investiční listy komanditní společností, v níž je pouze jeden komplementář a alespoň jeden komanditista, který za dluhy společnosti neručí (na rozdíl od režimu dle zákona o obchodních korporacích, kde komanditista ručí za dluhy společnosti omezeně, srov. ust. § 118 odst. 1 ZOK). Komanditní společnost na investiční listy je tedy zvláštním typem komanditní společnosti a její úprava v zákoně o investičních společnostech a investičních fondech je vůči ustanovení zákona o obchodních korporacích o komanditní společnosti ve vztahu speciality.⁸⁴ Ustanovení zákona o obchodních korporacích o komanditní společnosti se proto na komanditní společnost na komanditní listy subsidiárně užití, pokud zvláštní úprava v zákoně o investičních společnostech a fondech neurčí jinak.

Účelem vtělení podílu komanditisty do investičního listu je zjednodušení investování díky rychlé a jednoduché převoditelnosti. Investiční list je cenný papír na řad, který nelze vydat jako zaknihovaný cenný papír a nemůže být přijat k obchodování na evropském regulovaném trhu (srov. ust. § 172 odst. 1 a 2 a § 173 ZISIF). O zastavitelnosti investičního listu se zákon o investičních společnostech a investičních fondech nijak nezmiňuje. Pouze v ust. § 174 odst. 1 ZISIF je uvedeno, že společenská smlouva může jeho převod omezit, nikoliv však vyloučit. Aplikací obecného ust. § 1320 odst. 1 OZ je možné dovodit, že, vzhledem k absenci speciálního ustanovení, může společenská smlouva zastavitelnost investičního listu omezit i zakázat.

Domnívám se však, že je také zapotřebí zohlednit podobnost textace uvedeného ust. § 174 odst. 1 ZISIF a ust. § 270 odst. 1 ZOK. Poslední zmíněné ustanovení se vztahuje k akciím na jméno a stanoví, že převoditelnost akcií na jméno lze stanovami omezit, nikoliv však vyloučit. Obsahově jsou tedy obě ustanovení stejná. Jak bude uvedeno ve výkladu k akciím, akcie na jméno mají formu cenného papíru na řad, a jsou tedy formou shodné s investičním listem. Také v historii je možno zaznamenat příbuznost komanditní společnosti na investiční listy a akciové společnosti vydávající akcie na jméno. Hospodářský zákoník ve znění účinném od 1. 5. 1990 do 31. 12. 1991 obsahoval úpravu komanditní společnosti na akcie v ust. § 106t. Část textace tohoto ustanovení zněla: „*kapitál komanditistů [je] rozdělen na akcie znějící na jméno. Poměry společnosti se obdobně řídí předpisy pro komanditní společnost a pro společnost akciovou.*“ Jak bylo uvedeno výše, v pojetí dnešního zákonodárce a judikatury je termín „obdobně“ chápán jako termín vybízející k analogickému užití ustanovení upravujícího určitý právní institut na institut podobný, právem výslovně neupravený. Jsem toho názoru, že z těchto důvodů je vhodné

---

⁸⁴ KURKA, R. a PAŘÍKOVÁ, A. *Subjekty finančního trhu*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014. ISBN 978-80-7400-277-9, s. 18.

na zastavitelnost investičního listu nahlížet optikou zastavitelnosti akcií na jméno.⁸⁵ Ta je naštěstí upravena o něco podrobněji. Ust. § 273 odst. 1 ZOK stanoví, že je-li převoditelnost akcií na majitele omezena, platí stejná pravidla pro jejich zastavení. Toto pravidlo by dle mého názoru bylo možné analogicky vztáhnout i na poměry komanditní společnosti na investiční listy.

Tento závěr je možné podpořit též potřebami praxe, které zohlednila i novela zákona o investičních společnostech a investičních fondech. V jednom z pozměňovacích návrhů k Zákonu č. 336/2014 Sb., zákon, kterým se mění zákon č. 240/2013 Sb., o investičních společnostech a investičních fondech, a některé další zákony v oblasti kapitálového trhu, jímž byl zákon o investičních společnostech a investičních fondech novelizován, bylo navrženo umožnění společenskou smlouvou komanditní společnosti na investiční listy omezit převoditelnost investičního listu, což do té doby možné nebylo.⁸⁶ Ve znění tohoto pozměňovacího návrhu byl také zákon přijat.⁸⁷ Návrh odůvodňoval navrhanou změnu tak, že ji „v návaznosti na poznatky z praxe mění úprava komanditní společnosti na investiční listy tak, aby bylo možno tuto úpravu používat v praxi.“⁸⁸ Soudím, že tím bylo především myšleno, že komanditní společnost na investiční listy byla pro praxi nepřitažlivá také kvůli nemožnosti komplementáře (typicky správce fondu) ovlivňovat, které osoby se stanou vlastníky investičních listů-investory. To přitom mohlo mít vážné ekonomické dopady za situace, kdy komanditisté nekládali celý svůj vklad najednou, ale postupně na výzvy komplementáře (*capital calls*), a komanditistou se najednou stala osoba nemajetná, neschopná nebo neochotná na výzvu vklad doplnit. Taková situace mohla vést až k nemožnosti uskutečňovat investiční strategii komplementáře.⁸⁹

Ve světle těchto možných situací se skutečně možnost komplementáře omezit převoditelnost investičního listu jeví jako rozumná. Totéž tedy platí pro jeho zastavitelnost, neboť zástavní právo může ke změně v osobě komanditisty vést. Tyto nástroje jsou jistě legitimní k ochraně podnikání společnosti, vedle nich však, domnívám se, není nutné zastavitelnost investičního listu přímo zakazovat a tím omezovat dispozice s cenným papírem,

---

⁸⁵ Srov. Pozdější výklad u akcií na jméno.

⁸⁶ VOLNÝ, J. Pozměňovací návrh č. 1136 ke sněmovnímu tisku č. 216. Bod 9. [online]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=185362&pdf=1>. [cit. 2023-10-14].

⁸⁷ K tomu srov. znění zákona o investičních společnostech a investičních fondech ve znění účinném před 22. 12. 2014 a po tomto datu ke dni 30. 11. 2023.

⁸⁸ Tamtéž.

⁸⁹ MIKULA, O. Komanditní společnost jako forma investičního fondu. *Právní prostor*. [online]. Dostupné z <https://www.pravniprostor.cz/clanky/obchodni-pravo/komanditni-spolecnost-jako-forma-investicniho-fondu>. [cit. 2023-10-16].

který slouží především k investování. Komanditisté často nemají faktickou možnost o podmínkách zastavitelnosti či o jiných ustanoveních společenské smlouvy vyjednávat a podmínky jsou jim v podstatě předloženy. Domnívám se tedy, že by neměli být na svých právech k investičnímu listu omezováni více, než je s ohledem na účel těchto omezení zapotřebí.

Z důvodu podobnosti investičního listu a akcie na jméno, současné i historické, a s ohledem na účel omezení dispozic s investičním listem a poměření tohoto účelu s oprávněnými zájmy komanditistů se proto kloním k názoru, že společenská smlouva komanditní společnosti na investiční listy může zastavení investičního listu omezit, ne však vyloučit.

2.4. Zastavitelnost podílu ve společnosti s ručením omezeným

2.4.1. K charakteristickým znakům společnosti s ručením omezeným a jejich projevům v otázce zastavitelnosti podílu

Zákonná úprava řadí společnost s ručením omezeným mezi kapitálové obchodní společnosti (ust. § 1 odst. 2 ZOK). Teorie přistupuje k jejímu zařazení precizněji a často ji řadí mezi společnosti smíšené, někdy i společně s komanditní společností, neboť se u obou objevují jak prvky osobní, tak prvky kapitálové.⁹⁰ Zároveň je dán poměrně široký prostor společníkům upravit si nejrůznější otázky struktury, řízení a dalšího fungování společnosti dle jejich potřeb. Účast společníka ve společnosti tak může spočívat spíše v jeho vkladu do základního kapitálu, nebo naopak v jeho osobním angažmá na podnikání společnosti. K povaze účasti společníka ve společnosti s ručením omezeným Dvořák uvádí princip omezeně vázané účasti společníka jako protipól principu účasti trvalé, který se prosadí u společností osobních. Promítnutím tohoto principu je skutečnost, že zánik účasti společníka, ať má jakoukoliv podobu, zpravidla nevede k zániku společnosti.⁹¹ Zákon proto převod podílu společníka společnosti s ručením omezeným nejenže nezakazuje, přičemž zakázáno tak není ani jeho zastavení, nadto je společníkům poskytnut široký prostor upravit si převoditelnost a zastavitelnost tak, aby vyhovovaly účelu konkrétní společnosti s ručením omezeným. Tato skutečnost je do právní úpravy promítnuta tím, že většina níže uvedených ustanovení o převoditelnosti či zastavitelnosti podílu je dispozitivní.

---

⁹⁰ ŠTENGLOVÁ, I.; HAVEL, B.; KUHN, P., (2020), op. cit. pozn. 16, s. 2-3.

⁹¹ DVOŘÁK, T., (2014), op. cit. pozn. 36, s. 9.

2.4.2. Režimy převoditelnosti podílu ve společnosti s ručením omezeným

Jak vyplynulo z výkladů uvedených výše, podmínky zastavitelnosti budou ve smyslu ust. § 1320 odst. 1 OZ shodné s podmínkami převoditelnosti, neurčí-li společenská smlouva jinak. Ačkoliv tedy právní úprava společnosti s ručením omezeným nestanoví specifické podmínky zastavitelnosti podílu, je možno vycházet z podmínek jeho převoditelnosti. Právní úprava převoditelnosti podílu společníka společnosti s ručením omezeným rozlišuje dva režimy převoditelnosti podle toho, zda má být nabyvatelem podílu jiný stávající společník, či osoba od stávajícího společníka odlišná (*extraneus*). Takto je do právní úpravy promítnut předpoklad, že společnost s ručením omezeným je společností spíše uzavřenou a k převodům podílů bude tak spíše docházet mezi společníky-zakladateli, jak dokládá též např. zákonné předkupní právo společníků k podílu v případě realizace zástavního práva k podílu jeho prodejem dle ust. § 209 odst. 3 ZOK ve spojení s ust. § 213 odst. 1 ZOK.⁹²

Dle ust. § 207 odst. 1 ZOK může každý společník převést svůj podíl na jiného společníka, přičemž dle odst. 2 je možno tento převod podmínit souhlasem některého orgánu společnosti. Dle ust. § 208 odst. 1 ZOK může každý společník převést svůj podíl na osobu odlišnou od společníka jen se souhlasem valné hromady, nestanoví-li společenská smlouva jinak. Obě pravidla jsou dispozitivní a lze se od nich odchýlit ujednáním ve společenské smlouvě, jak potvrdil i Nejvyšší soud.⁹³ Odchýlení může být provedeno tak, že převod podílu bude zcela rozvolněn a nepodmíněn, ať už půjde o převod na jiného společníka či na *extranea*. Převod podílu může být také navázán na splnění podmínek, které mohou být odlišné pro převod na jiného společníka a pro převod na *extranea*, nebo mohou být shodné. Převod podílu může být též společenskou smlouvou vyloučen, a to buď pouze pro převod na jiného společníka, nebo na *extranea* nebo na oba.⁹⁴

V souladu s ust. § 14 ZOK se k ujednáním společenské smlouvy a zákonným ustanovením, která omezují nebo vylučují zastavitelnost podílu, nepřihlíží po dobu, po kterou je společnost jednočlennou společností.

---

⁹² HAVEL, B., (2020), op. cit. pozn. 16, s. 540.

⁹³ Viz usnesení Nejvyššího soudu ze dne 19. 9. 2017, sp. zn. 29 Cdo 5719/2016.

⁹⁴ POKORNÁ, J., (2021), op. cit. pozn. 34, s. 1025.

2.4.3. Zastavitelnost podílu vtěleného do kmenového listu

2.4.3.1. Úvodní výklad o kmenovém listu

Kmenový list je cenný papír, do něhož je možno vtělit pouze podíl ve společnosti s ručením omezeným.⁹⁵ Jde o cenný papír na řad, který nelze vydat jako zaknihovaný cenný papír (ust. § 137 odst. 3 ZOK) a nelze jej učinit předmětem veřejné nabídky a obchodování na evropském regulovaném trhu (ust. § 137 odst. 4 ZOK).⁹⁶ Společnost s ručením omezeným může vydat kmenový list, stanoví-li tak společenská smlouva, a kmenový list pak může (ovšem nemusí) být vydán na každý podíl (ust. 137 odst. 1 ZOK). Důvodová zpráva k zákonu o obchodních korporacích uvádí, že důvodem zavedení institutu kmenového listu byla snaha o zvýšení atraktivity společnosti s ručením omezeným, zároveň však nemělo dojít k vytvoření další akciové společnosti. Ačkoliv je v důvodové zprávě deklarován úmysl zákonodárce zachovat koncept společnosti s ručením omezeným jako společnosti uzavřené,⁹⁷ tento koncept byl zavedením kmenového listu do právní úpravy společnosti s ručením omezeným poněkud narušen.⁹⁸ Kmenový list lze totiž vydat pouze na podíl, jehož převoditelnost není zakázána či omezena (ust. § 137 odst. 2 ZOK). Jde však o fakultativně vydávaný cenný papír, který společnost vydat nemusí, zejména přejí-li si společníci mít společnost spíše uzavřenou. Naopak přejí-li si společníci zavést snadnou převoditelnost podílu, může pro ně vydání kmenového listu být vhodným řešením.

2.4.3.2. Zastavitelnost kmenového listu

Žádné z ustanovení zákona o obchodních korporacích zastavitelnost podílu ve společnosti s ručením omezeným, jenž je představován kmenovým listem, neupravuje. V situaci, kdy ani společenská smlouva nestanoví o této otázce nic bližšího, nepůsobí absence ustanovení, které by stanovilo bližší pravidla, výkladový problém, a kmenový list je volně zastavitelný.

---

⁹⁵ ČERNÁ, S.; ŠTENGLOVÁ, I. a ČECH, P. Co přinese zákon o obchodních korporacích kapitálovým obchodním společnostem, jejich společníkům a věřitelům? *Časopis pro právní vědu a praxi*. Masarykova univerzita nakladatelství. č. 4. roč. 2012. ISSN: 1210-9126. s. 330.

⁹⁶ Ve smyslu ust. čl. 50 odst. 1 směrnice 2017/1132/EU, ve spojení s ust. čl. 4 odst. 1 bod 21 směrnice 2014/65/EU, o trzích finančních nástrojů.

⁹⁷ VLÁDA: Důvodová zpráva k zákonu č. 90/2012 Sb. o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích), č. 90/2012 Dz. K § 138 až 157. [online]. Dostupné z <https://www-beck-online-cz.ezproxy.is.cuni.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=oz5f6mrqgez6ojql5shu&rowIndex=0>. [cit. 2023-10-23].

⁹⁸ DVORÁK, T., (2014), op. cit. pozn. 36, s. 167.

Problematickou otázkou však je, zda společenská smlouva může zastavitelnost podílu vtěleného do kmenového listu omezit nebo vyloučit. Výchozím bodem nejasností jsou nejednoznačné závěry ohledně aplikovatelnosti ust. § 1320 odst. 1 OZ na zastavitelnost podílu v korporaci představovaného cenným papírem. Kdyby totiž toto ustanovení bylo aplikovatelné i na zastavení podílu představovaného cenným papírem, vyplývala by z něj možnost společníků upravit ve společenské smlouvě zastavitelnost podílu představovaného cenným papírem odlišně od jeho převoditelnosti. Zastavitelnost kmenového listu by tak mohla být ve společenské smlouvě omezena nebo dokonce zcela vyloučena. Z důvodů předestřené výše v části zabývající se účinky vtělení podílu v korporaci do cenného papíru na zastavitelnost se k tomuto výkladu přikláním.

Nicméně, vzhledem k nesjednocení právní teorie ve výkladu této otázky považuji za vhodné zabývat se i variantou, že se ust. § 1320 odst. 1 OZ na zastavitelnost podílu představovaného kmenovým listem neaplikuje, a analyzovat další možné výklady a zhodnotit jejich závěry.

První možný výklad, s nímž je možno se setkat, je **systematickým výkladem pomocí vztahu speciality mezi normami**. Před účinností novelizačního zákona č. 33/2020 Sb. se objevoval názor, že kmenový list je zastavitelný neomezeně a neomezitelně vzhledem k jeho volné převoditelnosti. Tento názor odmítal aplikaci ust. § 1320 odst. 1 OZ na zastavení vtěleného podílu, ale zároveň prosazoval aplikaci ust. § 32 odst. 3 ZOK.⁹⁹ Ustanovení znělo: *„Zastavit podíl společníka v obchodní korporaci lze jen za podmínek, za nichž ho lze převést; zastavení podílu v bytovém družstvu lze stanovami podmínit nebo vyloučit.“* Ustanovení tedy spojovalo podmínky zastavitelnosti podílu s podmínkami jeho převoditelnosti, aniž by společenské smlouvě umožňovalo odchýlit se (s výjimkou bytového družstva). Výklad se opíral o předpoklad, že ustanovení dopadá jak na podíl vtělený do cenného papíru, tak na podíl nevtělený, jak s ním pracoval Havel. Z toho pak bylo dovozováno, že je-li podíl představovaný kmenovým listem neomezeně převoditelný, musí být též neomezeně zastavitelný. Tento výklad však nelze za současné právní úpravy použít, neboť ust. § 32 odst. 3 ZOK bylo bez náhrady vypuštěno novelizačním zákonem č. 33/2022 Sb., k čemuž důvodová zpráva uvedla následující: *„Ustanovení § 1320 odst. 1 OZ na rozdíl od stávajícího § 32 odst. 3 ZOK umožňuje, aby úprava vzniku zástavního práva byla ve společenské smlouvě přísnější, než jsou podmínky pro převod*

---

⁹⁹ DRÁBEK, Jan. *Kmenový list jako předmět právních vztahů*. Diplomová práce. Univerzita Karlova, Právnická fakulta, 2019. s. 46. [online]. Dostupné z: <https://dspace.cuni.cz/bitstream/handle/20.500.11956/115822/120347737.pdf?sequence=1&isAllowed=y>. [cit. 2023-10-26].

podílu nebo aby bylo zastavení podílu zcela vyloučeno. V úpravě zákona o obchodních korporacích je uvedené možné pouze u bytových družstev. Pro odlišný režim však není důvod, proto se odstavec 3 navrhuje bez náhrady vypustit.¹⁰⁰ Důvodová zpráva k novelizačnímu zákonu č. 33/2022 Sb. ovšem mlčí o použitelnosti ust. § 1320 odst. 1 OZ na podíl představovaný cenným papírem.

Čech a Šuk došli ke stejnému závěru jako posledně předestřený výklad, nikoliv však za pomoci tehdejšího ust. § 32 odst. 3 ZOK. Pouze uzavřeli, že protože možnost společenské smlouvy omezit či zakázat zastavení podílu vyplývá z ust. § 1320 odst. 1 OZ, a toto ustanovení je na podíl představovaný cenným papírem neaplikovatelné (na základě ust. § 1320 odst. 2 OZ), nemůže společenská smlouva omezit či vyloučit zastavitelnost podílu představovaného kmenovým listem.¹⁰¹ Dále však oba autoři tyto závěry nerozvádí.

Jako další připadá v úvahu **výklad pomocí argumentu per analogiam legis (či a simili)**, tedy výklad dle podobnosti mezi zákonnými ustanoveními. Ten vychází z předpokladu, že to, co platí pro jeden právní institut, platí i pro institut podobný, výslovně neupravený.¹⁰² Chybí-li tedy úprava zastavitelnosti u kmenového listu, je možné aplikovat úpravu institutu, jenž je kmenovému listu podobný. Domnívám se, že z možných cenných papírů představujících podíl je kmenovému listu nejpodobnější akcie na jméno, která je také cenným papírem a má též formu cenného papíru na řad.¹⁰³ Zabývat se analogickým užitím ustanovení o převoditelnosti akcií se jeví smysluplné i vzhledem ke skutečnosti, že obdobně činí švýcarská právní úprava.¹⁰⁴ Ta byla totiž zároveň jedním ze zdrojů inspirace pro zákonodárce při vytvoření institutu kmenového listu.^{105,106} Kmenový list k akcií přirovnávají též někteří autoři, například Pelikán.¹⁰⁷ Rozdílem oproti kmenovému listu však je, že převoditelnost, a tedy i zastavitelnost akcie na jméno, lze v souladu s ust. § 270 odst. 1 ZOK omezit stanovami společnosti. Zákonodárce nevysvětluje, proč se v otázce omezení

---

¹⁰⁰ VLÁDA: Důvodová zpráva k novelizačnímu zákonu č. 33/2020 Sb. [online]. Dostupné z <https://www-beck-online-cz.ezproxy.is.cuni.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=oz5f6mrgiyf6mztl5shu&rowIndex=0>. [cit. 2023-10-26].

¹⁰¹ ČECH, P. a ŠUK, P., (2016), op. cit. pozn. 17, s. 263.

¹⁰² GERLOCH, A., (2018), op. cit. pozn. 38, s. 147-148.

¹⁰³ K tomu srov. další výklad.

¹⁰⁴ Srov. ust. § 774a Švýcarského občanského zákoníku (*Zivilgesetzbuch (Fünfter Teil: Obligationenrecht)*)

¹⁰⁵ VLÁDA: Důvodová zpráva k zákonu o obchodních korporacích. K § 138-157 a Poslanecká sněmovna: Sněmovní tisk 363/0. s. 219. [online]. Dostupné z <https://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=71126&pdf=1>. [cit. 2023-10-27].

¹⁰⁶ HEJDA, J. Právní úprava podílu ve společnosti s ručením omezeným v rekodifikačním návrhu zákona o obchodních korporacích. *Obchodněprávní revue*. 2011, č. 3, ISSN 1213-5313. s. 75.

¹⁰⁷ PELIKÁN, R. Několik poznámek k úpravě společnosti s ručením omezeným v novém zákoně o obchodních korporacích. *Obchodněprávní revue*. 2012, č. 3. s. 78.

převoditelnosti vydal u kmenového listu jinou cestou než u akcie na jméno, tento rozdíl však analogii poněkud komplikuje. Nicméně, pro výklad analogií považuji za klíčové ust. § 273 odst. 1 ZOK, dle něhož, je-li převoditelnost akcií na jméno omezena, platí stejná pravidla pro jejich zastavení (aniž by bylo možno se ve stanovách od tohoto pravidla odchýlit), mohli bychom analogicky usoudit, že u kmenového listu platí totéž. Vztažením podmínek převoditelnosti kmenového listu na podmínky zastavitelnosti a zároveň znemožnění společenské smlouvě odchýlit se bychom došli k závěru, že zastavitelnost kmenového listu společenskou smlouvou omezit nelze. Tento výklad však naráží na několik problémů.

Zaprvé, ust. § 273 odst. 1 ZOK v dispozici normy podřizuje bezpodmínečně pravidla zastavitelnosti akcií na jméno pravidlům jejich převoditelnosti pouze za platnosti hypotézy „*je-li převoditelnost akcií na jméno omezena...*“. Tuto hypotézu však u kmenového listu splnit nelze, neboť podíl, na který je vydán, musí být neomezeně převoditelný. Proto je analogická aplikovatelnost tohoto ustanovení na kmenový list sporná.

Zadruhé, jak bude později uvedeno podrobně, samotné ust. § 273 ZOK je zpochybňováno Dědičem a Lasákem s tím, že v zákonné úpravě zůstalo pouze v důsledku přehlédnutí zákonodárce, a nemělo by již být aplikováno.¹⁰⁸ Detailněji se tímto ustanovením a argumentací Dědiče a Lasáka zabývám níže. Na tomto místě však sdílím názor, že ačkoliv se domnívám, že dokud je ustanovení součástí právní úpravy, nelze jej pro účely výkladu jen tak přehlížet, je pochybnost o jeho umístění v právní úpravě další ranou, již možné analogické užití na kmenový list utrpí. Analogickým vztažením ustanovení o převoditelnosti a zastavitelnosti akcií na jméno by tedy bylo možno dovodit, že kmenový list je neomezeně zastavitelný. Tento postup však naráží na jiné výkladové problémy, a jeho validita je tedy přinejmenším sporná.

Pokud bychom odmítli ostatní výkladové metody a považovali zastavitelnost kmenového listu za zákonem neupravenou, připadal by v úvahu též výklad **logický výklad argumentem a silentio legis** Tento výklad vychází ze zásady legální licence, z níž vyplývá možnost činit vše, co zákon nezakazuje.¹⁰⁹ Vztaženo na předmětnou situaci, společenská smlouva by mohla zastavitelnost podílu představovaného kmenovým listem omezit či zakázat, jelikož zákon nikde, ani implicitně, nepodává, že tak učinit nemůže. Předpokladem možného užití tohoto argumentu je, že jiné argumenty náležející k logickému výkladu, zejména argumenty *per analogiam* či *a contrario* (opakem), nepřinášejí odpověď nebo je nelze použít.¹¹⁰ Domnívám se, že argument *a contrario* nelze v této situaci použít. Argument *per analogiam*

---

¹⁰⁸ DĚDIČ, J. a LASÁK, J., (2021), op. cit. pozn. 34, s. 1339.

¹⁰⁹ GERLOCH, A., (2021), op. cit. pozn. 38, s. 148.

¹¹⁰ REMEŠ, J., (2023), op. cit. pozn. 19, s. 17.

byl analyzován výše, avšak se spornými závěry. Domnívám se proto, že o argumentu *a silentio legis* je možné uvažovat. V takovém případě bychom museli dojít k závěru, že protože žádná norma nezakazuje společníkům sjednat ve společenské smlouvě omezení či zákaz zastavitelnosti kmenového listu, je možné zastavitelnost kmenového listu společenskou smlouvou omezit i zakázat. Ke stejnému závěru bychom došli aplikací ust. § 1320 odst. 1 OZ.

Další výkladové metody dle mého názoru nevedou k přesvědčivým závěrům. Vzhledem k relativní stručnosti zmínky o kmenových listech v důvodové zprávě k zákonu o obchodních korporacích a absenci dalších pramenů, z nichž by bylo možno dovodit, jaký měl zákonodárce ohledně zastavitelnosti kmenových listů úmysl, je obtížné užít historický výklad či výklad teleologický. Z důvodové zprávy k zákonu o obchodních korporacích a vládního návrhu zákona o obchodních korporacích lze vyčíst toliko záměr učinit společnost s ručením omezeným přitažlivější.¹¹¹ Jsem však toho názoru, že pouze z tohoto deklarovaného úmyslu nelze jasný závěr o možnosti omezit či vyloučit zastavitelnost kmenového listu vyvodit. Domnívám se, že nelze ani argumentovat povahou společnosti s ručením omezeným, neboť vtělení podílu do kmenového listu nutně ještě neznamená, že se společnost začne chovat jako akciová společnost. A konečně, komparativní výklad je dle mého názoru též obtížný. Německý právní řád, který je mnohdy inspirací jak pro českého zákonodárce, tak pro interpretaci českých právních norem, tento institut nezná.¹¹² Rakouská právní úprava zná listinu dokládající společníkovu účast ve společnosti, ale ta zřejmě podíl ve společnosti ve smyslu cenného papíru nepředstavuje. Nelze ji ani převádět rubropisem jako kmenový list.¹¹³

Zastavitelnost kmenového listu a možnosti společenské smlouvy omezit ji či zakázat je dle mého názoru sporná, jednak vzhledem ke spornému rozsahu aplikace výchozích ustanovení občanského zákoníku o zástavním právu k podílu v korporaci, jednak vzhledem ke stručnosti úpravy kmenového listu. Domnívám se, že zákonodárce se měl k otázkám kmenového listu vyjádřit obsáhleji, aby předešel výkladovým sporům, jež tento relativně nový institut provázejí. *De lege ferenda* by dle mého názoru bylo vhodné v tomto smyslu právní úpravu zpřesnit a zabránit tak právní nejistotě a případným možným sporům mezi společníky a korporací o platnost usnesení valné hromady, jímž by případně byla zastavitelnost kmenového listu omezena.

---

¹¹¹ VLÁDA: Důvodová zpráva k zákonu o obchodních korporacích. K § 138-157 a Poslanecká sněmovna: Sněmovní tisk 363/0. s. 219 [online]. Dostupné z <https://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=71126&pdf=1>. [cit-2023-10-28].

¹¹² PELIKÁN, R., (2012), op. cit. pozn. 107, s. 76.

¹¹³ Srov. ust. § 75 odst. 3 rakouského zákona o společnostech s ručením omezeným (*Gesetz vom 6. März 1906, über Gesellschaften mit beschränkter Haftung*).

2.5. Zastavitelnost podílu v akciové společnosti

2.5.1. Úvodní výklad k podílu v akciové společnosti

Akciovou společností je společnost, jejíž základní kapitál je rozvržen na určitý počet akcií. (ust. § 243 odst. 1 ZOK). Dle ust. § 256 odst. 1 ZOK je akcie „*cenný papír nebo zaknihovaný cenný papír, s nímž je spojeno právo akcionáře jako společníka podílet se podle tohoto zákona a stanov společnosti na jejím řízení, jejím zisku nebo na likvidačním zůstatku při jejím zrušení s likvidací.*“¹¹⁴ Akciová společnost je tedy obchodní společností, která povinně vydává akcie,¹¹⁵ (cenné papíry), do nichž jsou vtěleny podíly společníků akciové společnosti (akcionářů). Zároveň je však na tomto místě třeba poznamenat, že podíl v akciové společnosti není představován akcií za všech okolností. Podíl akcionáře totiž může být představován také nevtělenou akcií či zatímním listem. Nevtělenou (nebo též neztělesněnou) akcií se rozumí nesplacená či nevydaná akcie. Nesplacenou akcií se v souladu s ust. § 256 odst. 2 ZOK rozumí akcionářská práva a povinnosti představující akcii do splacení emisního kursu. Nevydanou akcií je v souladu s ust. § 256 odst. 3 ZOK akcie, která nebyla vydána, ač byl splacen emisní kurs. Souhlasím s dříve publikovaným názorem Štenglové, že nevtělená akcie je movitou věcí nehmotnou, stejně jako podíl v obchodní korporaci, jenž je jimi představován.¹¹⁶ Zatímní list je cenným papírem na řad představujícím nesplacenou či nevydanou akcii, který může být vydán, určí-li tak stanovy (srov. ust. § 285 odst. 1 ZOK).

Akciová společnost je kapitálovou obchodní společností, a to jak dle pozitivní úpravy (viz ust. § 1 odst. 2 ZOK), tak v tradičním teoretickém pojetí. S tím je spojen i předpoklad, že jde o společnost s (omezeně) vázanou účastí, nikoliv účastí trvalou, jako je tomu u osobních společností.¹¹⁷ Akcionář se života společnosti účastní jen velmi omezeně, není zpravidla osobně spjat s jejím podnikáním.¹¹⁸ Změna v osobě akcionáře tak nevede k zániku společnosti, což se projevuje v zákonném předpokladu volnějších pravidel převoditelnosti a zastavitelnosti akcií.

---

¹¹⁴ Nejde zdaleka o úplný výčet práv akcionáře spojených s akcií, tato uvedená práva jsou však pro akcii zásadní. Alespoň jedno z těchto práv musí být spojeno s akcií, což představuje limit při vydávání zvláštních druhů akcií. Srov. ŠTENGLOVÁ, I., (2020), op. cit. pozn. 16, s. 601.

¹¹⁵ Jde o převažující výklad založený na znění některých ustanovení, které s akciemi zjevně počítají, zejména ust. § 256 odst. 2 písm. c) a § 256 odst. 1. Srov. LÁLA, D.; DĚDIČ, J. a LASÁK, J., op. cit. pozn. 34, s. 1218. Shodně též ČECH, P. a ŠUK, P., (2016), op. cit. pozn. 17, s. 254.

¹¹⁶ ŠTENGLOVÁ, I., (2020), op. cit. pozn. 16, s. 603.

¹¹⁷ Srov. např. DVOŘÁK, T. *Akciová společnost*. Vědecké monografie (Wolters Kluwer ČR). Praha: Wolters Kluwer, 2016. ISBN 978-80-7478-961-8. s. 6-7.

¹¹⁸ Tamtéž.

2.5.2. Zastavitelnost dle formy a podoby akcií

Podmínky pro převoditelnost a zastavitelnost akcií stanovené zákonem o obchodních korporacích se liší dle jejich formy. Dle ust. § 263 odst. 1 ZOK má akcie formu cenného papíru na řad nebo cenného papíru na doručitele. Akciové právo ve vztahu k formě akcií nicméně užívá jinou terminologii než obecná úprava cenných papírů obsažená v občanském zákoníku. Akcie mající formu cenného papíru na řad dle ust. § 518 odst. 1 OZ se tak označuje jako akcie na jméno. Akcie mající formu cenného papíru na doručitele se dle ust. § 263 ZOK označuje jako akcie na majitele. Akcie na majitele mohou být vydány pouze jako zaknihovaný nebo imobilizovaný cenný papír (ust. § 274 odst. 2 ZOK), zatímco u akcií na jméno jsou jejich zaknihování či imobilizace možné, ale nepovinné.

Prakticky od přijetí zákona o obchodních korporacích byla problematika formy akcie předmětem diskusí u zaknihovaných akcií. V odborné veřejnosti nepanovala shoda na tom, zda se u zaknihovaných akcií má jejich forma rozlišovat, či ne. Důvod spočíval v nejednoznačnosti právní úpravy. Jak bylo popsáno výše, občanský zákoník nepřevzal z dřívější právní úpravy koncept dělení cenných papírů dle jejich podoby na listinný a zaknihovaný a namísto toho se zaknihovaným cenným papírem zachází jako se zvláštním předmětem právních vztahů. U zaknihovaného cenného papíru se tak dle občanského zákoníku nerozlišuje forma, jak možno dovodit z ust. § 1104 odst. 1 OZ a jak dovozuje řada autorů.¹¹⁹ Z textace některých ustanovení zákona o obchodních korporacích však po relativně dlouhou dobu stejně jednoznačný závěr učinit nešlo. Ust. § 263 odst. 1 ZOK například stanoví, že forma akcií platí obdobně i pro zaknihované akcie, z čehož je možné vyvodit, že zákon o obchodních korporacích rozlišuje podobu akcie zaknihované a listinné, a že i u zaknihovaných akcií se tak rozlišuje jejich forma, jak dovozovali někteří autoři.¹²⁰ Naproti tomu, dle ust. § 259 odst. 1 písm. d) s účinností do 31. 12. 2020 byl povinnou náležitostí akcie údaj o její formě, ledaže akcie byla vydána jako zaknihovaný cenný papír.¹²¹ Z toho naopak část odborné veřejnosti vyvozovala, že forma se u zaknihovaných akcií nerozlišuje.¹²² Tato nejednoznačnost našla svůj odraz i v pohledu na převoditelnost a zastavitelnost zaknihovaných akcií. V tomto ohledu zřejmě přinášelo výkladové problémy ust. § 275 odst. 1 ZOK, jež znělo: „*Zaknihované akcie jsou neomezeně převoditelné, ledaže stanovy jejich převoditelnost omezí. Na omezení převoditelnosti*

¹¹⁹ ČECH, P. Akcie po rekodifikaci. *Právní rádce*. č. 10 roč. 2012. ISSN: 1210-4817. s. 36.

¹²⁰ DVOŘÁK, T. (2016), op. cit. pozn. 117, s. 137.

¹²¹ V odborné literatuře se však uvedené nejasnosti týkaly i dalších ustanovení zákona o obchodních korporacích.

¹²² ČECH, P. Akcie ve víru rekodifikace aneb nevtělené, zaknihované a kusové akcie v návrhu zákona o obchodních korporacích. *Obchodněprávní revue*. 2011, č. 10, s. 299.

*zaknihovaných akcií se použijí obdobně ustanovení o omezení převoditelnosti akcií na jméno.*¹²³ Zatímco totiž převoditelnost akcií na jméno je dle ust. § ZOK 270 odst. 1 ZOK omezená stanovami a stejná pravidla platí i pro jejich zastavení,¹²⁴ převoditelnost akcií na majitele je dle ust. § 274 odst. 1 ZOK neomezená. Kdyby se však u zaknihovaných akcií nerozlišovala forma, ust. 274 odst. 1 ZOK zakazující omezit jejich převoditelnost by se na ně nevztahovalo, a by jejich převoditelnost byla omezená na základě ust. § 275 odst. 1 ZOK. Kdyby se naopak forma u zaknihovaných akcií rozlišovala, bylo by možno omezit převoditelnost zaknihovaných akcií na jméno, nikoliv však již zaknihovaných akcií na majitele. Tato nejednoznačnost byla odstraněna novelizačním zákonem č. 33/2020 Sb., který jednak problematické ust. § 275 odst. 1 zrušil, jednak do ust. § 256 ZOK přidal pátý odstavec, jenž zní: „*Akcie vydaná jako cenný papír se označuje jako listinná akcie, akcie vydaná jako zaknihovaný cenný papír se označuje jako zaknihovaná akcie.*“ Takto je postaveno najisto, že se forma akcie rozlišuje i u akcií zaknihovaných. Jak listinné, tak zaknihované akcie pak mohou být vydány ve formě na jméno i na majitele, jak vyplývá z ust. § 263 odst. 1 ZOK. Pro zastavitelnost (a převoditelnost) zaknihovaných akcií to tedy znamená, že pro zákonný režim zastavitelnosti příslušné zaknihované akcie platí totéž, co pro režim zastavitelnosti listinné akcie stejné formy.

2.5.3. Zastavitelnost akcií na jméno

Převoditelnost akcií na jméno je v souladu s ust. § 270 odst. 1 ZOK možno omezit stanovami společnosti, nikoliv však vyloučit. Ust. § 273 odst. 1 ZOK zároveň stanoví, že je-li převoditelnost akcií omezena, platí stejná pravidla i pro jejich zastavení. Ustanovení je zcela jistě kogentní. Toto ustanovení je vůči ust. § 1320 odst. 1 OZ speciální, a užije se tedy namísto něho. Plyne z něho, že vyžadují-li stanovy k převodu akcií například souhlas valné hromady, bude tento souhlas vyžadován i k zastavení akcií. Potud jde tedy o obdobný přístup jako u společnosti s ručením omezeným, u níž je toto pravidlo stanoveno obecným ust. § 1320 odst. 1 OZ. Na rozdíl od posledně zmíněného ustanovení však ust. § 273 odst. 1 ZOK zaprvé neumožňuje stanovám se od tohoto pravidla odchýlit, zadruhé je váže pouze na situaci, kdy je převoditelnost akcií omezena. Je možno klást si otázku, zda je možné zastavitelnost akcií na jméno omezit i v případě, že převoditelnost omezena není, aniž by bylo toto ustanovení

---

¹²³ KŘÍŽ, Radim. Několik poznámek k formě a omezené převoditelnosti zaknihovaných akcií. *Bulletin advokacie*. č. 6. roč. 2019. [online]. Dostupné z: <https://www-beck-online-cz.ezproxy.is.cuni.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=nrptembrhfpweyk7gzpxgxzsgy&groupIndex=0&rowIndex=0#>. ISSN: 12143758. s. 26. [cit. 2023-10-29].

¹²⁴ Srov. ust. § 273 odst. 1 ZOK.

porušeno. Jazykový výklad kladný závěr zřejmě nepřipouští, neboť ustanovení jasně stanoví hypotézu „je-li převoditelnost akcií na jméno stanovami omezena [...]“.¹²⁵ Zde je však zapotřebí mít na paměti závěr Ústavního soudu, že výklad spočívající pouze na jazykovém výkladu je neudržitelný.¹²⁶ Přesvědčivější výklad nabízí Štenglová, která na základě argumentu *a maiori ad minus* uzavírá, že stanovami je možné zastavitelnost akcií na jméno omezit, aniž by byla omezena převoditelnost. Štenglová zřejmě vychází z toho, je převod akcií je významnější skutečností než jejich zastavení, a je-li povoleno jeho omezení, mělo by být povoleno i omezení zastavení akcií, jakožto skutečnosti méně významné. Převod akcie, respektive převod vlastnického práva k ní, a tedy též účasti na akciové společnosti, se skutečně zdá být významnější dispozicí s akcií než její využití k zajištění zřízení zástavního práva, které samo o sobě k převodu vlastnického práva nevede. Se závěrem Štenglové proto navzdory doslovnému znění daného ustanovení souhlasím, neboť doslovný výklad by vedl k logicky nesprávnému závěru.¹²⁷

Jak bylo uvedeno v části věnující se zastavitelnosti kmenového listu, Dědič a Lasák zpochybňují umístění ust. § 273 odst. 1 ZOK v právní úpravě.¹²⁸ Autoři tvrdí, že ustanovení mělo být z právní úpravy vypuštěno novelizujícím zákonem č. 33/2020 Sb., neboť jeho setrvání v právní úpravě odporuje záměru vyjádřenému zákonodárcem v důvodové zprávě k tomuto zákonu. Odkazují na pasáž důvodové zprávy komentující zrušení ust. § 32 odst. 3 ZOK, které (jak již bylo řečeno ve výkladu výše), stanovilo shodné podmínky pro zastavitelnost podílu jako pro jeho převoditelnost bez možnosti společenské smlouvy či stanov se odchýlit. Odchylka byla připuštěna pouze v případě bytového družstva. Důvodová zpráva však odkázala na ust. § 1320 odst. 1 OZ s tím, že toto ustanovení již vztah mezi převoditelností a zastavitelností upravuje a pro odlišný režim není důvod.¹²⁹ Dávám oběma uvedeným autorům za pravdu, že při srovnání zrušeného ust. § 32 odst. 3 ZOK a analyzovaného ust. § 273 odst. 1 ZOK je skutečně patrná jejich obsahová podobnost. Je ovšem otázkou, jak si vykládat vyjádření zákonodárce v důvodové zprávě. Zákonodárce uvedl, že není důvod pro stanovení odlišného režimu. Tím zřejmě mínil odlišný režim od ust. § 1320 odst. 1 OZ, neboť kdyby měl odlišným režimem na mysli možnost odchýlit se danou pouze bytovému družstvu, zřejmě by zrušil pouze větu za

---

¹²⁵ ŠTENGLOVÁ, I., (2020), op. cit. pozn. 16, s. 624.

¹²⁶ Nález Pléna Ústavního soudu ze dne 17. 12. 1997, sp. zn. Pl. ÚS 33/97.

¹²⁷ Tento výklad však nelze, domnívám se, užít u kmenového listu, u něhož omezení převoditelnosti nepřichází v úvahu. Doslovný výklad ust. § 273 odst. 1 ZOK v případě kmenového listu je tak stále možný.

¹²⁸ DĚDIČ, J. a LASÁK, J., (2021), op. cit. pozn. 34, s. 1339.

¹²⁹ VLÁDA: Důvodová zpráva k novelizačnímu zákonu č. 33/2020 Sb. [online]. Dostupné z <https://www-beck-online-cz.ezproxy.is.cuni.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=oz5f6mrqgiyf6mztl5shu&rowIndex=0>. [cit. 2023-10-15].

středníkem daného ustanovení, nikoliv ustanovení celé. Záměrem zákonodárce tedy zřejmě bylo umožnit obchodním korporacím upravit si podmínky zastavitelnosti volněji, a proto šel cestou zrušení obecného ustanovení, jež dopadá společně na všechny obchodní korporace.

Zákonodárce však zároveň mohl zamýšlet stanovit odlišný režim právě jen pro akcie na jméno, tedy ani ne pro celou akciovou společnost, ale pouze pro tu, která vydává akcie této formy. Pokud by tomu tak bylo, bylo by zřejmě nejpraktičtější zrušit obecné ustanovení a zároveň ponechat ustanovení zvláštní tam, kam ze hlediska systematiky zákona patří, tedy přesně tak, jak to odpovídá současnému stavu právní úpravy. Samozřejmě by bylo pro výklad a aplikační praxi mnohem příznivější, kdyby zákonodárce tento svůj možný úmysl vyjádřil alespoň v důvodové zprávě, k čemuž nedošlo. V úvahu tedy přicházejí dva různé protichůdné výklady, přičemž oba jsou založené na domněnce, že zákonodárce opomněl něco učinit: zrušit ustanovení zákona, nebo uvést v důvodové zprávě důvod, proč ustanovení v zákoně ponechává. Záměrem tohoto výkladu ale není prosazovat druhý uvedený výklad navzdory expertíze a zkušenostem původců výkladu prvního. Záměrem je pouze poukázat na to, že v úvahu přichází i jiný výklad, který se jeví jako bezpečnější z hlediska aplikační praxe. Pokud by totiž stanovy akciové společnosti například zakázaly zastavení akcií na jméno a některý z akcionářů své akcie přesto zastavil, riskovala by společnost, že prohraje případný spor, pokud se soudy rozhodnou přidržet pozitivní právní úpravy, spíše než suplovat roli zákonodárce.

Pakliže budeme ust. § 273 odst. 1 ZOK stále aplikovat, můžeme uzavřít, že pokud stanovy zastavitelnost akcií neomezí, ať přímo nebo omezením převoditelnosti bez umožnění volné zastavitelnosti, je akcie na majitele je zastavitelná volně. Stanovy mohou také omezit zastavitelnost akcie na majitele buď výslovně nebo implicitně omezením převoditelnosti, ne ji však vyloučit.

2.5.4. Zastavitelnost akcií na majitele

Akcie na majitele jsou dle ust. § 274 odst. 1 ZOK neomezitelně převoditelné a zákon o obchodních korporacích nijak neupravuje jejich zastavitelnost. Stejně jako v případě ust. § 271 odst. 1 ZOK, i toto ustanovení je kogentní. Aplikací výchozího ust. 1320 odst. 1 OZ bychom tedy došli k závěru, že akcie na majitele jsou též neomezeně zastavitelné, stanovy však mohou zastavitelnost akcií na majitele omezit i vyloučit. Důsledkem toho by však došlo k paradoxní situaci, v níž by v otevřenější akciové společnosti (ve smyslu volnějších pravidel převoditelnosti akcií) byly některé dispozice s akciemi zakázané, zatímco u uzavřenější společnosti vydávající akcie na jméno by byly tyto dispozice pouze omezené, neboť dále

stanovy zajít nemohou (srov. výše ust. § 270 odst. 1 ve spojení s § 273 odst. 1 ZOK). Z toho důvodu se domnívám, že je zde zapotřebí dalšího výkladu.

Jak bylo řečeno, ze dvou typů akciových společností je akciová společnost vydávající akcie na majitele tou otevřenější vzhledem k neomezené převoditelnosti jí vydávaných akcií. Neomezená převoditelnost akcií na majitele nachází opodstatnění ve své formě cenného papíru na doručitele. Aby totiž došlo k převodu cenného papíru na doručitele, je zapotřebí pouze smlouva a jeho předání (srov. ust. § 1103 odst. 1 OZ). Díky této podobě převodů nebylo dodržování případných omezení převoditelnosti možné zajistit v situaci, kdy se strany rozhodly převod utajit, či jej společnosti zkrátka neohlásit.¹³⁰ Vlivem povinného zaknihování nebo imobilizace akcií na majitele a s tím spojeného výpisu z příslušné evidence¹³¹ je tato záležitost částečně vyřešena. Zaknihováním či imobilizací se však převod akcie na majitele fyzicky ještě zjednodušil pro případy, kdy si strany převodní smlouvy nemohou akcie předat, protože se jedna od druhé nachází ve větší vzdálenosti. Zaknihovanou či imobilizovanou akcií není zapotřebí (ani není možné) převádět předáním. Namísto toho dochází k převodu zápisem v evidenci (ust. § 1104 odst. 1 a 2 OZ). Díky tomu je možné akcie na majitele převádět mezi akcionáři po celém světě, aniž by bylo zapotřebí jejich fyzické předávání. Volná převoditelnost akcií je zároveň dle ust. § 65 odst. 1 písm. g) Zákona č. 256/2004 Sb., Zákon o podnikání na kapitálovém trhu, ve znění dalších předpisů (dále jen „ZPKT“) podmínkou k jejich přijetí k obchodování na evropském regulovaném trhu.

Zákon o obchodních korporacích dává akcionářům zakladatelům na výběr, zda bude společnost vydávat akcie na jméno nebo na majitele. Rozhodnou-li se pro akcie na majitele, lze předpokládat, že tak učiní právě pro výše uvedené výhody spočívající v otevřenosti a možnosti s akciemi na majitele rychle a neomezeně obchodovat. Domnívám se, že by bylo v rozporu s povahou akciové společnosti vydávající akcie na majitele, kdyby v důsledku nekompromisní aplikace ust. § 1320 odst. 1 OZ bylo možné stanovami omezit, či dokonce zakázat zastavitelnost akcií na majitele, jež jsou z podstaty určeny k co nejvolnějšímu obchodování. Jsem proto toho názoru, že zastavitelnost akcií na majitele musí zůstat volná. Zároveň se však domnívám, že by zákonodárce měl přistoupit k důslednější právní úpravě podmínek zastavitelnosti u akcií na majitele, když už tak učinil u akcií na jméno. Absenci příslušného ustanovení je sice možno

---

¹³⁰ ŠTENGLOVÁ, I. (2019), op. cit. pozn. 67, s. 159.

¹³¹ Podle ust. § 99 odst. 1 ZPKT má osoba vedoucí evidenci investičních nástrojů (tedy v souladu s ust. § 3 odst. 1 a 2 písm. a) ZPKT) povinnost vydat emitentu či majiteli účtu výpis z příslušné evidence. V souladu s ust. § 2414 OZ se ustanovení o zaknihovaných cenných papírech užijí na imobilizované cenné papíry přiměřeně.

překlenout výkladem, ten však může při aplikaci různých přístupů vést k různým závěrům, přičemž praxe by spíše uvítala jednoznačnost.

2.5.5. Zastavitelnost nevtělených akcií a zatímního listu

Nevtělené akcie nebylo dle právní úpravy účinné do 31. 12. 2020 možné zastavit. Překážku představovalo ust. § 48 odst. 1 písm. f) Zákona č. 304/2013 Sb., zákon o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob, ve znění pozdějších předpisů, (dále jen „**zákon o veřejných rejstřících**“ či „**ZVR**“) které zápis zástavního práva k nevtělené akci (v režimu povinně zapisovaných skutečností) výslovně zapovídalo. Jelikož zápis zástavního práva k nevtělenému podílu (tedy i nevtělené akci) je modem vzniku zástavního práva, nemohlo zástavní právo k nevtělené akci bezu tohoto zápisu platně vzniknout.¹³² Novelizační zákon č. 33/2020 Sb. však tuto překážku odstranil.¹³³ Ustanovení se sice nyní nevyjadřuje ani v tom smyslu, že zástavní právo k nevtělené akci se do obchodního rejstříku zapisuje, nicméně je tak možno dovodit z textace předmětného ustanovení, jež říká, že do obchodního rejstříku se zapíše také „*zástavní právo k podílu v korporaci*“. Nevtělené akcie jsou tedy dle současné právní úpravy zastavitelné.¹³⁴ U zatímního listu tento problém není potřeba více rozebírat, neboť zástavní právo k cennému papíru se do obchodního rejstříku nezapisuje,¹³⁵ na místo toho vzniká odevzdáním zástavnímu věřiteli a v případě cenného papíru na řad zástavním rubopisem (srov. ust. § 1328 odst. 1 a 2 OZ).

Jsem stejného názoru jako Lasák a Dědič, že možnost stanov omezit zastavitelnost nevtělených akcií a zatímního listu se řídí pravidly pro omezování zastavitelnosti těch akcií, které jsou jimi představovány, jak možno dovodit z ust. § 256 odst. 4 ZOK, jež stanoví, že na nevtělené akcie a zatímní listy „*se použijí ustanovení tohoto zákona o akciích, jestliže to nevyklučují jejich povaha nebo jiná ustanovení tohoto zákona.*“¹³⁶

V souladu s ust. § 14 ZOK se k ujednáním stanov a zákonným ustanovením, která omezují zastavitelnost akcií, nepřihlíží po dobu, po kterou je akciová společnost jednočlennou společností.

---

¹³² ČECH, P. a ŠUK, P. (2016), op. cit. pozn. 17, s. 264.

¹³³ Srov. ust. § 48 odst. 1 písm. f) ZVR ve znění účinném od 1. 1. 2021.

¹³⁴ Shodně DĚDIČ, J. a LASÁK, J., (2021), op. cit. pozn. 34, s. 1335.

¹³⁵ Srov. ust. § 48 odst. 1 písm. f) ZVR.

¹³⁶ DĚDIČ, J. a LASÁK, J., (2021), op. cit. pozn. 34, s. 1335.

2.6. Zastavitelnost podílu v družstvu

2.6.1. Úvodní výklad k povaze a právní úpravě družstev

Družstvo je jedinou obchodní korporací, která není zároveň obchodní společností. Od obchodních společností se odlišuje zejména otevřeností členství.¹³⁷ Otevřenost členství v družstvu vyplývá z ust. § 552 odst. 1 ZOK a znamená, že za existence družstva do něj mohou vstupovat další osoby a zároveň z něj vystupovat, aniž by se tyto skutečnosti zapisovaly do obchodního rejstříku.¹³⁸ Zákon o obchodních korporacích upravuje kromě „základního družstva“ také dva zvláštní typy družstva: bytové družstvo a sociální družstvo. Jejich úprava je zvláštní vůči obecné úpravě družstev v zákoně o obchodních korporacích, která se tedy na bytové a sociální družstvo užije v případě, že jejich úprava nestanoví jinak. Obecná úprava družstva v zákoně o obchodních korporacích dále dopadá na družstevní záložny dle zákona č. 87/1995 Sb., o spořitelních a úvěrních družstvech,¹³⁹ který je k zákonu o obchodních korporacích ve vztahu speciality. I na družstevní záložny se užije obecná úprava družstev v zákoně o obchodních korporacích, nestanoví-li zákon o spořitelních a úvěrních družstvech jinak.

2.6.2. Zastavitelnost družstevního podílu v základním typu družstva

Zákon o obchodních korporacích neobsahuje zvláštní úpravu zastavitelnosti družstevního podílu. Na zastavitelnost družstevního podílu se proto užijí v souladu s ust. § 1320 odst. 1 OZ pravidla pro jeho převoditelnost, neomezí-li nebo nevyloučí-li jeho zastavitelnost stanovy družstva. Zákon o obchodních korporacích stanoví nepřipustnost převodu družstevního podílu v některých situacích.

Výchozím ustanovením upravujícím převoditelnost družstevního podílu je ust. § 600 ZOK. To stanoví odlišný režim pro převod podílu na stávajícího člena družstva a na *extranea*. Zatímco převod družstevního podílu na stávajícího člena družstva je ze zákona volný, převod na *extranea* musí být připuštěn stanovami. Stejně tak se mohou stanovy odchýlit od volné převoditelnosti družstevního podílu na člena družstva a zakázat jej nebo povolit převod pouze

---

¹³⁷ ČÁP, Z.; ČÁP, J. a MACHALA, M. *Družstvo v novém soukromém právu a v právní praxi*. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). Praha: Wolters Kluwer, 2016. ISBN 978-80-7552-094-4. s. 54.

¹³⁸ CILEČEK, F., (2020), op. cit. pozn. 16, s. 1057.

¹³⁹ Zákon o spořitelních a úvěrních družstvech a některých opatřeních s tím souvisejících a o doplnění zákona České národní rady č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů.

na *extranea*. Soudím, že *a maiori ad minus* platí, že mohou-li stanovy převod družstevního podílu zakázat, mohou jej též omezit.¹⁴⁰

Dále mohou stanovy převod jak na člena, tak na *extranea* podmínit souhlasem představenstva družstva, který nemůže být vzat zpět ani odvolán. Domnívám se, že stejně jako u společnosti s ručením omezeným platí, že vyžaduje-li převod družstevního podílu na *extranea* souhlas představenstva družstva, zatímco převod na člena družstva nikoliv, bude k účinnosti zástavní smlouvy zapotřebí souhlasu představenstva, ať je zástavní věřitel členem družstva či nikoliv. Předchází se tak situaci, kdy v rozporu s účelem ustanovení stanov dojde v důsledku výkonu zástavního práva ke změně člena družstva, aniž by jí představenstvo mohlo zabránit. Dle ust. § 599 ZOK je převod družstevního podílu možný pouze na osobu, jež se může stát členem družstva dle zákona nebo stanov. Podmínky pro členství v družstvu představují dle tohoto ustanovení limit převoditelnosti, přičemž je lhostejné, zda vyplývají ze zákona či stanov. S ohledem na možnost, že se zástavní věřitel stane v důsledku realizace zástavního práva vlastníkem družstevního podílu, a tedy i členem družstva, považuji za zřejmé, že tyto podmínky musí splnit i zástavní věřitel.

Takovou podmínku stanoví zákon o obchodních korporacích v bezprostředně předcházejícím ustanovení § 598 ZOK. Dle tohoto ustanovení platí, že je-li členství v družstvu podmíněno pracovním poměrem člena k družstvu, je převod družstevního podílu nepřipustný. Výjimkou je situace, kdy je nabyvatel podílu zaměstnancem družstva nebo se jím stane. Zákonné podmínění členství v obchodní korporaci pracovním poměrem k ní je pro obchodní korporace netypické, odpovídá však odlišností, jež družstvo vykazuje oproti obchodním společnostem, zejména specifickému vztahu mezi družstvem a jeho členem. Toto pravidlo brání tomu, aby v důsledku převodu podílu v družstvu vznikl zaměstnanecký poměr mezi nabyvatelem družstevního podílu a družstvem jako zaměstnavatelem proti jejich vůli (v rozporu s ust. čl. 9 odst. 1 Listiny základních práv a svobod) a aby se členem družstva nestala osoba k tomu odborně nezpůsobilá.^{141,142} Machala vykládá formulaci „nebo se jím stane“ jako požadavek, aby účinky smlouvy o převodu družstevního podílu nenastaly dříve než mezi jeho nabyvatelem a družstvem vznikne pracovní poměr.¹⁴³

---

¹⁴⁰ Totéž lze dovodit např. z ust. § 736 odst. 1 ZOK, které u bytového družstva zakazuje omezit či vyloučit převoditelnost družstevního podílu, důkazem opaku (*a contrario*).

¹⁴¹ CILEČEK, F., (2020), op. cit. pozn. 16, s. 1109.

¹⁴² VLÁDA: Důvodová zpráva k zákonu o obchodních korporacích. K § 606.

¹⁴³ MACHALA, M. in: HEJDA, J.; DIVIŠOVÁ, K.; FINGER, L.; MACHALA, M. a kol. *Nový zákon o obchodních společnostech a družstvech: zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech: (zákon o obchodních korporacích): poznámkové znění*. Olomouc: ANAG, 2013. ISBN 978-80-7263-823-9. s. 728-729.

Machalův závěr se jistě vztahuje na situaci, kde nevzniká žádná pochybnost o tom, že podmínky stanovené ust. § 598 ZOK jsou splněny. Domnívám se však, že k tomu, aby byl družstevní podíl převeden či zastaven v souladu s předmětným ustanovením, není existence pracovního poměru zapotřebí. Dnem vzniku pracovního poměru je v souladu s ust. § 36 Zákona č. 262/2006 Sb., Zákon zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů, den, „ [...] který byl sjednán v pracovní smlouvě jako den nástupu do práce nebo den, který byl uveden jako den jmenování na pracovní místo vedoucího zaměstnance.“ Den, kdy vzniká pracovní poměr, tedy může (a zpravidla tomu také tak je) následovat až s určitým odstupem po dni uzavření pracovní smlouvy. Ustanovení § 598 ZOK je tedy možné vykládat také tak, že povoluje převod družstevního podílu v případě, že již byla uzavřena pracovní smlouva, ale den nástupu do práce ještě nenastal, a pracovní poměr tedy nevznikl, ač pravděpodobně brzy vznikne. Pro tento výklad by svědčila též formulace „nebo se jím stane,“ kterou lze vyložit tak, že k okamžiku převodu družstevního podílu má již jeho nabyvatel legitimně očekávat, že se stane zaměstnancem družstva. V opačném případě by bylo rozumné předpokládat, že by zákonodárce dané ustanovení zpřesnil tak, že podmínkou převodu družstevního podílu je, že se nabyvatel stane zaměstnancem družstva k okamžiku převodu. Tento výklad zároveň plně respektuje účel ustanovení vyjádřený v důvodové zprávě. Ochrany konsenzuální povahy pracovního poměru a zachování požadavků na odbornou způsobilost zaměstnance bude dosaženo i tehdy, bude-li k okamžiku účinnosti převodu družstevního podílu uzavřena mezi jeho nabyvatelem a družstvem pracovní smlouva s pozdějším dnem nástupu do práce. Stanovy družstva mohou pochopitelně otázku upravit přesněji.

S ohledem na účel ust § 598 a na výše učiněné závěry ohledně ust. § 1320 odst. 1 OZ není zjevně žádný důvod, proč by se ustanovení nemělo vztahovat též na zástavní právo. Bude-li zástavní věřitel realizovat zástavní právo prodejem družstevního podílu, bude nepochybně touto podmínkou vázán.¹⁴⁴

2.6.3. Zastavitelnost družstevního podílu ve zvláštních typech družstva

Bytové družstvo je zvláštním typem družstva, jehož hlavním účelem je zajišťování bytových potřeb jeho členů (srov. ust. § 727 odst. 1 ZOK). V souladu s ust. § 736 ZOK nelze v bytovém družstvu převod družstevního podílu stanovami družstva omezit ani vyloučit, má-li se nabyvatelem podílu stát osoba splňující podmínky stanov pro přijetí v družstvu.¹⁴⁵ Zákon

---

¹⁴⁴ HAMPL, O., (2023), op. cit. pozn. 19, s. 1390.

¹⁴⁵ ČÁP, J., (2016), op. cit. pozn. 137, s. 72.

zde tedy nepřipouští omezit převoditelnost družstevního podílu souhlasem družstva. Domnívám se, že v souladu s ust. § 1320 odst. 1 OZ *in fine* mohou stanovy vyloučit či jinak omezit jeho zastavitelnost, a není tedy rozhodné, zda se zástavní věřitel má či nemá stát v důsledku realizace zástavního práva členem bytového družstva.

Sociální družstvo je druhým zvláštním typem družstva. Zákonodárce v důvodové zprávě vysvětluje tento relativně nový institut potřebou zavést po vzoru Francie a Itálie do právní úpravy subjekt, jenž bude moci vykonávat charitativní činnost a zároveň podnikat, neboť dosavadní právní formy korporací se hodily buď k jednomu či k druhému účelu.¹⁴⁶ Pojmovým znakem sociálního družstva je úzká vazba mezi ním a jeho členem, který má, slovy důvodové zprávy, „skutečný zájem o podstatu věci“.¹⁴⁷ Z toho důvodu zákon zcela zakazuje převod družstevního podílu v sociálním družstvu (srov ust. § 763 odst. 2 ZOK). Z pohledu ust. § 1310 OZ jde v případě družstevního podílu v sociálním družstvu o věc vyloučenou z právního obchodu, nezhodnotitelnou, a tudíž zcela nezastavitelnou.

Družstevní záložnou je dle ust. § 1 odst. 2 Zákona č. 87/1995 Sb., zákon o spořitelních a úvěrních družstvech¹⁴⁸ (dále jen „ZSÚD“) družstvo se sídlem v České republice, jež obdrželo od České národní banky povolení přijímat od svých členů vklady a poskytovat jim úvěry. V souladu s ust. § 4 odst. 4 ZSÚD je člen oprávněn svůj podíl převést, a je tím pádem oprávněn jej zastavit. Pro zastavení podílu bude zapotřebí souhlasu představenstva družstevní záložny. Představenstvo schvaluje dohodu o převodu podílu a teprve schválením dochází k jeho nabytí. Zvláštní případy, kdy převod družstevního podílu vede k nabytí kvalifikované účasti nebo ji zvyšuje nad hranice stanovené v ust. § 2b odst. 3 ZSÚD, upravuje ust. § 4 odst. 6 ZSÚD. K takto podstatnému převodu je vyžadován souhlas nikoliv představenstva, nýbrž členské schůze.

Domnívám se, že se pro zastavení podílu analogicky užije úprava v ust. § 209 odst. 3 ZOK, dle něhož není vyžadován souhlas k prodeji podílu při výkonu zástavního práva. V opačném případě by buď souhlas nebyl vyžadován vůbec, a bylo by tak možné obejít pravidla převoditelnosti podílu, nebo by byl vyžadován následně, což by výrazně zasáhlo do zájmů zástavního věřitele. Takový výklad se nezdá pravděpodobný.

---

¹⁴⁶ VLÁDA: Důvodová zpráva k zákonu č. 90/2012 Sb. o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích), č. 90/2012 Dz. K § 767-771. [online]. Dostupné z <https://www-beck-online-cz.ezproxy.is.cuni.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=oz5f6mrqgez6ojql5shu&rowIndex=0>. [cit. 2023-10-18].

¹⁴⁷ Tamtéž, k § 772-773.

¹⁴⁸ Zákon č. 87/1995 Sb., Zákon o spořitelních a úvěrních družstvech a některých opatřeních s tím souvisejících a o doplnění zákona České národní rady č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů.

Poslední zvláštní situací, kterou zákon o spořitelních a úvěrních družstvech v souvislosti s převodem družstevního podílu upravuje, je *převod podílu z dalšího členského vkladu*. Dle zákona o obchodních korporacích by se jednalo o převod jednoho z družstevních podílů, jež vznikly rozdělením družstevního podílu, zákon o spořitelních a úvěrních družstvech však s rozdělením družstevního podílu nepracuje.¹⁴⁹ V případě takového převodu stanoví ust. § 4 odst. 4 ZSÚD, že převést družstevní podíl z dalšího členského vkladu je možno pouze na jiného člena. V duchu výše uvedených závěrů ohledně splnění podmínek převoditelnosti zástavním věřitelem jsem toho názoru, že takový družstevní podíl lze zastavit pouze jinému členovi družstevní záložny.

2.7. Dílčí shrnutí

Ustanovení zákona o obchodních korporacích mnohdy neobsahují zvláštní úpravu zastavitelnosti podílu. Proto se užívá ust. § 1320 odst. 1 OZ, jež spojuje převoditelnost podílu a její podmínky se zastavitelností podílu a jejími podmínkami a zároveň umožňuje zakladatelským právním jednáním sjednat podmínky zastavitelnosti odlišně. Touto optikou je třeba vnímat podmínky převoditelnosti stanovené zákonem o obchodních korporacích pro jednotlivé právní formy obchodních korporací. V zákoně o obchodních korporacích se lze setkat se dvěma podobami omezení převoditelnosti podílu, a sice souhlasem orgánu korporace a jinými omezeními, která mívají podobu omezení osobních. Jsou-li taková omezení stanovena pro převod podílu, musí být splněna též při jeho zastavení, byť tento závěr nelze s ohledem na jiné validní názory přijmout jednoznačně.

Podíl společníka veřejné obchodní společnosti není vzhledem k jeho nepřevoditelnosti zastavitelný vůbec. Nicméně, jak v zahraničních právních úpravách, tak v tuzemské judikatuře a doktríně lze nalézt inspiraci pro rozvolnění pravidel převoditelnosti podílu s ohledem na potřeby praxe a možné elegantnější vyvážení práv společníků a ochrany osobní povahy veřejné obchodní společnosti. V takovém případě by bylo *de lege ferenda* možné nalézt prostor též pro umožnění zastavitelnosti podílu, byť by zástavní právo muselo být pro tyto případy zákonem příslušně modifikováno.

Pro zastavitelnost podílu komplementáře komanditní společnosti platí shodná pravidla jako pro společníka veřejné obchodní společnosti, a tak i případné změny v zákonné úpravě by měly dopadat na oba shodně. Podíl komanditisty je naopak zastavitelný v režimu zastavitelnosti podílu společníka společnosti s ručením omezeným. Není možné učinit jasný závěr o možnosti

---

¹⁴⁹ ČÁP, J., (2016), op. cit. pozn. 137, s. 94.

společníků komanditní společnosti na investiční listy omezit ve společenské smlouvě zastavitelnost investičního listu. Dle pravděpodobného výkladu je však jeho zastavitelnost omezitelná, nikoliv však vyloučitelná, a to na základě jeho podobnosti s akcií na jméno.

Ve společnosti s ručením omezeným je společníkům poskytnut široký prostor pro stanovení pravidel zastavitelnosti s ohledem na to, jak je daná společnost společníky konstruována. Výkladový problém však provází institut kmenového listu, u něhož nelze přijmout jasný závěr o možných korporačních omezeních jeho zastavitelnosti. V práci se přikláním k názoru, že zastavení kmenového listu lze ve společenské smlouvě omezit i vyloučit. Zastavitelnost akcií v akciové společnosti se řídí jejich formou. Zatímco zastavitelnost akcií na jméno lze ve stanovách omezit, avšak ne vyloučit, u akcií na majitele je situace méně jednoznačná, neboť chybí zákonná úprava. Z možných výkladových řešení se jako vhodnější jeví závěr, že vzhledem k neomezitelnosti převodů akcií na majitele a celkové důvodné otevřenosti této právní formy obchodní společnosti, nelze zastavitelnost akcií na majitele ve stanovách omezit. Zastavitelnost zaknihovaných akcií, nevtělených akcií a zatímního listu se řídí pravidly zastavitelnosti platících pro listinné akcie odpovídající formy.

U družstev se pravidla zastavitelnosti družstevního podílu liší podle typu družstva. V základním typu družstva je stanoven širší prostor pro úpravu podmínek převoditelnosti a zastavitelnosti družstevního podílu. Pro družstva jsou typická zákonná omezení převoditelnosti družstevního podílu způsobilostí osoby být členem družstva, která musí splnit též zástavní věřitel. Stanovy mohou stanovit pro zastavení družstevního podílu jiná omezení nebo jej vyloučit. Družstevní podíl v sociálním družstvu je zcela nepřevoditelný, nelze jej tudíž zastavit.

De lege ferenda by bylo vhodné zpřesnit úpravu zastavitelnosti cenných papírů představujících jednotlivé podíly, zejména za účelem vyjasnění, zda je jejich zastavitelnost možno omezit, či vyloučit zakladatelským právním jednáním.

3. Korporační omezení zastavitelnosti podílu v obchodní korporaci

3.1. Povaha korporálních omezení zastavitelnosti podílu

Korporačním omezením zastavitelnosti podílu v obchodní korporaci je omezení zastavitelnosti, jež je součástí společenské smlouvy či stanov.^{150, 151} Jak vyplývá z předchozích částí této práce, zákonná úprava často ponechává společenské smlouvě či stanovám obchodní korporace prostor upravit si podmínky zastavitelnosti (a převoditelnosti) podle potřeb společníků a dané korporace odlišně od zákonné úpravy. Oproti omezení zastavitelnosti smluvní povahy mají korporální omezení výhodu v tom, že se začleněním do společenské smlouvy či stanov stávají součástí fungování obchodní korporace a působí vůči všem (*erga omnes*).

Korporálními omezeními zastavitelnosti podílu se mohou členové dané obchodní korporace například chránit před vstupem cizího prvku, předejít vzniku příliš dominantního postavení některých společníků nebo zabránit tomu, aby se na chodu korporace podílel zástavní věřitel jako vlivná osoba. Nepřejí-li si něco takového učinit, mohou ponechat zákonný režim zastavitelnosti podílu beze změny nebo jej tam, kde zákon stanoví omezení dispozitivně, v ustanovení společenské smlouvy či stanov zcela rozvolnit (srov. např. ust. § 208 odst. 1 ZOK). Členové obchodní korporace jsou při zavádění korporálních omezení zastavitelnosti podílu limitováni pouze donucujícími ustanoveními zákona, veřejným pořádkem, dobrými mravy a zákazem bezdůvodného zvýhodňování či znevýhodňování členů korporace, plynoucími z ust. § 212 odst. 1 OZ.¹⁵² Korporační omezení zastavitelnosti podílu v obchodní korporaci lze zavést buď zavedením korporálních omezení jeho převoditelnosti, která se pak aplikují ve smyslu ust. § 1320 odst. 1 OZ též na jeho zastavení, nebo výslovným omezením zastavitelnosti podílu v případě, že převoditelnost podílu omezena není, nebo je omezena jinak.

Účelem této kapitoly je 1) představit způsob zavádění korporálních omezení zastavitelnosti podílů v obchodních korporacích a jejich účinky a 2) detailněji zmapovat možné podoby omezení zastavitelnosti podílu v obchodní korporaci a porovnat je z hlediska jejich efektivity.

---

¹⁵⁰ Pokud nemá povahu obligačního ujednání mezi stranami, jež sice může být do společenské smlouvy či stanov formálně začleněno, ale materiálně se jejich součástí nestane a nenabude tak příslušných právních účinků. Srov. níže smluvní omezení zastavitelnosti podílu.

¹⁵¹ ŠTENGLOVÁ, I., (2022), op. cit. pozn. 146, s. 43.

¹⁵² Srov. ŠTENGLOVÁ, I., (2022), op. cit. pozn. 146, s. 50-51.

3.2. Rozhodování o zavedení omezení zastavitelnosti podílu v obchodní korporaci

Korporační omezení zastavitelnosti mohou být součástí společenské smlouvy či stanov dané obchodní korporace již od jejího založení. Není-li tomu tak, je k jejich zavedení zapotřebí příslušnou společenskou smlouvu či stanovy změnit. Tato změna se děje formou dohody všech společníků nebo rozhodnutí nejvyššího orgánu dané obchodní korporace.

V poměrech **komanditní společnosti** budou o této otázce rozhodovat v souladu s ust. § 99 odst. 1 ZOK ve spojení s ust. § 119 ZOK všichni společníci a k přijetí rozhodnutí bude tedy vyžadována jednomyslnost. Pokud se od pravidla jednomyslnosti společenská smlouva odchýlila a zavedla většinový systém hlasování,¹⁵³ bude podle ust. § 99 odst. 2 ZOK zapotřebí souhlasu všech komanditistů, neboť jejich práv se změna podmínek převoditelnosti či zastavitelnosti jejich podílů dotkne.

V poměrech **společnosti s ručením omezeným** budou o této otázce rozhodovat v souladu s ust. § 147 odst. 1 ZOK všichni společníci nebo, v souladu s ust. § 190 odst. 2 písm.

a) ZOK valná hromada společnosti, svěří-li společníci rozhodování o změně společenské smlouvy do působnosti valné hromady. V takovém případě bude k přijetí rozhodnutí zapotřebí alespoň dvoutřetinová většina hlasů všech společníků, a zasáhne-li se tak do práv pouze některých společníků, pak též jejich souhlas (případně souhlas všech, bude-li se změna společenské smlouvy týkat omezení zastavitelnosti či převoditelnosti podílů všech společníků)¹⁵⁴, v souladu s ust. § 171 odst. 1 písm. a) a odst. 2 ZOK. Společenská smlouva může nastavit i vyšší požadovanou většinu, nikoliv však nižší.¹⁵⁵ I v poměrech akciové společnosti stanovil zákon o obchodních korporacích s účinností ke dni 31. 12. 2020, že rozhodování o změně společenské smlouvy náleží společníkům, pakliže je stanovy nesvěří do působnosti valné hromady.

Pro **akciovou společnost** je však takový přístup vzhledem k její kapitálové povaze a možné roztříštěnosti vlastnické struktury nepraktický; proto bylo ust. § 421 odst. 1 ZOK změněno novelizačním zákonem č. 33/2020 Sb. tak, že orgánem příslušným ke změně stanov

---

¹⁵³ Souhlasím se Štenglovou, že ust. § 99 odst. 1 ZOK je navzdory svému vyznění dispozitivní. V opačném případě by totiž druhý odstavce postrádal smysl. Navíc se jeví jako nedůvodné brát společníkům možnost upravit si způsob změn společenské smlouvy dle jejich potřeb, když zároveň z druhého odstavce vyplývá ochrana společníků dotčených změnou společenské smlouvy na jejich právech. Srov. ŠTENGLOVÁ, I., (2020), op. cit. pozn. 16, s. 295.

¹⁵⁴ Souhlas tedy bude vyžadován i od těch společníků, kteří nehlasovali. Společníci, kteří hlasovali pro dané rozhodnutí, zřejmě nebudou muset souhlas udělovat zvlášť. Shodně POKORNÁ, J., (2021), op. cit. pozn. 34, s. 897.

¹⁵⁵ ŠUK, P., (2020), op. cit. pozn. 16, s. 897. Jsem přesvědčen, že shodně tomu bude i u zákonem požadovaných hlasovacích většin ostatních korporací. Srov. např. CILEČEK, F., (2020), op. cit. pozn. 16, s. 1168.

je v souladu s ust. § 421 odst. 1 písm. a) pouze valná hromada. Nestanoví-li stanovy potřebnou většinu vyšší, bude pro omezení zastavitelnosti akcií v souladu s ust. § 416 odst. 1 ZOK zapotřebí alespoň dvoutřetinová většina hlasů přítomných akcionářů. Zároveň, pokud má být zastavitelnost akcií omezena v důsledku omezení jejich převoditelnosti, bude v souladu s ust. § 417 odst. 2 ZOK zapotřebí alespoň tříčtvrtinové většiny hlasů přítomných akcionářů vlastnicích akcie na jméno, jejichž převoditelnost se změnou stanov omezuje. Ustanovení se výslovně nezmiňuje o omezení zastavitelnosti akcií, a není tak zřejmé, zda by poslední uvedená podmínka platila i pro usnesení valné hromady, jímž má být omezena pouze zastavitelnost akcií na jméno, aniž by zároveň měla být omezena jejich převoditelnost. Domnívám se, že nikoliv. Ze skutečnosti, že zákon chrání právo akcionáře před nechtěným omezením práva disponovat s akcií tím nejvýznamnějším způsobem, nelze ještě dovést, že stejným způsobem chrání i jiné dispozice s akcií. Je-li akcionář proti své vůli omezen v zastavení svých akcií, může dle mého názoru namísto toho zajistit svůj dluh zajišťovacím převodem práva, jenž se řídí podmínkami převoditelnosti. Zásah do vlastnického práva akcionáře se tak jeví v případě rozhodnutí o omezení zastavitelnosti akcií bez jeho souhlasu méně významný než v případě omezení převoditelnosti, které zahrnuje, jak právo akcionáře akcii převést (běžným převodem či zajišťovacím převodem vlastnického práva), tak jeho právo akcii zastavit.

V poměrech **družstva** bude příslušným orgánem členská schůze v souladu s ust. § 656 písm. a) ZOK nebo shromáždění delegátů (ust. § 669 odst. 1 ZOK). Nepožadují-li stanovy většinu vyšší, může členská schůze přijmout rozhodnutí o omezení zastavitelnosti družstevního podílu v případě, že se pro rozhodnutí vysloví v souladu s ust. § 645 ZOK prostá většina hlasů přítomných členů. V případě, že bude o věci hlasovat shromáždění delegátů, bude rovněž v souladu s ust. § 693 odst. 1 ZOK vyžadována prostá většina hlasů. Zákon o obchodních korporacích pro tyto případy vyšší většinu nepožaduje.

3.3. Účinnost rozhodnutí o omezení zastavitelnosti podílu

Okamžik účinnosti rozhodnutí o změně podmínek zastavitelnosti podílu nastává v souladu s první větou ust. § 45 odst. 5 ZOK okamžikem přijetí nejvyšším orgánem (neodloží-li jeho účinnost).¹⁵⁶ Domnívám se, že budou-li o změně rozhodovat společníci komanditní společnosti dle ust. § 99 odst. 1 ZOK nebo společníci společnosti s ručením omezeným ve smyslu § 147 odst. 1 ZOK, bude rozhodnutí vůči společnosti účinné okamžikem, kterým jí dojde. Společníci

---

¹⁵⁶ FILIP, V. a FYRBACH, D. *Společnost s ručením omezeným*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2016. ISBN 978-80-7552-231-3. s. 215.

komanditní společnosti v tomto případě nehlasují jako nejvyšší orgán a společníci společnosti s ručením omezeným též nejsou jejím nejvyšším orgánem,¹⁵⁷ srov. ust. § 44 odst. 1 *a contrario*, a nejsou ani jiným orgánem společnosti. Na účinnost jejich rozhodnutí nelze proto aplikovat první větu ust. § 45 odst. 5 ZOK, dle níž rozhodnutí orgánu obchodní korporace vůči ní působí okamžikem přijetí. Jsem však toho názoru, že je možné užít analogii vůči druhé větě uvedeného ust. § 45 odst. 5 ZOK, dle níž je rozhodnutí jediného společníka účinné vůči korporaci, jakmile jí dojde. Důvodem pro odlišnou úpravu účinnosti rozhodnutí jediného společníka vůči jednočlenné obchodní společnosti je, že orgány korporace nemají, jak se o jeho rozhodnutí předem dozvědět, neboť mu nepředchází formální proces svolání, jako je tomu u valné hromady.¹⁵⁸ Totéž však platí, pokud o změně společenské smlouvy rozhodují všichni společníci ve smyslu ust. § 147 odst. 1 ZOK. Vzhledem k absenci úpravy okamžiku účinnosti jejich rozhodnutí vůči společnosti a skutkové podobnosti s rozhodováním jediného společníka ve výkonu působnosti valné hromady se domnívám, že uvedený výklad *per analogiam* je na místě.

Vůči třetím osobám nabude rozhodnutí účinnosti, jakmile se o něm dozvěděly nebo dozvědět mohly (ust. § 45 odst. 5 ZOK). Souhlasím se závěrem Štenglové a Havla, že totéž platí pro účinnost rozhodnutí vůči společníkům, kteří se na rozhodování nepodíleli.¹⁵⁹ Ti se totiž nemusí o rozhodnutí nejvyššího orgánu vždy dozvědět okamžitě. Společník-zástavce tak nemusí ihned vědět, že již není oprávněn zastavit svůj podíl, ač k tomu ještě včera oprávněn byl. Teprve když se o rozhodnutí nejvyššího orgánu dozví, může se podle něj zařídit. Shodně uzavírá ve vztahu ke členovi orgánu korporace též Lasák.¹⁶⁰

Výjimku z uvedeného pravidla o účinnosti omezení zastavitelnosti představují omezení převoditelnosti akcií na jméno (na základě ust. § 273 odst. 1 ZOK se pak budou stejná omezení vztahovat i na jejich zastavitelnost), jelikož se zapisují do obchodního rejstříku s konstitutivními účinky (srov. ust. § 270 odst. 2 ZOK a § 48 odst. 1 písm. k) ZVR). Domnívám se, že *de lege ferenda* by bylo možno uvažovat o zavedení konstitutivního zápisu omezení převoditelnosti a zastavitelnosti do obchodního rejstříku i u ostatních korporací za účelem ochrany dobré víry zástavního věřitele. Je totiž sporné, zda je zástavní věřitel chráněn proti námitce neplatnosti zástavní smlouvy pro porušení „jiných omezení“ zastavitelnosti (viz níže) v případě, že nebyla publikována ve sbírce listin aktuální verze zakladatelského právního jednání. Před námitkou neplatnosti zástavní smlouvy ze strany korporace samotné je zástavní

---

¹⁵⁷ ŠTENGLOVÁ, I. a HAVEL, B., (2020), op. cit. pozn. 16, s. 134.

¹⁵⁸ Tamtéž, s. 146.

¹⁵⁹ Tamtéž.

¹⁶⁰ LASÁK, J., (2021), op. cit. pozn. 34, s. 315.

věřitel zřejmě chráněn ust. § 8 odst. 2 ZVR. Toto ustanovení jej však nezbytně nechrání před námitkou neplatnosti zástavní smlouvy ze strany členů korporace. Takto musí zástavní věřitel při zřizování zástavního práva vynaložit značné úsilí, chce-li mít jistotu, že zajištění jeho pohledávky nebude ohroženo. Například může kontaktovat samotnou korporaci a nechat si od ní potvrdit, že žádná nepublikovaná omezení zastavitelnosti nebyla přijata.

3.4. Změna omezení zastavitelnosti po vzniku a za trvání zástavního práva

V praxi může dojít k situaci, kdy se podmínky zastavitelnosti podílu změní k tíži stran zástavní smlouvy poté, co již zástavní právo k podílu vzniklo, přičemž v době svého vzniku stanoveným podmínkám vyhovovalo, po změně však na vznik zástavního práva působí ve společnosti nová omezení. Je otázkou, zda bude mít taková změna důsledky na již vzniklé zástavní právo k podílu, a pokud ano, jaké; zejména, zda bude třeba splnit nové podmínky zpětně, či zda budou platit pouze *pro futuro*. Domnívám se, že nelze připustit, že by rozhodnutím valné hromady společnosti byly povinnosti a práva třetích osob, tedy i stran zástavní smlouvy, stanoveny zpětně. Tento závěr opakovaně vyslovil i Nejvyšší soud. V prvním z citovaných případů řešil Nejvyšší soud, zda je možné stanovit podmínky pro členství v družstvu zpětně, retroaktivní účinností stanov. Vzhledem k obecnosti závěrů Nejvyššího soudu v prvním citovaném rozhodnutí však lze tyto závěry vztáhnout i na další skutkové situace, jak dovozuje Nejvyšší soud ve druhém citovaném rozhodnutí.¹⁶¹ Hampl k problematice uzavírá, že rozhodujícím okamžikem je okamžik uzavření zástavní smlouvy.¹⁶² S tímto názorem souhlasím. Okamžikem uzavření zástavní smlouvy jsou jí strany vázány. Jestliže smlouva již stranám založila práva a povinnosti, pak tato práva a povinnosti měnit zpětně novými omezeními by znamenalo pravou retroaktivitu usnesení nejvyššího orgánu korporace (zde valné hromady), kterou Nejvyšší soud v uvedených rozhodnutích odmítl. Naproti tomu, Nejvyšší soud obecně připouští retroaktivitu nepravou,¹⁶³ tedy takovou, kdy práva a povinnosti osob sice podléhají nové právní úpravě, jejich vznik se ale řídí nadále úpravou účinnou v době jejich vzniku.¹⁶⁴ Vztážno na smlouvu, jíž se zastavuje podíl obchodní korporaci, je tedy dle

---

¹⁶¹ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22. 9. 2011, sp. zn. 29 Cdo 1939/2010, a též usnesení Nejvyššího soudu ze dne 20. 2. 2014., sp. zn. 29 Cdo 2479/2013.

¹⁶² HAMPL, O., (2023), op. cit. pozn. 19, s. 1390.

¹⁶³ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22. 9. 2011, sp. zn. 29 Cdo 1939/2010.

¹⁶⁴ K rozdílu mezi pravou a nepravou retroaktivitou se Nejvyšší soud vyjádřil např. v usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 4. 2018, sp. zn. 29 Cdo 2818/2016.

Hampla možné stanovit ve společenské smlouvě či stanovách omezení do budoucna, která budou zavazovat i zástavního věřitele při výkonu zástavního práva.¹⁶⁵

3.5. Podoby možných omezení zastavitelnosti podílu

Jak bylo již uvedeno, v úpravách jednotlivých obchodních korporací je možno rozeznat dvě podoby omezení převoditelnosti podílu, která se vztahují též na jeho zastavitelnost: podmínění účinnosti převodu podílu souhlasem orgánu obchodní korporace¹⁶⁶ a tzv. jiná omezení převoditelnosti. Účelem následujících podkapitol bude detailněji zkoumat vlastnosti těchto omezení a závěrem je vzájemně porovnat.

3.5.1. Podmínka souhlasu orgánu společnosti se zastavením podílu

3.5.1.1. Orgán příslušný k udělení souhlasu

Právní úprava v zákoně o obchodních korporacích uvádí jako orgán, který dává souhlas s převodem (zastavením) podílu jmenovitě pouze valnou hromadu společnosti s ručením omezeným (ust. § 208 odst. 1 ZOK) a představenstvo družstva (ust. § 600 ZOK). Na jiných místech počítá se souhlasem orgánu blíže neurčeného (ust. § 207 a § 271 ZOK). Souhlasím se závěrem vyjádřeným Havlem, že ust. § 208 odst. 1 ZOK je v této části dispozitivní, takže společenská smlouva může rozhodováním o udělení souhlasu pověřit i jiný orgán.¹⁶⁷ Ke stejnému výkladu se kloním, pokud jde o souhlas představenstva družstva dle ust. § 600 ZOK. Ač je družstvo v některých znacích odlišné od obchodních společností, domnívám se, že tyto odlišnosti neodůvodňují nemožnost stanov družstva pověřit rozhodováním o souhlasu jiný orgán, například kontrolní komisi. Účel zabránit nechtěnému vstupu třetích osob do družstva by tímto dle mého názoru nebyl nijak ohrožen. Nabízí se otázka, které orgány mohou v obchodní korporaci tuto úlohu zastávat.

Také zde je absencí konkrétní právní úpravy poskytnut korporacím široký prostor. U **komanditní společnosti a společnosti s ručením omezeným** bude zřejmě nejčastěji orgánem udílejícím souhlas se zastavením podílu nejvyšší orgán (tvořený všemi společníky), neboť u těchto společností je typický užší vztah mezi společníkem a společností i mezi společníky navzájem. Proto budou společníci patrně chtít ponechat si možnost rozhodnout

---

¹⁶⁵ HAMPL, O., (2023), op. cit. pozn. 19, s. 1390.

¹⁶⁶ Srov. ust. § 207 odst. 1, ust. § 271 odst. 1 ZOK.

¹⁶⁷ HAVEL, B., (2020), op. cit. pozn. 16, s. 542.

o možném vstupu nového „kolegy“. Naproti tomu u **společností akciových**, zejména těch s mnoha akcionáři, kdy je svolávání valné hromady obtížné a nákladné, či u **družstva** bude zřejmě praktičtější, bude-li souhlas udílet jiný orgán, například představenstvo akciové společnosti či družstva nebo dozorčí rada, resp. kontrolní komise. V úvahu však připadají i další orgány, například jednatel či jednatele společnosti s ručením omezeným nebo orgány zřizované fakultativně.¹⁶⁸ Vyloučeno není ani aby rozhodoval orgán v rámci některého z orgánů,¹⁶⁹ například „výbor představenstva družstva pro správu členských záležitostí.“ Štenglová uvádí též možnost určit několik orgánů, které budou o souhlasu rozhodovat.¹⁷⁰ Stejně tak dle mého názoru přichází v úvahu stanovení orgánu dávajícího souhlas a dalších orgánů, jež budou tomuto orgánu poskytovat svá poradní stanoviska nebo určení orgánu, jež bude rozhodovat o jakémsi opravném prostředku proti rozhodnutí orgánu prvního.

3.5.1.2. Žádost o souhlas se zastavením podílu

Zákon o obchodních korporacích předpokládá, že strany převodní smlouvy (a nevidím opět důvod, proč by se toto pravidlo nemělo vztahovat též na smlouvu zástavní) formálně předloží příslušnému orgánu žádost o souhlas s převodem (zastavením). Lze tak dovozovat z ust. § 207 odst. 4 a § 272 odst. 2 ZOK, která hovoří o doručení žádosti. Akt doručení žádosti je podstatný, neboť bez něho se nemůže příslušný orgán obchodní korporace vůbec věci zabývat.¹⁷¹ Vzhledem k tomu, že zákon nestanoví konkrétní náležitosti této žádosti, lze obchodním korporacím doporučit, aby je ve společenské smlouvě či stanovách přesně upravily. Mohou se tak vyhnout situaci, kdy jejich člen-zástavce požádá o souhlas se zastavením podílu příslušný orgán, který mu však namísto souhlasu sdělí, že požaduje více informací, a že předložená žádost nebyla řádná, a proto se zatím věci vůbec nezabýval. Takto by situace mohla dospět až do jakéhosi „ping-pongu“ mezi členem obchodní korporace a příslušným orgánem, který by celou situaci protahoval. V případech, v nichž je pro rozhodnutí stanovena lhůta počínající od doručení žádosti, (srov. např. ust. § 272 odst. 2 ZOK), by nebylo kvůli nejasnostem ohledně okamžiku doručení řádné žádosti zřejmé, od kterého okamžiku lhůta běží, a kdy tedy končí.¹⁷² Je proto jen doporučeníhodné stanovit ve společenské smlouvě nebo

---

¹⁶⁸ POKORNÁ, J., (2021), op. cit. pozn. 34, s. 1035.

¹⁶⁹ ŠTENGLOVÁ, I., (2022), op. cit. pozn. 146, s. 44.

¹⁷⁰ Tamtéž.

¹⁷¹ POKORNÁ, J., (2021), op. cit. pozn. 34, s. 1030.

¹⁷² ŠTENGLOVÁ, I., (2022), op. cit. pozn. 146, s. 45.

stanovách, jak taková řádná žádost v dané obchodní korporaci vypadá, například přiložením vzoru žádosti ke společenské smlouvě či stanovám.

Zákon nepodává, zda se souhlas uděluje se smlouvou nebo s pouhým aktem převodu nebo zastavení, ani neupravuje s tím související otázku, zda je k žádosti zapotřebí přiložit též příslušnou (v tomto případě zástavní) smlouvu. Zákonodárce zřejmě zamýšlel pojmout uvedený souhlas jako souhlas s aktem převodu, ne s konkrétními podmínkami převodu, jak vyplývá z důvodové zprávy k zákonu o obchodních korporacích.¹⁷³ V teorii však nepanuje shoda v otázce, jak řešit situaci, kdy společenská smlouva sice neukládá zástavci povinnost předložit orgánu společnosti smlouvu k posouzení, ale dotyčný orgán ji přesto požaduje. Štenglová považuje tuto otázku za spornou. Na jedné straně vnímá skutečnost, že zákon neukládá povinnost smlouvu předkládat, na druhé straně pak skutečnost, že podmínka souhlasu orgánu s převodem podílu má za cíl ochránit obchodní korporaci před nejrůznějšími negativními důsledky převodu. Z toho je podle Štenglové třeba vycházet, nicméně i tak je podle ní řešení situace sporné.¹⁷⁴ Také Pokorná uvádí, že, podmínka souhlasu s převodem podílu má za cíl chránit obchodní korporaci před jeho možnými negativními důsledky. Na tom pak staví závěr, že „schvalování nepodléhají ty pasáže smlouvy, které náležejí výhradně do volní autonomie stran smlouvy, například převodní cena.“¹⁷⁵

Z výkladu Pokorné by bylo možné dovodit, že aby byl účel ochrany obchodní korporace naplněn, nemusí jí převodce poskytnout k nahlédnutí celou smlouvu, ale pouze ty části nebo údaje, které jsou relevantní pro ochranu jejich zájmů. Takové řešení by však jistě naráželo na aplikační potíže, neboť obchodní korporace by se musela spolehnout, že zástavce skutečně předkládá všechny relevantní části smlouvy, případně, kdyby nějaké opomněl, požadovat jejich doplnění. Proto se domnívám, že Pokorná míní svůj závěr tak, že příslušný orgán sice dostane k posouzení smlouvu celou, nicméně nebude posuzovat ty její části, které nikterak nesouvisí se zájmy korporace nebo jejich členů. Otázkou je, zda takové řešení nemůže vyvolávat spory mezi zástavcem a orgánem korporace, jenž by měl souhlas vydat, o to, zda dané smluvní ustanovení může, či nemůže mít důsledky pro danou obchodní korporaci.

Značná část autorů se závěrem, že orgán obchodní korporace má ze zákona právo vynucovat na převodci či zástavci předložení smlouvy či některých jejích podmínek,

---

¹⁷³ VLÁDA: Důvodová zpráva k zákonu č. 90/2012 Sb. o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích), č. 90/2012 Dz. K § 209. [online]. Dostupné z <https://www-beck-online-cz.ezproxy.is.cuni.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=oz5f6mrqgez76ojql5shu&rowIndex=0>. [cit. 2023-10-30].

¹⁷⁴ ŠTENGLOVÁ, I., (2022), op. cit. pozn. 146, s. 45.

¹⁷⁵ POKORNÁ, J., (2021), op. cit. pozn. 34, s. 1028-1029.

nesouhlasí. Havel stručně uzavírá, že protože zákon tak nestanoví, je zřejmé, že valná hromada neschvaluje smlouvu jako takovou, a že podmínky smlouvy jsou čistě věcí smluvních stran.¹⁷⁶ K témuž závěru se kloní Dvořák¹⁷⁷ a též Čech a Šuk.¹⁷⁸ Kloním se k většinovému výkladu uvedenému naposled. Z textu zákona příslušnému orgánu společnosti neplyne ze zákona nárok na předložení smlouvy o zastavení podílu zástavcem. Souhlasím se Štenglovou i Pokornou, že zájem obchodní korporace chránit se před negativními důsledky převodu podílu je zcela legitimní. Společnosti však nic nebrání stanovit si ve společenské smlouvě podmínky převoditelnosti a zastavitelnosti přesně sobě na míru, včetně povinnosti stran smlouvy o převodu či zastavení podílu předložit smlouvu příslušnou smlouvu nebo její části. Pokud tak korporace a její členové neučinili, neměla by taková povinnost zatěžovat strany převodní nebo zástavní smlouvy.

V praxi je ovšem potřeba počítat s tím, že nepředložení smlouvy nebo požadovaných informací může vést k tomu, že příslušný orgán z opatrnosti souhlas s převodem nebo zastavením podílu neudělí. Soudím, že v tomto případě by korporace měla tuto otázku ve společenské smlouvě či stanovách podrobně upravit. Z pohledu příslušného orgánu bude patrně pro zvážení udělení souhlasu důležitá informace například o tom, zda existuje mezi zástavcem a zástavním věřitelem ujednání o případném výkonu hlasovacích práv zástavním věřitelem za trvání zástavního práva nebo zda byl sjednán mechanismus automatického nabytí zastaveného podílu zástavním věřitelem v případě neúspěšného pokusu o zpeněžení podílu.

3.5.1.3. Proces rozhodování a rozhodnutí o žádosti

Společenská smlouva či stanovy mohou pro rozhodování příslušného orgánu o souhlasu se zastavením podílu určit specifická pravidla. V případě, že bude o souhlasu se zastavením podílu rozhodovat obligatorní orgán, bude se proces rozhodování řídit pravidly ustanovenými stanovenými zákonem a případně společenskou smlouvou nebo stanovami. Například, bude-li rozhodovat valná hromada společnosti s ručením omezeným, uplatní se zákonná úprava obsažená v ust. § 181-§193 ZOK. Další pravidla postupu mohou být stanovena společenskou smlouvou. V případě, že o žádosti bude rozhodovat jiný orgán společnosti, opět bude na

---

¹⁷⁶ HAVEL, B., (2020), op. cit. pozn. 16, s. 542.

¹⁷⁷ DVOŘÁK, T., (2014), op. cit. pozn. 36, s. 136-137.

¹⁷⁸ ČECH, P. a ŠUK, P., (2016), op. cit. pozn. 17, s. 245.

společenské smlouvě nebo na vnitřním předpise, např. jednacím řádu příslušného orgánu společnosti, aby upravily náležitosti tohoto postupu.¹⁷⁹

Jak podal Nejvyšší soud ve svém výkladovém stanovisku, rozhodnutí, jímž valná hromada uděluje souhlas s převodem podílu (a též s jeho zastavením, jak Nejvyšší soud explicitně uvedl) není rozhodnutím, jímž se mění nebo v jehož důsledku se mění společenská smlouva společnosti.¹⁸⁰ Neuplatní se proto zákonná ustanovení požadující pro tyto případy vyšší než prostou většinu hlasů, např. ust. § 171 odst. 1 ZOK, případně dohodu společníků. Z toho důvodu též není třeba osvědčovat rozhodnutí notářským zápisem.¹⁸¹ Jak podávají Čech a Šuk, ve svém rozhodnutí se příslušný orgán nemusí omezit na prosté „ano“ či „ne“. K souhlasnému rozhodnutí může připojit podmínku nebo jej časově omezit.¹⁸²

3.5.1.4. Účinky souhlasu se zastavením podílu

Souhlas se zastavením podílu je zákonem předvídanou podmínkou účinnosti zástavní smlouvy, jak vyplývá pro společnost s ručením omezeným (a ve spojení s ust. § 123 ZOK též pro komanditní společnost) z ust. § 208 odst. 1 ZOK a pro akciové společnosti z § 271 odst. 1 ZOK. Pro družstva tento účinek výslovně zákonem stanoven není, ale jsem toho názoru, že je možné analogicky aplikovat posledně uvedené úpravy, neboť skutková situace je obdobná.¹⁸³ Podmínka souhlasu předpokládá udělení souhlasu buď před uzavřením smlouvy nebo následně. Neupraví-li společenská smlouva tento postup, bude na stranách zástavní smlouvy, zda napřed smlouvu uzavřou, nebo si napřed vyžádají příslušný souhlas.¹⁸⁴ Od cesty, kterou zvolí, se pak bude odvíjet okamžik, kdy smlouva nabude účinnosti. Byl-li souhlas udělen před uzavřením smlouvy, bude smlouva účinná okamžikem uzavření, resp. okamžikem nabytí účinnosti smlouvy se bude shodovat s okamžikem nabytí platnosti. To samozřejmě platí, neujednají-li si strany pozdější okamžik účinnosti smlouvy. Byla-li smlouva napřed uzavřena, bude účinná okamžikem oznámení souhlasu jejím stranám.¹⁸⁵

---

¹⁷⁹ POKORNÁ, J., (2021), op. cit. pozn. 34, s. 1035.

¹⁸⁰ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 13. 1. 2016, sp. zn. Cpjn 204/2015.

¹⁸¹ Stanovisko občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 13.01.2016, sp. zn. / Č.j.: Cpjn 204/2015.

¹⁸² ČECH, P. a ŠUK, P., (2016), op. cit. pozn. 17, s. 245.

¹⁸³ CILEČEK, F. (2020), op. cit. pozn. 16, s. 1111.

¹⁸⁴ ŠTENGLOVÁ, I., (2022), op. cit. pozn. 146, s. 44

¹⁸⁵ DVOŘÁK, T., (2014), op. cit. pozn. 36, s. 137.

3.5.1.5. Neudělení souhlasu se zastavením podílu

Úprava společnosti s ručením omezeným a akciové společnosti stanoví důsledek neudělení příslušného souhlasu v ust. § 208 odst. 2 a § 271 odst. 2 ZOK. Podle těchto ustanovení, není-li souhlas se zastavením podílu udělen do 6 měsíců ode dne uzavření smlouvy, nastávají tytéž účinky jako při odstoupení od smlouvy, ledaže je ve smlouvě určeno jinak. Dle ust. § 2004 OZ se tak závazek zrušuje od počátku, a v souladu s ust. § 2005 OZ tak zanikají práva a povinnosti stran. Ustanovení zřejmě chrání strany před situací, kdy jsou vázány platně uzavřenou smlouvou, která ale dlouho nenabývá (a možná nenabude) účinnosti. Strany zástavní smlouvy si však mohou ujednat i něco jiného, tedy například lhůtu prodloužit nebo tento účinek zcela vypustit.

Na základě výše uvedených závěrů o zastavitelnosti podílu v komanditní společnosti soudím, že se ust. § 208 odst. 2 ZOK vztahuje i na zastavení podílu komanditisty. Nicméně, není zcela zřejmé, zda lze tuto úpravu analogicky aplikovat též na družstva, tak jako v případě důsledku neúčinnosti zástavní smlouvy o neudělení souhlasu. Cileček k tomuto závěru nedospívá s tím, že by stanovy měly proces schvalování stanovit podrobněji a strany převodní (zástavní) smlouvy by měly na takovou situaci ve smlouvě pamatovat.¹⁸⁶ S Cilečkovým závěrem se ztotožňuji v tom smyslu, že stanovy družstva a zástavní smlouvy by měly otázky důsledků nečinnosti orgánu družstva stanovit raději přesněji. Jsem však zároveň toho názoru, že i v tomto případě by bylo možné situaci řešit analogií. Družstva jsou sice svou povahou odlišná od obchodních společností, nicméně tyto odlišnosti dle mého názoru neodůvodňují rezignaci na ochranu stran zástavní smlouvy před situací, před níž je chráněna daná ustanovení u společností s ručením omezeným a akciových společností. Na druhé straně jde o následek poměrně intenzivní, nastupující *ex lege* v okamžiku uplynutí lhůty, již v tomto případě zákon nestanoví. Uvedený závěr tedy nelze přijmout bez výhrad. Domnívám se, že *de lege ferenda* by bylo vhodné úpravu družstev v tomto duchu doplnit, aby se předešlo případným sporům. Do té doby je na stranách zástavní smlouvy, aby s možností nečinnosti orgánu družstva počítaly.

3.5.1.6. Povinnost orgánu obchodní korporace udělit souhlas a důsledky jeho neudělení

Společenská smlouva či stanovy mohou stanovit, za jakých podmínek je příslušný orgán povinen souhlas s převodem podílu udělit a v jakých je povinen souhlas odmítnout (srov. ust.

---

¹⁸⁶ CILEČEK, F., (2020), op. cit. pozn. 16, s. 1111.

§ 207 odst. 3 a § 272 odst. 1 ZOK). Tím dochází k určitému posílení právní jistoty jak na straně korporace a jejích členů, tak na straně společníka-převodce.

Ve společnosti s ručením omezeným platí, že neudělil-li souhlas orgán příslušný k jeho vydání, ač byl povinen ho vydat, případně neudělil souhlas bez udání důvodu, nebo vůbec nerozhodl, má společník právo ze společnosti vystoupit (tzv. abandonní právo) v případě, že jeho závazek z převodní smlouvy zanikl (srov. ust. § 207 odst. 3 ZOK). V akciové společnosti má akcionář právo na odkup akcií za přiměřenou cenu, jestliže orgán souhlas neudělil, ač byl povinen ho udělit (ust. § 272 odst. 1 ZOK). Souhlasím s Dědičem a Lasákem, že tato ustanovení se na zástavní právo nevztahují.¹⁸⁷ Jejich účelem je umožnit společníku nebo akcionáři vystoupit ze společnosti, a protože zřízením zástavního práva k podílu se společník ze společnosti vystoupit nesnaží, není pro aplikaci tohoto ustanovení věcný důvod. Se jmenovanými autory souhlasím též v tom, že na zástavní právo k akciím se vztahuje ust. § 272 odst. 2 ZOK, dle něhož, nerozhodne-li orgán do dvou měsíců od doručení žádosti o souhlas, nastoupí nevyvratitelná domněnka, že souhlas byl udělen.¹⁸⁸ Zde naopak není věcný důvod zástavci a zástavnímu věřiteli odpírat ochranu před nečinností orgánu akciové společnosti.

3.5.1.7. Zpětvzetí souhlasu se zastavením podílu

Nabízí se otázka, zda, je-li souhlas se zastavením podílu jednou udělen, může být vzat zpět. Domnívám se, že obecně vzato ano. Nejvyšší soud dovodil, že vzhledem k tomu, že valná hromada společnosti je vázána pouze zákonem a společenskou smlouvou, nic jí nebrání své rozhodnutí zrušit a vzít zpět. Nelze tak však učinit v případě, že rozhodnutí valné hromady způsobilo nevratné právní účinky nebo by jeho zrušením došlo k podstatnému zásahu do práv třetích osob.^{189,190} Vztaženo na souhlas se zřízením zástavního práva k podílu, je tedy prostor pro zrušení rozhodnutí valné hromady značně omezen. Zástavní věřitel by odvoláním souhlasu přišel o zajištění své pohledávky, při tom zástavní dlužník mohl již např. začít čerpat úvěr, který byl zástavním právem k podílu zajištěn. Pokud tedy již zástavní smlouva již nabyla na účinnosti a založila stranám práva a povinnosti, nelze dle mého souhlas valné hromady zrušením rozhodnutí odvolat.¹⁹¹ Jinak by tomu zřejmě bylo za situace, kdy valná hromada schválila zástavní smlouvu dříve, než ta začala strany zavazovat, a ještě před jejím uzavřením by souhlas

---

¹⁸⁷ DĚDIČ, J. a LASÁK, J., (2021), op. cit. pozn. 34, s. 1339.

¹⁸⁸ Tamtéž, s. 1340.

¹⁸⁹ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 4. 2005, sp. zn. 29 Odo 540/2004.

¹⁹⁰ Jelikož u ostatních orgánů je situace stejná – také jsou vázány zákonem a společenskou smlouvou, domnívám se, že se závěry Nejvyššího soudu aplikují i na ostatní orgány.

¹⁹¹ Shodně dříve publikovaný názor Čecha a Šuka v ČECH, P. a ŠUK, P., (2016), op. cit. pozn. 17, s. 246.

odvolala. V takovém případě by k podstatnému zásahu do práv zástavního věřitele nemuselo dojít. Každý takový případ by bylo zřejmě nutné posoudit zvlášť podle toho, zda už strany zástavní smlouvy nabyly nějaká práva v souvislosti s tím, že s již uděleným souhlasem počítaly.

3.5.2. Jiná omezení zastavitelnosti podílu

3.5.2.1. Možné podoby jiných omezení zastavitelnosti

Jak bylo řečeno, právní úprava v zákoně o obchodních korporacích počítá i s jinými omezeními převoditelnosti či zastavitelnosti podílu, než je souhlas orgánu společnosti. Zákon ovšem nikde nepodává, o jaká omezení se může jednat, pouze některá z nich sám stanoví (srov. např. ust. § 598 ZOK). Vzhledem k uplatnění zásady legální licence vyplývající z ust. čl. 2 odst. 3 Listiny základních práv a svobod tak mohou omezení být nejrůznějšího charakteru. Vždy je však dle mého názoru třeba zvažovat, zda omezení nejsou koncipována tak, že se jedná o faktické vyloučení zastavitelnosti v rozporu s účelem zákonné úpravy tam, kde zákon vyloučení zastavitelnosti nepřipouští, například v poměrech akciové společnosti vydávající akcie na jméno. Níže jsou uvedena a blíže popsána některá z možných omezení.

Zastavitelnost podílu lze omezit **povinností obdržet souhlas členů příslušné korporace**. V takovém případě se nebude jednat o souhlas orgánu, neboť členové korporace jakožto jednotlivci orgánem korporace nejsou.¹⁹² Problém nenastává v případě, kdy souhlas uděluje každý člen dané korporace. Naopak, má-li právo dát souhlas či vyjádřit nesouhlas náležet jen některým členům korporace, je zapotřebí zkoumat okolnosti daného případu vždy zvlášť. Vytváření nedůvodných rozdílů mezi členy korporace tímto způsobem by mohlo představovat porušení zásady rovného zacházení s členy obchodní korporace. Štenglová například považuje za přípustné omezení souhlasem akcionáře rodinné akciové společnosti, jenž je jejím zakladatelem, a chce si ponechat kontrolu nad tím, že rodina neztratí ve společnosti svou pozici.¹⁹³ V konkrétním případě bude tedy zapotřebí se zabývat důvodem nastavení daného omezení, jeho rozsahem, možnostmi zneužití, oprávněnými zájmy dalších členů obchodní korporace apod. Jak uvádí Pokorná, limitem při stanovení omezení převoditelnosti jsou práva a svobody zaručené ústavním pořádkem a povinnost rovného zacházení se společníky.¹⁹⁴

---

¹⁹² ŠTENGLOVÁ, I., (2019), op. cit. pozn. 67, s. 163.

¹⁹³ Tamtéž, s. 164.

¹⁹⁴ POKORNÁ, J., (2021), op. cit. pozn. 34, s. 1043.

Dalším mnohdy praktickým omezením je určení **osob, které mohou podíl nabýt**. Tyto osoby lze stanovit přímo, na druhou stranu, kdyby byl okruh osob příliš úzký, je dle mého názoru třeba zvažovat, zda se nejedná o faktické vyloučení zastavitelnosti. To by mohlo být například v poměrech akciové společnosti vydávající akcie na jméno považováno za obcházení zákonného zákazu vyloučit zastavitelnost akcií. Osoby mohou být určeny přímo též negativním výčtem těch, kteří se nemohou stát nabyvateli podílu či pouze zástavními věřiteli. V praxi zřejmě nejběžnější však je vymezení vlastností, které musí nabyvatel podílu či zástavní věřitel mít. Například v komanditní společnosti na investiční listy může být praktické stanovit určité požadavky na majetkové poměry potenciálního komanditisty. Pokorná v této souvislosti uvádí zákaz nabytí podílu společníky konkurenčních společností.¹⁹⁵

Omezením lze, jak bylo řečeno, chránit korporaci a její členy též před nerovnováhou v kontrole dané korporace v důsledku toho, že některý z jejích členů nabude příliš velkou účast na hlasovacích právech. Takové ochrany lze dosáhnout **zákazem převodu podílu na ty osoby, které by v důsledku nabytí podílu získali účast o určité velikosti**, například blokační většinu.

3.5.2.2. Sankce při zastavení podílu v rozporu s jinými omezeními zastavitelnosti

Oproti omezením souhlasu orgánu společnosti, do jehož udělení nemůže zástavní smlouva nabýt účinnosti, je sankcí za nedodržení jiných omezení neplatnost zástavní smlouvy.¹⁹⁶ Jedná se o neplatnost relativní, neboť je stanovena na ochranu některých osob (srov. ust. § 586 odst. 1 OZ). Osobami oprávněnými neplatnost zástavní smlouvy namítnout je společnost a ostatní její společníci, jakožto osoby, jejichž ochranu dané ustanovení sleduje, jak potvrdil Vrchní soud v Praze a jak již před tím dovozovala odborná literatura.¹⁹⁷

3.5.3. K možné kombinaci obou podob omezení zastavitelnosti podílu

V praxi je představitelné, že členové obchodní korporace budou chtít ve společenské smlouvě či stanovách zastavitelnost podílu omezit, jak podmínkou souhlasu, tak jinými omezeními. Domnívám se, že věcný důvod takové řešení nachází za situace, kdy je v dané korporaci více druhů podílů. Některé z těchto podílů mohou být vlastněny osobami představujícími v korporaci stálý prvek, například rodinní příslušníci v rodinné společnosti nebo osoby podílející se osobně na podnikání společnosti, mající funkce v jejích orgánech atd.

---

¹⁹⁵ POKORNÁ, J., (2021), op. cit. pozn. 34, s. 1043.

¹⁹⁶ Srov. např. ust. § 209 odst. 4, § 271 odst. 3 a § 600 (výkladem *a maiori ad minus*) ZOK.

¹⁹⁷ Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 30. 1. 2023, sp. zn. 14 Cmo 132/2022.

Jiné podíly mohou být naopak vlastněny osobami se spíše investorskou rolí. Za takové situace bude logické, že budou v korporaci existovat různé druhy podílů, s jinými pravidly pro jejich převoditelnost a zastavitelnost. Souhlasím s názorem vyjádřeným Sadeckým,¹⁹⁸ že za takové situace mohou obě omezení zastavitelnosti existovat v zakladatelském právním jednání, každé pro jiný druh podílu. Pokud by v korporaci existoval pouze jeden podíl, považuji za sporné, zda by byla kombinace omezení zastavitelnosti možná. Sadecký¹⁹⁹ není kladnému závěru nakloněn. Osobně se domnívám, že by ale i takové omezení v úvahu připadat mohlo, neboť mu *de lege lata* nic nebrání. Bylo by však dle mého názoru zbytečně těžkopádné.

3.6. Dílčí shrnutí a porovnání podob omezení zastavitelnosti podílu

3.6.1. Společné znaky podob omezení zastavitelnosti podílu

Členové obchodní korporace mají možnost zavést korporační omezení zastavitelnosti podílu ve dvou podobách: podmínění zastavení podílu souhlasem orgánu společnosti a jinými omezeními. Obě mohou existovat v zakladatelském právním jednání již při vzniku korporace nebo do něj být zavedeny později. Jde o změnu zakladatelského právního jednání, proto o nich rozhoduje zpravidla nejvyšší orgán korporace, případně všichni společníci. Akciová společnost je jediná právní forma obchodní korporace, u níž jsou korporační omezení nabývají účinků až jejich zveřejněním v obchodním rejstříku. *De lege ferenda* by bylo možné, za účelem ochrany potenciálních zástavních věřitelů, uvažovat o podobném řešení též u dalších právních forem obchodní korporace.

3.6.2. Souhlas se zastavením podílu

Souhlas se zastavením podílu může dávat jakýkoliv orgán korporace, který je k tomu společenskou smlouvou či stanovami povolán. Může se jednat o orgán fakultativní i o více orgánů, které mohou mít v udílení souhlasu různé role. Důsledkem nesplnění této podmínky je, že zástavní smlouva nenabude účinnosti.

Výhodou tohoto omezení je, že umožňuje korporaci pružně posoudit okolnosti případu a rozhodnout podle dané situace. Tato výhoda je ovšem jednostranná, neboť pro strany zástavní smlouvy znamená často nejistotu, zda souhlas obdrží a zástavní právo bude moci vzniknout.

---

¹⁹⁸ SADECKÝ, Lukáš. Omezení převoditelnosti podílu ve společnosti s ručením omezeným podle navrhované novely zákona o obchodních korporacích. *Ad notam*. č. 2/2019. ISSN 1211-0558. s. 9-10.

¹⁹⁹ SADECKÝ, L., (2019), op. cit. pozn. 198., s. 9-10.

Požádají-li strany o souhlas před uzavřením zástavní smlouvy, riskují, že bude vzat zpět před tím, než jim smlouva založí práva a povinnosti. Požádají-li o souhlas po uzavření smlouvy, riskují, že smlouva dlouho nenabude účinnosti kvůli prodlevě na straně orgánu korporace.

Nevýhodou tohoto omezení, či spíše rizikem s ním spojeným, je, že klade značné nároky na zakladatelské právní jednání, neboť aby omezení řádně fungovalo a v různých fázích zřízení zástavního práva nevznikaly spory, je potřeba řadu otázek důkladně upravit. Mezi nimi lze uvést požadovaný obsah řádné žádosti, otázku, zda musí být předložena ke schválení zástavní smlouva či některé její části, podmínky, za nichž musí či nesmí příslušný orgán udělit souhlas, a také případný způsob vyřízení žádosti příslušným orgánem, není-li již upraven v jednacím řádu nebo zákonným ustanovením.

3.6.3. Jiná omezení zastavitelnosti podílu

Škála jiných omezení zastavitelnosti podílu je velmi pestrá. Členové obchodní korporace jsou limitováni pouze zákonnými mantinely donucujících ustanovení zákona (například nemohou zakázat zastavení akcií na jméno), veřejným pořádkem, dobrými mravy a zákazem bezdůvodného zvýhodňování a znevýhodňování členů korporace. Důsledkem nesplnění tohoto omezení je relativní neplatnost zástavní smlouvy, již může namítat obchodní korporace a její členové.

Výhodou těchto omezení je, že řadu z nich lze poměrně snadno naformulovat. Typickým omezením bude omezení okruhu možných nabyvatelů podílu nebo zástavních věřitelů na osoby, jež jsou členy dané korporace. Druhou výhodou je, že korporace nemusí aktivně vstupovat do procesu zřízení zástavního práva, neboť v tomto případě neuděluje souhlas. Pro strany zástavní smlouvy je toto omezení výhodné v tom, že jsou-li si jisty, že vyhovují omezením, nebude platnost smlouvy namítána.

Toto omezení je pro obchodní korporaci a její členy nevýhodné v tom smyslu, že musí dbát své ochrany v případě, že je nějaký z podílů v dané korporaci zastavován, aby v případě zaznamenání nesouladu s omezeními zastavitelnosti mohli namítnout neplatnost zástavní smlouvy.

3.6.4. Závěry srovnání

Omezení podmínkou souhlasu se zastavením podílu se jeví jako výhodnější pro obchodní korporaci, jelikož jí, respektive jejímu orgánu, poskytuje možnost zvážení konkrétního případu. Pro strany zástavní smlouvy znamená toto omezení obecně delší

proceduru a určitý stupeň právní nejistoty, neboť na udělení souhlasu není nárok. Tuto nevýhodu naopak nemají jiná omezení, neboť je zpravidla neprovází složitější proces, ačkoliv ani to neplatí bezvýjimečně.

4. Podmínky zastavitelnosti stanovené smluvním ujednáním

4.1. Omezení zastavitelnosti a vedlejší dohody

4.1.1. K povaze vedlejších dohod

Vedle již uvedených a analyzovaných omezení zastavitelnosti podílu v korporaci zákonem a korporacním ujednáním je možné stanovit omezení či zákaz zastavitelnosti podílu v korporaci též smlouvou mezi dvěma či více subjekty. Oprávnění smluvně omezit vlastníka věci ve výkonu jeho vlastnického práva k podílu prostřednictvím omezení či zákazu jeho zastavitelnosti vychází ze zásady legální licence (srov. ust. čl. 2 odst. 3 LZPS) a smluvní volnosti (ust. § 1 odst. 2 OZ).²⁰⁰ Takové omezení má smluvní povahu, a proto zavazuje pouze subjekty, mezi nimiž bylo sjednáno.²⁰¹ Subjektem takového ujednání bude zpravidla člen obchodní korporace vlastníci podíl a třetí, mimo korporaci stojící osoba, nebo jiný společník. O posledních zmíněných ujednáních se hovoří jako o vedlejších dohodách společníků neboli *sideletters*.²⁰² O takových dohodách se někdy hovoří též jako o *extrastatutárních* ujednáních, neboť nejsou součástí statutu dané korporace, a nemají tak korporacní účinky jako ujednání, jež jsou formální i materiální součástí společenské smlouvy či stanov.²⁰³ Většinou nebývají ve společenské smlouvě či stanovách ani obsaženy (třebaže se nejedná o bezvýjimečné pravidlo)²⁰⁴ a zůstávají neveřejné. Dědič a Lasák hovoří v této souvislosti o „tichých“ dohodách.²⁰⁵ Ujednání upravující převoditelnost a zastavitelnost podílu jsou poměrně častým obsahem vedlejších dohod společníků.

---

²⁰⁰ FIALA, J. in: ŠVESTKA, J.; DVOŘÁK, J.; FIALA, J.; JOSKOVÁ, L. a kol. *Občanský zákoník: Komentář, Svazek III, (§ 976-1474)*, 2. vydání Praha. Wolters Kluwer, 2022. ISBN 978-80-7598-757-0. s. 786.

²⁰¹ K tomu srov. ust. § 1724 OZ, dle něhož smlouvou strany vyjadřují vůli zříditi mezi sebou závazek a řídit se obsahem smlouvy, ve spojení s ust. § 1759 odst. 1 OZ, dle něhož smlouva strany zavazuje a vůči jiným osobám působí jedině v zákonem stanovených případech.

²⁰² ČERNÁ, S. Vedlejší dohody (*sideletters*) společníků kapitálových společností. *Obchodněprávní revue*, 2011, č. 1. ISSN 1803-6554. s. 1.

²⁰³ Tamtéž.

²⁰⁴ Ani případné formální začlenění do stanov však z těchto dohod nečiní materiální součást stanov se všemi s tím spojenými korporacními účinky. K tomu srov. ČERNÁ, S., (2011), op. cit. pozn. 202, s. 1.

²⁰⁵ DĚDIČ, J. a LASÁK, J. in: CSACH, Kristián a Bohumil HAVEL. *Akcionářské dohody*. Praha: Wolters Kluwer, 2017. Kolektivní monografie (Wolters Kluwer). ISBN 978-80-7552-784-4. s. 49.

4.1.2. Vztah vedlejších dohod omezujících zastavitelnost podílu a zákonných ustanovení

Členové korporace mají široký prostor, pokud jde o obsah vedlejších dohod. Limitování jsou samozřejmě obecnými omezeními ust. § 1 odst. 2 OZ. V této souvislosti však vyvolává otázky nedávný Rozsudek Městského soudu v Praze, v němž soud vyjádřil názor, že zákonná omezení převoditelnosti se uplatní nejen jako mantinel vymezující prostor možných korporálních omezení, nýbrž dopadá též na vedlejší dohody členů korporace.²⁰⁶ V dané věci soud uzavřel, že ujednání mezi dvěma členy bytového družstva, jímž se vůči sobě zavázali nepřevést podíl v bytovém družstvu, je absolutně neplatné pro rozpor se zákonem. Zákonným ustanovením, které bylo dle soudu vedlejší dohodou porušeno, bylo ust. § 737 odst. 1 ZOK, které zní: „*Převoditelnost družstevního podílu člena bytového družstva nelze omezit ani vyloučit, pokud má být nabyvatelem osoba, která splňuje podmínky stanov pro přijetí za člena bytového družstva.*“ Soud tedy uzavřel, že nepřípustnost zákazu či omezení převodu podílu se netýká pouze zakladatelského právního jednání, ale též vedlejších dohod. Domnívám se, že tento závěr soudu není správný.²⁰⁷ Ustanovení tohoto typu lze najít i v dalších korporacích, jak bylo uvedeno v předchozích kapitolách této práce. Příkladem lze uvést ust. § 270 odst. 1 ZOK, dle něhož nemohou stanovy akciové společnosti převoditelnost akcií na jméno vyloučit. Je sice pravda, že posledně zmíněné ustanovení vysloveně hovoří o omezení stanovami, zatímco ust. § 737 odst. 1 ZOK stanovy nezmiňuje. Pokud se však soud omezil ve svém rozhodnutí na tento jazykový výklad, postupoval dle mého názoru v rozporu s názorem vyjádřeným Ústavním soudem, že výklad právní normy se nesmí omezit pouze na výklad jazykový. Ten má sloužit pouze k *prvotnímu přiblížení se aplikované právní normě*.²⁰⁸ Účelem daného ustanovení dle mého názoru není omezit smluvní volnost členů družstva, právě naopak. Ustanovení míří na umožnění členům bytového družstva disponovat s jejich podílem, aniž by jim v tom družstvo mohlo bránit dalšími omezeními ve stanovách. Zároveň však nemá bránit zcela dobrovolně převzaté povinnosti podíl nepřevést, jež nemá korporální povahu. Svůj závěr opírám též o komentářovou literaturu, jež dané ustanovení vykládá.²⁰⁹ Domnívám se, že závěr Městského

---

²⁰⁶ Rozsudek městského soudu v Praze ze dne 24. 3. 2022, sp. zn. 53 Co 404/2021-64.

²⁰⁷ Daná věc byla sice předložena též Nejvyššímu soudu, který rozhodnutí Městského soudu potvrdil (srov. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. 8. 2022, sp. zn. 27 Cdo 1889/2022) a Ústavnímu soudu, jenž se odmítl věci pro nedostatek ústavněprávního rozměru meritorně zabývat (usnesení Ústavního soudu ze dne 15. 11. 2022, sp. zn. I. ÚS 3019/22), ale ani v jednom z těchto řízení nebyla otázka aplikovatelnosti daného ustanovení na vedlejší dohody řešena. Proto se domnívám, že nedošlo k tomu, že by Nejvyšší soud, a tím spíše Ústavní soud, analyzovaný právní názor Městského soudu potvrdily.

²⁰⁸ Nález Pléna Ústavního soudu ze dne 17. 12. 1997 sp. zn. Pl. ÚS 33/97.

²⁰⁹ CILEČEK, F., (2020), op. cit. pozn. 16, s. 1289.

soudu nemůže obstát, a setrvávám na původním názoru, že ust. § 736 odst. 1 ZOK a jemu obsahově podobná omezení míří na zakladatelská právní jednání, nikoliv vedlejší dohody. Nicméně, skutečnost, že Městský soud takový rozsudek vynesl, by měla být dle mého názoru předmětem další debaty, aby byla zajištěna čistota výkladu.

4.1.3. Vztah vedlejších dohod omezujících zastavitelnost podílu a zakladatelských právních jednání

Je-li převoditelnost nebo zastavitelnost podílu upravena ve společenské smlouvě nebo stanovách jako korporální omezení, je na místě klást si otázku, do jaké míry představuje korporální omezení limit pro obsah vedlejší dohody společníků, jíž by měla být shodná problematika upravena odlišně. Dědič s Lasákem zastávají názor, že ujednání ve vedlejší dohodě by bylo by stiženo absolutní neplatností, pokud by neobstálo z hlediska korporálního práva.²¹⁰ S uvedeným názorem souhlasím, neboť připuštění opačného výkladu by vedlo k absurdnímu závěru, že řada ustanovení zakladatelských právních jednání je pouze deklaratorní povahy a jeho jediný význam spočívá v závaznosti pro společníky tehdy, kdy si svá práva a povinnosti neupraví odlišně vedlejší dohodou. Takový závěr je zřejmě nesprávný. Vztaženo na podmínky zastavitelnosti podílu se domnívám, že je proto vždy potřeba zkoumat, zda podmínky zastavitelnosti podílu stanovené vedlejší dohodou nevedou k obcházení podmínek zastavitelnosti podílu v dané korporaci. Kupříkladu, vedlejší dohodou dvou společníků je možné ujednat, že společník A ani společník B nezastaví své podíly, ač by tak podle zákona a zakladatelského právního jednání učinit mohli. Společníci se takto omezují nad rámec společenské smlouvy a nejdou proti smyslu jejího ustanovení. Pokud by jeden ze společníků svůj podíl přeci jen zastavil, nebylo by zastavení podílu neplatné a důsledky takového porušení vedlejší dohody by byly čistě obliigační (nárok na zaplacení smluvní pokuty, náhradu škody, odstoupení od smlouvy ad.). Pokud ale například zakladatelské právní jednání zakazuje podíly zastavit, nelze si vedlejší dohodou sjednat, že společníci A i B podíly přesto zastaví. Zastavení podílů by pak bez ohledu na ujednání společníků bylo stiženo sankcí neplatnosti pro rozpor s korporálním omezením.

---

²¹⁰ DĚDIČ, J. a LASÁK, J., (2017), op. cit. pozn. 205, s. 55.

Nejvyšší soud však připustil, aby došlo k jednorázovému průlom do zakladatelského právního jednání, a to dohodou všech společníků.²¹¹ V relativně nedávné době se Nejvyšší soud k aplikovatelnosti svého staršího rozhodnutí opět přihlásil²¹² a potvrdil tak aplikovatelnost svých závěrů ve starším z uvedených rozsudků. Dle novějšího z obou rozsudků bude pro jednorázový průlom do společenské smlouvy či stanov zapotřebí rozhodnutí valné hromady většinou hlasů vyžadovanou pro odpovídající změnu společenské smlouvy či stanov a také osvědčení notářským zápisem. Ve zbytku podmínek Nejvyšší soud odkázal na starší z uvedených rozsudků. Dle něho nesmí dohoda (1) „*obsahem odporovat zákonu ani jej obcházet a ani být rozporná s dobrými mravy či zásadami poctivého obchodního styku*“ a (2) „*směřovat k úpravě obecného režimu takové odchylky (pro neurčený okruh budoucích případů), nýbrž k prosazení jednorázového řešení týkajícího se konkrétního společníka v jediném případě.*“²¹³ Budou-li tyto podmínky naplněny, bude tedy dle mého názoru možné prolomit korporální omezení zastavitelnosti podílu v konkrétním případě, aniž by muselo docházet ke dvojité změně společenské smlouvy, kterou by se zastavení napřed povolilo a pak opět zakázalo. Uvedený postup může být praktický, nastane-li případ, s nímž společníci při tvorbě korporálních „jiných omezení“ zastavitelnosti nepočítali. Domnívám se, že závěry rozhodnutí jsou použitelné též na ty obchodní korporace, jejichž nejvyšším orgánem není valná hromada. Podmínka, aby valná hromada odsouhlasila jednorázový průlom, nachází své opodstatnění v ochraně práv členů korporace a jejich legitimního očekávání, že zakladatelské právní jednání bude v korporaci dodržováno. Jedině v případě, kdy se pro průlom vysloví většina, která by mohla změnit společenskou smlouvu nebo stanovy, je průlom přípustný. Tohoto účelu může být u každé korporace dosaženo aplikací stejné logiky na její nejvyšší orgán a jeho hlasování.

4.2. Věcněprávní zákaz zřídit zástavní právo k podílu

4.2.1. Povaha věcněprávního zákazu zatížení a zcizení

Jak vyplývá z předchozí podkapitoly, vedlejší dohody a jiná ujednání, jimiž se vlastník podílu v korporaci může zavázat, že svůj podíl nezastaví, či se v právu podíl zastavit omezí, mají obligační účinky a působí *inter partes*. Současná právní úprava však poskytuje alternativu v podobě možnosti sjednat zákaz zatížení nebo zcizení působící *erga omnes*. Výchozím

---

²¹¹ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 22. 4. 2009, sp. zn. 29 Cdo 2254/2007.

²¹² Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 09. 3. 2022, sp. zn. 27 Cdo 3330/2020.

²¹³ HORÁKOVÁ, B. Průlom do společenské smlouvy v kontextu vedlejších dohod společníků. *Obchodněprávní revue*, 2022. č. 4. s. 253.

ustanovením pro tyto zákazy je ust. § 1761 OZ, dle něhož působí zákaz zatížení nebo zcizení pouze mezi stranami (k zákazu s obligačními účinky srov. výše), nebyl-li sjednán jako věcné právo. Takový zákaz s věcí disponovat mající věcněprávní účinky se nazývá zákaz zatížení nebo zcizení. Zákaz zřídí k věci zástavní právo jako zvláštní případ zákazu zatížení (srov. ust. § 1309 odst. 2 OZ), se někdy nazývá též *negative pledge*. Tento institut se často využívá za účelem omezení dlužníka v dispozicích s jeho majetkem způsobem, který by věřiteli ztížil možnosti uspokojení se z tohoto majetku. Tím je vylepšeno (či upevněno) věřitelovo postavení, aniž by získával další majetkovou hodnotu.²¹⁴ V praxi je proto tento institut s oblibou užíván v kombinaci se zástavním právem, zejména jako institut doplňující zástavní právo ve smlouvách o úvěrovém financování.²¹⁵

Proti všem působící zákaz zatížení nebo zcizení není v právním řádu samozřejmostí. Občanský zákoník z roku 1964 stanovil pro ujednání zakazující zástavnímu dlužníku zřídí k nemovité věci další zástavní právo sankci absolutní neplatnosti.^{216,217} Ani v některých jiných právních řádech nemá takový institut obdobu. Například dle německé právní úpravy v ust. § 137 BGB je možné zřídí platný zákaz dispozic jen s účinky mezi stranami.

Samotná existence zákazu sjednaného jako věcné právo²¹⁸ sice nezpůsobí sama o sobě neplatnost smlouvy o vzniku zatížení či zcizení,²¹⁹ ale zabrání vzniku smlouvou zamýšleného právního účinku, dokud zákaz trvá nebo dokud osoba ze zákazu oprávněná neposkytla s příslušnou dispozicí souhlas.²²⁰

---

²¹⁴ Teorie v této souvislosti hovoří o dalším institutu utvrzení dluhu.

²¹⁵ MYŠÁKOVÁ, P.; PŘÍHODA, P. a VYBÍRAL, P. in VOJTKO, M.; FELGR, M.; HURYCH, D.; JÍNĚ, T.; VYBÍRAL, P. a kol. *Banking & Finance. Všeobecná praxe*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2023. ISBN 978-80-7400-927-3. s. 266-267.

²¹⁶ PELIKÁN, M. *Zajištění a utvrzení dluhu v praxi*. Právo prakticky. Praha: Wolters Kluwer, 2017. ISBN 978-80-7552-192-7. s. 186.

²¹⁷ Ust. § 169 písm. b) občanského zákoníku 1964.

²¹⁸ Lze polemizovat o tom, zda se jedná o právo v pravém smyslu, neboť sám zákaz zcizení nebo zatížení působí jako zákaz, nikoliv oprávnění. Bylo by možné uchopit problém tak, že ze zákazu je oprávněná osoba oprávněna (a právě jen ona) dát souhlas s prolomením daného zákazu. Jde tedy dle mého názoru spíše primárně o věcněprávní povinnost a právo ji provázající.

²¹⁹ Srov. také rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. 10. 2022, sp. zn. 21 Cdo 1813/2021.

²²⁰ HRABÁNEK, D., (2018), op. cit. pozn. 20, s. 244.

4.2.2. Předpoklady zřízení věcněprávního zákazu zatížení nebo zcizení podílu

Předpokladem zřízení zákazu zatížení nebo zcizení v souladu s ust. § 1761 OZ je, že je sjednán na dobu určitou a přiměřenou takovému zájmu strany, jenž je hoden právní ochrany.²²¹

Pokud jde o **podmínku doby určité**, domnívám se, že tím není myšleno, že okamžik konce zákazu musí být přesně stanoven ve smyslu *dies certus an, certus quando* (den nastane jistě a je jisté, kdy).²²² Takový závěr by nebylo možné učinit již vzhledem k povaze svěrenského nástupnictví, o němž se ustanovení zmiňuje. Souhlasím proto s dříve publikovaným Pelikánovým názorem, že pravidlo nepřipouští pouze takové ujednání, které zřizuje zákaz „na věčné časy.“²²³

Jak bylo uvedeno, doba musí být zároveň **přiměřená zájmu, který požívá právní ochrany**. Například byl-li zákaz zatížení či zcizení zřízen spolu se zástavním právem, je takovým zájmem jistě zájem zástavního věřitele na uspokojení jeho pohledávky, a to buď splacením hlavního dluhu dlužníkem, nebo uspokojení se ze zástavy za co nejlepších podmínek (v co nejlepším pořadí, co nejrychleji, s co nejnižšími transakčními náklady apod.). Dobou vyhovující požadavkům přiměřenosti bude v takovém případě patrně doba existence zajišťovaného dluhu,²²⁴ neboť bude-li ten splněn, zanikne v souladu s ust. § 1376 OZ i zástavní právo.

Zákaz zatížení nebo zcizení však nemusí být zřízen pouze dohromady se zástavním právem či jiným zajištěním. **Zájem požívající právní ochrany** může mít nejrůznější podoby. Může být zřízen i za jiným účelem, než je utvrzení dluhu, jak ostatně z výčtu v ust. § 1761 OZ vyplývá. V takovém případě bude vždy záležet na situaci, zda zájem, na jehož ochranu je zákaz zatížení či zcizení zřízen, je hoden právní ochrany, a zda je tomuto zájmu doba, na kterou je zákaz zřízen, přiměřená. Lze si například představit situaci, kdy společník nesmí na základě zákazu zatížení a zcizení zatížit svůj podíl zástavním právem nebo jej převést na třetí osobu, dokud nedospějí jeho rodinní příslušníci a nerozhodnou se, zda o podíl stojí. Obdobný zákaz implicitně připustil i Nejvyšší soud.²²⁵

---

²²¹ Nebo na dobu svěrenského nástupnictví, svěrenského fondu nebo zastoupení.

²²² ZUKLÍNOVÁ, M., (2016), op. cit. pozn. 13, s. 210.

²²³ PELIKÁN, M., (2017), op. cit. pozn. 216, s. 278.

²²⁴ DVOŘÁK, B., (2023), op. cit. pozn. 19, s. 1831.

²²⁵ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. 7. 2022, sp. zn. 33 Cdo 1895/2021.

4.2.3. Vztah mezi zákazem zatížení a zákazem zřídit zástavní právo a jejich vznik

Většina odborné veřejnosti zřejmě vychází z toho, že zákaz zřídit zástavní právo dle ust. § 1309 odst. 2 OZ je zvláštním případem zákazu zatížení dle ust. § 1761 OZ. Pelikán a Pelikánová poukazují na skutečnost, že zákaz zřídit zástavní právo je též zatížením věci. Dále pracují též s tím, že se na zákaz zřídit zástavní právo uplatní časová omezení dle ust. § 1761 věty druhé OZ. Ač to tedy neříkají explicitně, zřejmě pracují se zákazem zřídit zástavní právo jako se zvláštním případem zákazu zatížení.²²⁶ S tímto názorem nesouhlasí Havel, když zaujímá stanovisko, že dle ust. § 1309 odst. 2 OZ se věcné právo vůbec nezřizuje, jako to umožňuje ust. § 1761 OZ. Havel má za to, že jde jen o případ, kdy zákon výjimečně stanoví, za jakých okolností může ujednání dvou osob mít účinky vůči třetím osobám.²²⁷ Z toho Havel před přijetím novelizačního zákona č. 33/2020 Sb. též dovozoval, že protože nejde o založení věcného práva, nemůže ani vzniknout konstitutivním zápisem do obchodního rejstříku. Zápis do obchodního rejstříku byl podle Havla pouze deklaratorní a zároveň přiznával sjednanému zakazu účinky vůči třetím osobám.²²⁸ U zákazů zatížení a zcizení dle ust. § 1761 OZ pak Havel dovozoval, že ani ty nevznikají konstitutivním zápisem do obchodního rejstříku.²²⁹ Novelizační zákon č. 33/2020 Sb. však zavedl do zákonné úpravy nový odstavec (ust. § 32 odst. 5 ZOK), dle něhož se na zřízení a vznik „[...] jiného věcného práva než zástavního práva k podílu v obchodní korporaci, který není představován cenným papírem nebo zaknihovaným cenným papírem, [se] použijí obdobně ustanovení občanského zákoníku o zřízení a vzniku zástavního práva k podílu v korporaci.“ Této změně odpovídala i změna zákona o veřejných rejstřících, kdy ust. § 48 odst. 1 písm. g) ZVR bylo upraveno do této podoby: „Do obchodního rejstříku se zapíše také [...] jiná věcná práva k podílu v obchodní korporaci...“ Tím bylo postaveno najisto, že zákaz zatížení a zcizení podílu v obchodní korporaci se zapisují do obchodního rejstříku ve stejném režimu jako zástavní právo k podílu v obchodní korporaci, tedy s konstitutivními účinky. Havel však setrvává na svém původním názoru, pokud jde o režim ust. § 1309 odst. 2 OZ, kterého se dle jeho názoru změna nedotkla, neboť není věcným právem.²³⁰ S tímto názorem nesouhlasí Zvára²³¹ ani Štenglová se Šukem.²³² Ti se přidávají k prvnímu uvedenému

²²⁶ Srov. např. PELIKÁN, R. a PELIKÁNOVÁ, I. in: BAJURA, J., BÁNYAIOVÁ, A., BĚLINA, M., ČERNÁ, S. a kol. *Občanský zákoník: Komentář, Svazek V, (§ 1721-2520)*. [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2023-11-14]. Dostupné z www.aspi.cz. ISSN 2336-517X. K § 1761.

²²⁷ HAVEL, B., (2020), op. cit. pozn. 16, s. 82.

²²⁸ Tamtéž.

²²⁹ Tamtéž.

²³⁰ ŠTENGLOVÁ, I. a ŠUK, P., (2020), op. cit. pozn. 16, s. 83.

²³¹ Konzultace s JUDr. Michaelem Zvárou LL.M., Ph.D. ze dne 16.11.2023.

²³² ŠTENGLOVÁ, I. a ŠUK, P., (2020), op. cit. pozn. 16, s. 83.

výkladu, že zákaz zatížení a zcizení (srov. jak ust. § 1309 odst. 2 OZ, tak § 1761 OZ) vznikají zápisem do obchodního rejstříku, pokud byly (smlouvou) zřízeny jako věcné právo.

K většinovému výkladu Zváry, Štenglové a Šuka (a pokud jde o vztah mezi zákazem zřídit zástavní právo a zákazem zatížení a zcizení též k Pelikánovi a Pelikánové) se přikláním i já. Teorie již dříve, před novelizačním zákonem č. 33/2020 Sb., dovodila, že zákaz zřídit zástavní právo k podílu v korporaci je zřízen smlouvou, která je titulem, zatímco moderm je jeho zápis do obchodního rejstříku v souladu s ust. § 48 odst. 1 písm. g) ZVR. Zápis do obchodního rejstříku je tedy zápisem konstitutivním, zakládajícím vznik zákazu zřídit zástavní právo. Nelze proto uvažovat o tom, že by zástavní právo vzniklo například zápisem do rejstříku zástav, což je jeden z alternativně stanovených požadavků ust. § 1309 odst. 2 OZ, a do obchodního rejstříku bylo zapsáno s deklaratorními účinky. Jak podali Dědič a Šuk, takový výklad by vycházel z nesprávné záměny termínů „zřízení zákazu“ a „vznik zákazu“.^{233,234}

4.2.4. Forma smlouvy o zřízení zákazu zatížení nebo zcizení podílu

Zákon formu smlouvy o zřízení zákazu zatížení nebo zcizení podílu přímo nepředepisuje. Na druhé straně je možné dovodit, že ke zřízení zákazu zatížení nebo zcizení podílu ve společnosti s ručením omezeným bude zapotřebí písemná forma smlouvy s úředně ověřenými podpisy. K tomuto závěru lze dojít systematickou aplikací zákonných ustanovení. Zákon o obchodních korporacích stanoví v ust. § 32 odst. 5 ZOK, že: *„Na zřízení a vznik jiného věcného práva než zástavního práva k podílu v obchodní korporaci [...] se použijí obdobně ustanovení občanského zákoníku o zřízení a vzniku zástavního práva k podílu v korporaci.“* V této souvislosti ihned vytane na mysli z výše provedených rozborů již dobře známé ust. § 1320 odst. 1 OZ, které stanoví stejné podmínky pro zastavitelnost podílu v korporaci, jaké jsou vyžadovány pro jeho převoditelnost. Požadavek na formu smlouvy o převodu podílu stanoví ust. § 209 odst. 3 ZOK. Dle něho musí být smlouva písemná a podpisy na ní úředně ověřeny. Vzhledem k ust. § 1320 odst. 1 OZ se tak toto ustanovení aplikuje i na zástavní smlouvu a vzhledem k ust. § 32 odst. 5 ZOK též na smlouvu o zřízení zákazu zatížení nebo zcizení podílu ve společnosti s ručením omezeným. Souhlasím tedy s dříve publikovanými Havlovými závěry a souhlasím i v tom, že totéž bude platit i pro zřízení zákazu zatížení nebo zcizení podílu komanditisty na základě ust. § 123 ZOK.²³⁵

²³³ DĚDIČ, J. a ŠUK, P. K některým výkladovým otázkám právní úpravy podílu v obchodní korporaci. *Obchodněprávní revue*, 2014, č. 6. ISSN 1803-6554. s. 172.

²³⁴ Shodně též ČECH, P. a ŠUK, P., (2016), op. cit. pozn. 17, s. 265.

²³⁵ HAVEL, B., (2020), op. cit. pozn. 16, s. 84.

4.2.5. Osoba oprávněná podat návrh na zápis zákazu zatížení nebo zcizení podílu

Před účinností novelizačního zákona č. 33/2020 Sb., byla na základě ust. § 47 ve spojení s § 42 písm. a) ZVR osobou oprávněnou (a povinnou) podat návrh na zápis zákazu zřídit zástavní právo do obchodního rejstříku pouze samotná obchodní korporace. Stejný problém provázel dle části odborné veřejnosti i zápis zástavního práva, což bylo značně nepraktické, neboť povinnost spočívala na osobě, která neměla na věci právní zájem (či minimálně zdaleka ne tak silný jako zástavní věřitel). Tato osoba navíc nesla veškeré administrativní a finanční náklady, které se zápisem souvisely.²³⁶ Vrchní soud v Praze však zároveň záhy dovedl, že aktivně legitimován je též zástavní věřitel, a to s ohledem na znění ust. § 1332 OZ odst. 2, dle něhož zástavní věřitel a zástavní dlužník oznamují korporaci vznik zástavního práva.^{237,238} Tento závěr soudu se však na zápis zákazu zatížení či zcizení nevztahoval, a zákaz se tak do obchodního rejstříku nadále zapisoval na návrh dané obchodní korporace na základě ust. § 48 odst. 1 písm. g) ve spojení s § 47 a 42 písm. a) ZVR, tedy pouze na návrh korporace jako zapsané osoby.²³⁹ Zástavní věřitel tak mohl podat návrh na zápis zřízeného zákazu zatížení a zcizení až po patnácti dnech, během nichž obchodní korporace nesplnila svou povinnost příslušný návrh na zápis podat v souladu s ust. § 11 ZVR. Tento přístup komerční praxi nemůže vyhovovat, neboť zástavní věřitel tak riskuje, že v onom patnáctidenním mezidobí dojde k dalšímu zastavení podílu nebo k jeho zcizení a jeho postavení se tak zhorší. V důsledku toho si mohli zástavní věřitelé vymínovat různé další podmínky poskytnutí úvěrů, například pozdržení čerpání úvěrovaných prostředků do okamžiku zápisu zákazu zatížení a zcizení. Z těchto důvodů vítám (a věřím, že stejně tak i komerční praxe), že s účinností novelizačního zákona č. 33/2020 Sb. tento problém odpadl, když aktivní legitimaci k podání návrhu na zápis zákazu zatížení a zcizení získal i zástavní věřitel nebo jiná osoba, v jejíž prospěch se zákaz

---

²³⁶ Což naštěstí zohlednila i úprava v novelizačním zákoně č. 33/2020 Sb., jak uvádí důvodová zpráva k němu. Srov. VLÁDA: Důvodová zpráva k zákonu č. 33/2020 Sb., kterým se mění zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích), ve znění zákona č. 458/2016 Sb., a další související zákony, č. 33/2020 Dz. K části jedenácté, k bodu 4. [online]. Dostupné z <https://www-beck-online-cz.ezproxy.is.cuni.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=oz5f6mrqiyf6mztl5shu&rowIndex=0>. [cit. 2023-11-10].

²³⁷ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 28. 7. 2015, sp. zn. 14 Cmo 354/2014.

²³⁸ Ustanovení by postrádalo smysl, kdyby jediným, kdo může návrh na zápis zástavního práva podat, byla právě obchodní korporace.

²³⁹ DĚDIČ, J. in: HAVEL, B.; ŠTENGLOVÁ, I.; DĚDIČ, J. a JINDŘICH, M. *Zákon o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob: komentář*. Beckova edice komentované zákony. 1. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2015. ISBN 978-80-7400-285-4. s. 117.

zatížení nebo zcizení zřizuje, v souladu s ust. § 47 odst. 2 ZVR.²⁴⁰ Také člen příslušné korporace, k jehož podílu se zákaz zatížení nebo zcizení zřizuje, je aktivně legitimován.

4.2.6. K (ne)možnosti zřídit zákaz zatížení či zcizení k podílu vtělenému do cenného papíru jako věcné právo

Jako potenciálně problematický vnímám fakt, že zákaz zatížení nebo zcizení podílu se nezapisuje do obchodního rejstříku, je-li podíl představován cenným papírem. Před účinností novelizačního zákona č. 33/2020 Sb., bylo možno do obchodního rejstříku zapsat zákaz ztížení a zcizení podílu bez ohledu na to, zda byl či nebyl představován cenným papírem²⁴¹ (srov. ust. § 48 odst. 1 písm. g) ZVR). Novelizační zákon č. 33/2020 Sb. však tuto možnost odstranil, když v současnosti zní ust. § 48 odst. 1 písm. g) ZVR následovně: „*Do obchodního rejstříku se zapíše také [...] jiná věcná práva k podílu v obchodní korporaci, ledaže je představován cenným papírem nebo zaknihovaným cenným papírem, a jméno a sídlo nebo adresa místa pobytu, popřípadě také bydliště, liší-li se od adresy místa pobytu, společníka, k jehož podílu se jiné věcné právo zřizuje, není-li zapsán do obchodního rejstříku.*“ Ustanovení neopouští dle mého názoru prostor pro debatu ohledně skutečnosti, že zákaz zatížení a zcizení podílu představovaného cenným papírem se do obchodního rejstříku v současnosti nezapisuje.

Na tuto změnu je třeba nahlížet v souvislosti s přidáním pátého odstavce do ust. § 32 ZOK, jež celé zní: „*Na zřízení a vznik jiného věcného práva než zástavního práva k podílu v obchodní korporaci, který není představován cenným papírem nebo zaknihovaným cenným papírem, se použijí obdobně ustanovení občanského zákoníku o zřízení a vzniku zástavního práva k podílu v korporaci.*“ Zákonodárce se novým ust. § 32 odst. 5 ZOK snažil postavit najisto, že pamatuje i na další věcná práva k podílu, než je zástavní právo (například předkupní právo nebo právě zákaz zatížení a zcizení), a že jsou zřizována a vznikají za stejných podmínek jako zástavní právo k podílu, tedy za podmínek, které zákonná úprava stanoví pro převoditelnost (srov. mnohokrát uvedené ust. § 1320 odst. 1 OZ).²⁴² Tyto podmínky jsou zásadně odlišné podle toho, jestli podíl je nebo není představován cenným papírem. Zástavní

---

²⁴⁰ Zároveň bylo ustanovením postaveno najisto, že i zástavní věřitel je oprávněn podat návrh na zápis zástavního práva, aniž by bylo třeba dovozovat jeho aktivní legitimaci výkladem.

²⁴¹ DĚDIČ, J., (2015), op. cit. pozn. 239, s. 115.

²⁴² VLÁDA: Důvodová zpráva k zákonu č. 33/2020 Sb., kterým se mění zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích), ve znění zákona č. 458/2016 Sb., a další související zákony, č. 33/2020 Dz. K části první, k bodům 16 až 17. [online]. Dostupné z <https://www-beck-online-cz.ezproxy.is.cuni.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=oz5f6mrqiyf6mztl5shu&rowIndex=0>. [cit. 2023-11-11].

právo k cennému papíru především nemá jako modus zápis do obchodního rejstříku (srov. ust. § 1328–1331 OZ). Zákonodárce si zjevně přál, aby se věcná práva k podílu v obchodní korporaci do obchodního rejstříku zapisovala. Z toho důvodu spojil podmínky jejich vzniku se zápisem do obchodního rejstříku, jako to před novelizací činila právní úprava u zástavního práva – s vyloučením aplikace ustanovení na podíl představovaný cenným papírem. Při tom však zákonodárce nevyřešil otázku vzniku zákazu zatížení a zcizení podílu představovaného cenným papírem. Domnívám se, že k tomuto opomenutí došlo omylem zákonodárce. Pokud by zákonodárce toto zamýšlel, lze předpokládat, že by tento krok zdůvodnil, což však nečiní. Zástavní věřitel se tak nemůže dovolávat proti třetí osobě skutečnosti, že k podílu představovaného cenným papírem byl zřízen zákaz zatížení a zcizení (srov. ust. § 8 odst. 3 ZVR *a contrario*). Nabízí se otázka, zda by bylo možné zapsat zákaz zatížení a zcizení do obchodního rejstříku jako jinou důležitou skutečnost ve smyslu ust. § 25 odst. 1 písm. j) ZVR, a pokud ano, jaké by takový zápis měl účinky.

K odpovědi na první položenou otázku je zapotřebí analyzovat naplnění podmínek požadovaných předmětným ustanovením. První podmínkou je, aby zapisovaná skutečnost byla „důležitá“. Pod tento vágní a mimoprávní termín lze, domnívám se, podřadit právě též zápis zákazu zatížení a zcizení podílu. Jeho obdoba pro nevtělený podíl je konec konců obligatorně zapisovanou skutečností. O splnění podmínky důležitosti zákazem zatížení a zcizení proto nelze mít pochyb. Druhou podmínkou je, že o zápis požádá zapsaná osoba, tedy zapsaná obchodní korporace. Nevidím důvod, proč by tato podmínka měla představovat pro aplikaci ustanovení na zákaz zatížení a zcizení překážku. Jde spíše o podmínku v dané situaci nepraktickou. Obchodní korporace nemusí být na zápisu této skutečnosti zainteresována, takže zřejmě nelze ve všech případech počítat s její spoluprací. Tento fakt souvisí i s třetí podmínkou, jež spočívá v povinnosti osvědčit na zápisu předmětné skutečnosti právní zájem. Je dle mého názoru nejisté, zda by bylo možno v takovém případě právní zájem korporace na zápisu zákazu zatížení nebo zcizení vyvodit.

Odpověď na druhou položenou otázku je komplikovanější. Výkladem ust. § 48 odst. 1 písm. g) ZVR *a contrario* lze dovodit, že zápis zákazu zatížení a zcizení podílu představovaného cenným papírem již nebude modem zakládajícím jeho vznik jako věcného práva. Bude deklaratorním zápisem propagujícím, že zákaz zatížení a zcizení byl zřízen, nicméně nenabyl svých věcněprávních účinků.²⁴³ S ohledem na povahu zápisů ve veřejném

---

²⁴³ DĚDIČ, J. a ŠUK, P., (2014), op. cit. pozn. 233, s. 172.

rejstříku by zřejmě neměly mít zápisy skutečností zapisovaných nad rámec skutečností, jejichž zápis do rejstříku zákon vyžaduje, konstitutivní povahu.

De lege ferenda by proto bylo na místě uvažovat o výslovném umožnění zápisu zákazu zatížení a zcizení / zákazu zřídit zástavní právo v zákoně o veřejných rejstřících. Nad rámec toho by bylo vhodné postavit najisto vztah mezi ust. § 1761 a § 1309 odst. 2 OZ, například změnou formulace ust. § 1309 odst. 2 OZ tak, aby bylo zřejmé, zda hovoří o účinku zákazu vůči třetím osobám v důsledku věcněprávní povahy zákazu či ne.

4.3. Dílčí shrnutí

Členové obchodní korporace si mohou ujednat podmínky a omezení zastavitelnosti podílů mezi sebou vedlejšími dohodami a též ujednáními se třetími osobami. Tato ujednání jsou limitována jednak veřejným pořádkem, dobrými mravy a výslovnými zákazy zákonné úpravy, jednak prostorem vymezeným korporačními ustanoveními. Neobstojí-li ujednání z pohledu korporálního práva, bude absolutně neplatné.

Zřejmě je připuštěno jednorázové prolomení společenské smlouvy nebo stanov, jsou-li splněny určité podmínky. Rozhodnutí musí být učiněno formou rozhodnutí valné hromady či jiného nejvyššího orgánu a splnit další podmínky. Jde tedy o zvláštní případ, kdy se nejvyšší orgán odchýlí jednorázově od zakladatelského právního jednání, aniž by je bylo nutno měnit. Ujednání o omezení zastavitelnosti podílů mají pouze obligační účinky, není-li zákaz zatížení (nebo zcizení) podílu zřízen jako věcné právo. Zákaz vzniká zápisem do obchodního rejstříku. V takovém případě nabývá účinky vůči třetím stranám a brání vzniku dalšího zástavního práva k podílu. Návrh na zápis zákazu může nověji podat též zástavní věřitel či jiná osoba, v jejíž prospěch je zákaz zřízen.

Je sporné, zda lze za současné právní úpravy zřídit zákaz zatížení, nebo zcizení s věcněprávními účinky k podílu představovanému cenným papírem. Domnívám se, že zápisem zákazu do obchodního rejstříku v režimu jiných skutečností zákaz zatížení nebo zcizení vzniknout nemůže.

5. Závěr a návrhy *de lege ferenda*

5.1. Rekapitulace cíle práce

Cílem práce bylo zodpovědět otázku, které podíly v obchodních korporacích jsou zastavitelné a za jakých podmínek. Dále bylo cílem práce zodpovědět otázku, jakými způsoby a do jaké míry mohou tyto podmínky ovlivnit členové obchodních korporací.

5.2. Závěry k obecné úpravě zastavitelnosti podílu v korporaci

Východiskem pro zkoumání podmínek zastavitelnosti podílů v jednotlivých formách právních korporací byla zprvu analýza obecná úpravy zastavitelnosti podílu v korporaci v občanském zákoníku.

Bylo zjištěno, že podíl v obchodní korporaci je způsobilou zástavou z pohledu občanského práva, jestliže není nepřevoditelný. Nepřevoditelný podíl nemůže splnit kritérium obchodovatelnosti. Příkladem takového podílu je družstevní podíl v sociálním družstvu. Tam, kde zákonná úprava nebo zakladatelské právní jednání nestanoví něco jiného, je podíl v korporaci zastavitelný za stejných podmínek, za jakých je převoditelný. Zákon o obchodních korporacích na různých místech omezuje převoditelnost podílu buď podmínkou souhlasu orgánu korporace nebo jinými omezeními, zejména osobními. V obou případech musí těmto omezením vyhovět zástavní věřitel při zastavení podílu.

Značné výkladové problémy činí nejasnosti ohledně vztahu mezi úpravou zástavního práva k podílu v korporaci a zástavního práva k cennému papíru v občanském zákoníku. Ze zákonné úpravy totiž nevyplývá, zda jsou ustanovení o zástavním právu k podílu v obchodní korporaci aplikovatelná na zástavní právo k podílu vtělenému do cenného papíru, a pokud ano, v jakém rozsahu. Tyto nejasnosti se promítají do otázky možnosti omezit zastavitelnost jednotlivých cenných papírů představujících podíl v obchodní korporaci.

Následně byly zkoumány zákonem stanovené podmínky zastavitelnosti podílů v jednotlivých právních formách obchodních korporací.

5.3. Závěry k zákonným podmínkám zastavitelnosti podílu v jednotlivých právních formách obchodních korporací

Podíl společníka veřejné obchodní společnosti není zastavitelný, jak vyplývá z jeho nepřevoditelnosti. Nepřevoditelnost podílu společníka veřejné obchodní společnosti je předmětem kritiky ze strany odborné veřejnosti, přičemž lze nalézt i kritiku jeho nezastavitelnosti. Pravidla převoditelnosti i zastavitelnosti by, dle mého názoru, bylo možno rozvolnit tak, aby nedošlo k popření povahy veřejné obchodní společnosti nebo narušení práv jejích členů.

Pro zastavitelnost podílu komplementáře platí shodné závěry jako pro společníka veřejné obchodní společnosti. Naopak komanditista svůj podíl zastavit může, a to ve stejném režimu, v jakém jej může zastavit společník společnosti s ručením omezeným. Komanditista nesmí zastavit svůj podíl komplementáři, neboť by tak mohlo dojít k nepřipustnému spojení dvou prvků s odlišným ručením v jedné osobě. Zastavitelnost investičního listu, do něhož je vtělen podíl komanditisty komanditní společnosti na investiční listy, je nejasná. Lze však dojít k podloženému závěru, že společenská smlouva komanditní společnosti na investiční listy může zastavitelnosti investičního listu omezit, nikoliv však vyloučit. Takový závěr umožňuje vyvážit zájmy komplementáře i komanditisty v této zvláštní formě komanditní společnosti.

Ve společnosti s ručením omezeným existují dva režimy převoditelnosti podílu: na společníka a na *extranea*. Společenská smlouva může stanovit, že převod podílu na společníka nebo *extranea* podléhá souhlasu valné hromady nebo jiného orgánu společnosti. Stejně tak může kterýkoliv z těchto režimů, či oba, zcela rozvolnit. Existuje-li v dané společnosti odlišný režim pro převod podílu na společníka a na *extranea*, je pro zastavitelnost podílu rozhodující režim převodu na *extranea*. Společníci mohou převoditelnost či zastavitelnost podílu kromě jejich omezení též zcela vyloučit. Zastavitelnost kmenového listu, respektive možnost ji ve společenské smlouvě omezit či vyloučit, je předmětem značných výkladových nesnází, jednak vzhledem k nejisté aplikovatelnosti úpravy o zástavním právu k nevtělenému podílu na zástavní právo k cennému papíru, jednak pro velmi stručnou zákonnou úpravu a absenci ustanovení, o něž by v rámci společnosti s ručením omezeným bylo možno opřít výklad. Závěry o možnosti omezit či vyloučit zastavitelnost kmenového listu jsou nejisté. Jako nejjistější se však jeví aplikace obecných ustanovení o převoditelnosti a zastavitelnosti podílu v korporaci, která vede k závěru, že společenská smlouva může zastavitelnost kmenového listu omezit i vyloučit.

Stanovy akciové společnosti mohou omezit převoditelnost akcií na jméno. Pak budou stejné podmínky platit i pro jejich zastavení. Omezit zastavitelnost akcií na jméno je možné i v případě, že jejich převoditelnost omezena není. Akcie na majitele jsou volně převoditelné. Jde o nejobtížnější formu akciové společnosti, a proto lze výkladem dospět k tomu, že její akcie jsou neomezeně zastavitelné. V opačném případě by totiž zastavitelnost akcií na majitele mohla být i zcela vyloučena, zatímco zastavitelnost akcií na majitele může být pouze omezena. Protože se u zaknihovaných akcií rozlišuje jejich forma, jsou zastavitelné za stejných podmínek jako jejich listinné protějšky. Totéž platí u nevtělených akcií a zájmového listu.

Převoditelnost podílu v základním typu družstva má dva režimy podle toho, zda má nabyvatelem podílu být člen družstva nebo osoba stojící mimo družstvo. Stanovy družstva mohou určit jinak a mohou též podmínit převod či zastavení družstevního podílu souhlasem některého z orgánů družstva. Nabyvatelem družstevního podílu se nemůže stát osoba nespĺňující podmínky členství v družstvu. Zvláštní typy družstva pak mají své zvláštní úpravy. Družstevní podíl v bytovém družstvu je převoditelný, a tedy zastavitelný, bez dalších omezení, pokud má nabyvatelem být osoba splňující podmínky pro vstup do bytového družstva. Družstevní podíl v sociálním družstvu je zcela nepřevoditelný, a tedy zcela nezastavitelný. Družstevní podíl v družstevní záložně je obecně zastavitelný. K zastavení je však zapotřebí souhlasu jednoho z orgánů družstevní záložny.

5.4. Závěry o korporálních omezeních zastavitelnosti podílu v obchodních korporacích

Korporálními omezeními lze v rámci jen nejobecnějších mantinelů stanovit podmínky zastavitelnosti podílu buď výslovně, nebo skrze omezení jeho převoditelnosti. Zavedení korporálních omezení je změnou společenské smlouvy, od čehož se odvíjí způsob jejich přijímání. Podoby korporálních omezení zastavitelnosti lze dělit stejně jako omezení zákonná, tedy na omezení souhlasem orgánu korporace a jiná omezení. Důsledkem neudělení souhlasu se zastavením je neúčinnost zástavní smlouvy, důsledkem nesplnění jiného omezení je její relativní neplatnost.

Omezení podmínkou souhlasu se zastavením podílu se jeví jako výhodnější pro obchodní korporaci, jelikož jí poskytuje možnost zvážení konkrétního případu. Pro strany zástavní smlouvy znamená toto omezení obecně delší proceduru a určitý stupeň právní nejistoty, protože na udělení souhlasu není nárok a za určitých okolností může dojít k jeho revokaci. Tuto nevýhodu naopak nemají jiná omezení, neboť je zpravidla neprovází složitější

proces, ačkoliv ani to neplatí bezvýjimečně. Jiná omezení představují pro strany zástavní smlouvy obecně spíše větší míru právní jistoty.

5.5. Závěry o smluvních omezeních zastavitelnosti podílu v obchodních korporacích

Členové obchodní korporace si mohou upravit podmínky zastavitelnosti podílu v mezích stanovených dobrými mravy, veřejným pořádkem, donucujícími ustanoveními zákona a korporačním právem. Druhou stranou těchto ujednání mohou být osoby stojící mimo korporaci, nebo se může jednat o další členy. Členové korporace mohou také za splnění určitých podmínek jednorázově prolomit korporační omezení zastavitelnosti podílu. Kromě ujednání upravujících podmínky zastavitelnosti s obligačními účinky, mohou členové dané korporace sjednat též zákaz zatížení s účinky věcněprávními, a lépe tak ochránit zájmy oprávněné osoby, například zástavního věřitele. Jak vlastník podílu, tak případný zástavní věřitel, či jiná oprávněná osoba, jsou aktivně legitimováni k podání návrhu na zápis zákazu zatížení do obchodního rejstříku. Za současné právní úpravy zřejmě není možné, aby vznikl věcněprávní zákaz zatížení k podílu představovanému cenným papírem, neboť v zákonné úpravě nenacházíme pro vznik tohoto zákazu modus.

5.6. Návrhy *de lege ferenda*

Dle mého názoru by bylo vhodné zpřesnit právní úpravu, pokud jde o aplikaci ustanovení o zástavním právu k podílu v korporaci na podíl představovaný cenným papírem, neboť odborná veřejnost je v této otázce nesjednocená a tyto nejasnosti se nežádoucím způsobem podepisují na výkladu celé řady ustanovení a celých institutů. Změna by mohla spočívat buď v přeformulování ust. § 1320 odst. 2 OZ, nebo jeho rozšířením o výčet ustanovení o zástavním právu k podílu, která se použijí i na zástavní právo k podílu představovanému cenným papírem. Případně by zákonodárce též mohl říci, že se jedna z úprav v určitém či celém rozsahu vylučuje. Domnívám se, že by zákonodárce měl rozvolnit pravidla převoditelnosti a v přiměřeném rozsahu též zastavitelnosti podílů v osobních společnostech. Současná právní úprava je dle mého názoru příliš rigidní. Zástavní právo by tak mohlo být povoleno zřídit pouze s určitými způsoby výkonu, aby tak bylo dosaženo rovnováhy mezi ochranou společnosti a smluvní autonomií společníků. Pravděpodobná cesta by mohla vést přes souhlasy všech společníků se zastavením a možnostmi zástavního věřitele uspokojit se ze zástav bez převodu podílu na další osobu.

Také se domnívám, že zastavitelnost kmenového listu, a kmenový list obecně, by měly být upraveny o něco podrobněji. Na to, že se jedná o poměrně nový institut, který ani v zahraničí není obvyklý, neposkytl zákonodárce mnoho vodítek, jak s tímto institutem pracovat.

Zákonodárce by měl dále doplnit zákonnou úpravu převoditelnosti či zastavitelnosti družstevního podílu, zejména pokud jde o úpravu souhlasu orgánu družstva s převodem či zastavením podílu a důsledky neudělení souhlasu a nečinnosti orgánu. Za současné právní úpravy není jasné, kudy vede hranice přípustné analogie, a vzhledem k zásahům do právní jistoty adresátů norem, které absence podrobnější úpravy působí, by bylo vhodné úpravu doplnit, alespoň odkazem na obdobnou aplikaci ustanovení podrobnějších, například těch upravujících společnost s ručením omezeným.

Posledním návrhem, který bych rád zmínil, je vyřešení absence zřejmého modu vzniku zákazu zatížení nebo zcizení u podílu představovaného cenným papírem, buď tak, že se zákaz bude zapisovat do obchodního rejstříku, nebo bude na cenném papíru vyznačen na způsob zástavního rubopisu, nebo jinak.

Seznam použitých zdrojů

1. Monografie a komentáře

ČÁP, Zdeněk; ČÁP, Jiří a MACHALA, Miroslav. *Družstvo v novém soukromém právu a v právní praxi*. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). Praha: Wolters Kluwer, 2016. ISBN 978-80-7552-094-4.

ČÁP, Zdeněk; DVOŘÁK, Jan; FIALA, Josef; JOSKOVÁ, Lucie a kol. *Občanský zákoník: Komentář, Svazek III, (§ 976-1474)*, 2. vydání Praha. Wolters Kluwer, 2022. ISBN 978-80-7598-757-0.

ČECH, Petr a Petr ŠUK. *Právo obchodních společností: v praxi a pro praxi (nejen soudní)*. Vydání I. Praha: Ivana Hexnerová – BOVA POLYGON, 2016. ISBN 978-80-7273-177-0.

DĚDIČ, Jan a LASÁK, Jan. *d. in: CSACH, Kristián a Bohumil HAVEL. Akcionářské dohody*. Praha: Wolters Kluwer, 2017. Kolektivní monografie (Wolters Kluwer). s. 49. ISBN 978-80-7552-784-4.

DVOŘÁK, Tomáš. *Akciová společnost*. Vědecké monografie (Wolters Kluwer ČR). Praha: Wolters Kluwer, 2016. s. 6-7. ISBN 978-80-7478-961-8.

DVOŘÁK, Tomáš. *Osobní obchodní společnosti ve světle rekodifikace českého obchodního práva*. Vědecké monografie (Wolters Kluwer ČR). Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2012. ISBN 978-80-7357-755-1.

DVOŘÁK, Tomáš. *Společnost s ručením omezeným*. Vědecké monografie (Wolters Kluwer ČR). Praha: Wolters Kluwer, 2014. ISBN 978-80-7478-633-4.

DVOŘÁK, Jan; ŠVESTKA, Jiří; ZUKLÍNOVÁ, Michaela a kol. *Občanské právo hmotné*. 2., aktualizované a doplněné vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2016-. ISBN 978-80-7552-187-3.

FILIP, Václav a FYRBACH, David. *Společnost s ručením omezeným*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2016. ISBN 978-80-7552-231-3. s. 215.

GERLOCH, Aleš. *Teorie práva*. 8. aktualizované vydání. Právnícké učebnice (Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk). Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2021. ISBN 978-80-7380-838-9.

HAVEL, Bohumil; ŠTENGLOVÁ, Ivana; DĚDIČ, Jan a JINDŘICH, Miroslav. *Zákon o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob: komentář*. Beckova edice komentované zákony. 1. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2015. ISBN 978-80-7400-285-4.

HEJDA, Jan; DIVIŠOVÁ, Karina; FINGER, Libor; MACHALA, Miroslav; PROSSER, Martin et al. *Nový zákon o obchodních společnostech a družstvech: zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech: (zákon o obchodních korporacích): poznámkové znění*. Olomouc: ANAG, 2013. s. 728-729. ISBN 978-80-7263-823-9.

KURKA, René a PAŘÍKOVÁ, Anežka. *Subjekty finančního trhu*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, ISBN 978-80-7400-277-9

LASÁK, Jan; DĚDIČ, Jan; POKORNÁ, Jarmila; ČÁP, Zdeněk a kol. *Zákon o obchodních korporacích: komentář*. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). Praha: Wolters Kluwer, 2021. s. 1066. ISBN 978-80-7598-881-2.

PAULY, Jan. *Teoretické a legislativní základy cenných papírů*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2016. ISBN 978-80-7552-421-8.

PELIKÁN, Martin. *Zajištění a utvrzení dluhu v praxi*. Právo prakticky. Praha: Wolters Kluwer, 2017. ISBN 978-80-7552-192-7.

PELIKÁNOVÁ, Irena. *Komentář k obchodnímu zákoníku. 4. díl. Zákony – komentáře* (Linde). Praha: Linde, 1997. ISBN 8072010956.

RUMMEL, Peter et al. *ABGB Kommentar; Band 1*. Auflage 2. Wien: Manzche Verlags- und Universitätsbuchhandlung, 1990. ISBN 3-214-04415-X.

PETROV, Jan; VÝTISK, Michal; BERAN, Vladimír a kol. *Občanský zákoník*. 2. vydání (2. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2023. ISBN 978-80-7400-747-7.

SPÁČIL, Jiří a kol. *Věcná práva: věcná práva, katastr nemovitostí a správa cizího majetku*. Academia iuris (C.H. Beck). V Praze: C.H. Beck, 2018. ISBN 978-80-7400-711-8.

SPÁČIL, Jiří; KRÁLÍK, Michal a kol. *Občanský zákoník III. Věcná práva (§ 976–1474)*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2021. ISBN 978-80-7400-803-0.

ŠTENGLOVÁ, Ivana; HAVEL, Bohumil; CILEČEK, Filip; KUHN, Petr; ŠUK, Petr. *Zákon o obchodních korporacích: komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020. ISBN 978-80-7400-480-3.

ŠTENGLOVÁ, Ivana; HAVEL, Bohumil; CILEČEK, Filip; KUHN, Petr; ŠUK, Petr. *Zákon o obchodních korporacích: komentář*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020. ISBN 978-80-7400-799-6.

ŠTENGLOVÁ, Ivana. *Podíl společníka ve veřejné obchodní společnosti po rekodifikaci českého obchodního práva*. in: EICHLEROVÁ, Kateřina. *Rekodifikace obchodního práva – pět let poté*. Svazek I. Pocta Stanislavě Černé. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019, s. 130. ISBN 978-80-7598-426-5.

VOJTKO, Martin; FELGR, Miloš; HURYCH, Daniel; JÍNĚ, Tomáš; VYBÍRAL, Petr a kol. *Banking & Finance. Všeobecná praxe*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2023. ISBN 978-80-7400-927-3.

VYMAZAL, Lukáš. *Zástavní právo*. 3. vydání. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). Praha: Wolters Kluwer, 2019. ISBN 978-80-7598-516-3.

ZUKLÍNOVÁ, Michaela. *Věcná práva v kostce*. Praha: Linde Praha, 2014, s. 13-14. ISBN 978-80-7201-946-5.

2. Odborné články

ČECH, Petr: *Akcie po rekodifikaci*. Právní rádce. č. 10 roč. 2012. s. 36. ISSN: 1210-4817.

ČERNÁ, Stanislava: *Vedlejší dohody (sideletters) společníků kapitálových společností*. *Obchodněprávní revue*, 2011, č. 1. s. 1. ISSN 1803-6554.

ČERNÁ, Stanislava; ŠTENGLOVÁ, Ivana; ČECH, Petr. *Co přinese zákon o obchodních korporacích kapitálovým obchodním společnostem, jejich společníkům a věřitelům?* *Časopis pro právní vědu a praxi*. Masarykova univerzita nakladatelství. s. 330. č. 4. roč. 2012. ISSN: 1210-9126.

DĚDIČ, Jan a ŠUK, Petr. *K některým výkladovým otázkám právní úpravy podílu v obchodní korporaci*. *Obchodněprávní revue*, 2014, č. 6, s. 172. ISSN 1803-6554.

ELIÁŠ, Karel. *K otázce zastavení obchodního podílu*. *Právo a podnikání*, 1994, č. 2, s. 2-3. ISSN 12111120.

HEJDA, Jan. *Právní úprava podílu ve společnosti s ručením omezeným v rekodifikačním návrhu zákona o obchodních korporacích*. *Obchodněprávní revue*. 2011, č. 3, s. 75. ISSN 1213-5313.

HORÁKOVÁ, Bohuslava. Průlom do společenské smlouvy v kontextu vedlejších dohod společníků. *Obchodněprávní revue*, 2022. č. 4. s. 253.

JANKOVSKÁ, Martina. Úvaha o zástavním právu k obchodnímu podílu. *Právo a podnikání*, 1993, č. 11, s. 22-24. ISSN 12111120.

LÁLA, Daniel. Zákaz převodu podílu ve veřejné obchodní společnosti. *Obchodněprávní revue*, 2018, č. 2, s. 45. ISSN 1803-6554.

PATĚK, Daniel. O (ne)převoditelnosti podílu komplementáře. *Obchodněprávní revue*, 2018, č. 1, s. 17-19 a 21. ISSN 1803-6554.

PELIKÁN, Robert. Několik poznámek k úpravě společnosti s ručením omezeným v novém zákoně o obchodních korporacích. *Obchodněprávní revue*. 2012, č. 3. s 76.

RICHTER, Tomáš. Zajištění dluhů podle nového občanského zákoníku – zástavní právo. *Obchodněprávní revue*, 2013, č. 9, s. 250. ISSN 1803-6554.

SADECKÝ, Lukáš. Omezení převoditelnosti podílu ve společnosti s ručením omezeným podle navrhované novely zákona o obchodních korporacích. *Ad notam*. č. 2/2019, s. 9-10. ISSN 1211-0558.

3. Seznam použitých internetových zdrojů

KŘÍŽ, Radim: Několik poznámek k formě a omezené převoditelnosti zaknihovaných akcií. *Bulletin advokacie*. č. 6. roč. 2019. s. 26. [online] [cit. 2023-11-4]. Dostupné z: <https://www-beck-online-cz.ezproxy.is.cuni.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=nrptembrhfpweyk7gzpxgxzsgy&groupIndex=0&rowIndex=0#>. ISSN: 12143758.

MIKULA, Ondřej. Komanditní společnost jako forma investičního fondu. *Právní prostor*. [online]. [cit. 2023-10-12] Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/obchodni-pravo/komanditni-spolecnost-jako-forma-investicniho-fondu>.

GIESEN, Hans-Michael a BRANDI, Tim Oliver. International Finance Transactions – The Pledge of Shares in a German Limited Liability Company. *International Lawyer*, 1997, č. 4. [online]. Dostupné z <https://scholar.smu.edu/til/vol31/iss4/6>.

CHENG, Han Tan. Negative pledge as a security device. *Singapore Journal of Legal Studies*, 1996.s. 418. JSTOR. Dostupné z <https://www.jstor.org/journal/singjlegastud>.

PELIKÁN, R. a PELIKÁNOVÁ, I. in: BAJURA, J., BÁNYAIOVÁ, A., BĚLINA, M., ČERNÁ, S. a kol. *Občanský zákoník: Komentář, Svazek V, (§ 1721-2520)*. [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2023-11-14]. Dostupné z www.aspi.cz. ISSN 2336 – 517X. K § 1761.

VLÁDA: Důvodová zpráva k zákonu č. 33/2020 Sb., kterým se mění zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích), ve znění zákona č. 458/2016 Sb., a další související zákony, č. 33/2020 Dz. [online]. Dostupné z <https://www-beck-online-cz.ezproxy.is.cuni.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=oz5f6mrqgiyf6mztl5shu&rowIndex=0>. [cit. 2023-10-4].

VLÁDA: Důvodová zpráva k zákonu č. 90/2012 Sb. o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích), č. 90/2012 Dz. [online]. Dostupné z <https://www-beck-online-cz.ezproxy.is.cuni.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=oz5f6mrqgez6ojql5shu&rowIndex=0>. [cit. 2023-10-23].

VLÁDA: Legislativní pravidla vlády. [online] Dostupné z <https://www.vlada.cz/cz/ppov/lrv/dokumenty/legislativni-pravidla-vlady-91209/>. [cit. 2023-10-14].

4. Seznam použitých právních předpisů

Zákon č. 280/2009 Sb., Daňový řád, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 40/1964 Sb., Občanský zákoník

Zákon č. 513/1991 Sb., Obchodní zákoník

Zákon č. 109/1964 Sb., Hospodářský zákoník

Zákon č. 367/2000 Sb., kterým se mění zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony

Zákon č. 33/2020 Sb., kterým se mění zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích), ve znění zákona č. 458/2016 Sb., a další související zákony

Zákona č. 591/1992 Sb., zákon České národní rady o cenných papírech

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 90/2012 Sb., zákon o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích), ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 240/2013 Sb., zákon o investičních společnostech a investičních fondech

Zákon č. 256/2004 Sb., Zákon o podnikání na kapitálovém trhu

Zákon č. 87/1995 Sb., Zákon o spořitelních a úvěrních družstvech a některých opatřeních s tím souvisejících a o doplnění zákona České národní rady č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 304/2013 Sb., Zákon o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 262/2006 Sb., Zákon zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů

Allgemeines Bürgerliches Gesetzbuch (rakouský občanský zákoník)

Bürgerliches Gesetzbuch (německý občanský zákoník)

Gesetz betreffend die Gesellschaften mit beschränkter Haftung (německý zákon o společnostech s ručením omezeným)

Schweizerisches Zivilgesetzbuch vom 10. Dezember 1907(Fünfter Teil: Obligationenrecht)

5. Seznam použité judikatury

Nález Pléna Ústavního soudu ze dne 17. 12. 1997 sp. zn. Pl. ÚS 33/97,
Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 23. 6. 1999 sp. zn. 7 Cmo 629/98,
Usnesení Ústavního soudu ze dne 19. 5. 2005, sp. zn. III. ÚS 697/04,
Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 4. 2005, sp. zn. 29 Odo 540/2004,
Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 5. 6. 2007, sp. zn. 21 Cdo 612/2006,
Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 3. 10. 2007, sp. zn. 29 Odo 794/2006,
Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. 9. 2008, sp. z. n. 29 Cdo 646/2008,
Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 22. 4. 2009, sp. zn. 29 Cdo 2254/2007,
Nález Pléna Ústavního soudu ze dne 7. 4. 2009, sp. zn. Pl. ÚS 26/08,
Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22. 9. 2011, sp. zn. 29 Cdo 1939/2010,
Unesení Nejvyššího soudu ze dne 20. 2. 2014., sp. zn. 29 Cdo 2479/2013,
Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 28. 7. 2015, sp. zn. 14 Cmo 354/2014,
Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 13. 1. 2016, sp. zn. Cpjn 204/2015,
Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 19. 9. 2017, sp.zn. 29 Cdo 5719/2016,
Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 4. 2018, sp. zn. 29 Cdo 2818/2016,
Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 9. 3. 2022, sp. zn. 27 Cdo 3330/2020,

Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 24. 3. 2022, sp. zn. 53 Co 404/2021-64,
Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. 7. 2022, sp. zn. 33 Cdo 1895/2021,
Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. 8. 2022, sp. zn. 27 Cdo 1889/2022,
Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. 10. 2022, sp. zn. 21 Cdo 1813/2021,
Usnesení Ústavního soudu ze dne 15. 11. 2022, sp. zn. I. ÚS 3019/22,
Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 30. 1. 2023, sp. zn. 14 Cmo 132/2022.

6. Seznam ostatních zdrojů

DRÁBEK, Jan. Kmenový list jako předmět právních vztahů. Diplomová práce. Univerzita Karlova, Právnická fakulta, 2019. s. 46. [online] Dostupné z <https://dspace.cuni.cz/bitstream/handle/20.500.11956/115822/120347737.pdf?sequence=1&isAllowed=y>.

Důvodová zpráva k zákonu č. 90/2012 Sb. o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích),

Odborná konzultace s JUDr. Michaelem Zvárrou, LL.M., Ph.D. Dne 16. 11. 2023,

Poslanecká sněmovna. Sněmovní tisk č. 207/3. [online] Dostupné z <https://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=161464>,

Poslanecká sněmovna. Sněmovní tisk č. 207/0. [online] Dostupné z <https://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=135885>,

Stanovisko občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 13.01.2016, sp. zn. / Č. j. : Cpjn 204/2015,

VOLNÝ, Jan. Pozměňovací návrh č. 1136 ke sněmovnímu tisku č. 216. Bod 9. Dostupné z <https://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=185362&pdf=1>

Abstrakt

Iura in re aliena k podílu v obchodní korporaci (včetně vtěleného do cenného papíru)

Práce zpracovává téma podmínek zastavitelnosti podílu v obchodní korporaci. Za svůj cíl si autor práce stanovil zodpovězení otázky, které podíly v obchodních korporacích a za jakých podmínek jsou zastavitelné a jakými způsoby a do jaké míry mohou tyto podmínky ovlivnit členové jednotlivých obchodních korporací.

Za tím účelem je práce rozdělena do pěti kapitol.

První kapitola zkoumá zastavitelnost podílu v korporaci optikou občanského práva. Pozornost je věnována požadavkům na vlastnosti zástavy vyjádřeným v občanském zákoníku a jejich reflexí v předpokladech zastavitelnosti podílu v korporaci. Dále je zde zohledněna možnost vtělit některé podíly v korporaci do cenného papíru nebo zaknihovaného cenného papíru a jsou přestřeny možné přístupy k otázce aplikovatelnosti obecné úpravy zástavního práva k podílu v korporaci na zástavní právo k cennému papíru představujícímu podíl.

Druhá kapitola se zabývá zákonnými předpoklady zastavitelnosti podílu v jednotlivých obchodních korporacích. Zkoumán je věcný důvod takového nastavení, zejména v případě, kdy ze zákonné právní úpravy vyplývá, že podíl v příslušné obchodní korporaci je zcela nezastavitelný. Značný prostor je věnován problematice zastavitelnosti cenných papírů, do nichž je podíl v obchodní korporaci vtělen.

Třetí kapitola je věnována problematice korporačních omezení zastavitelnosti podílu v obchodní korporaci. Popsány jsou postupy při zavádění těchto omezení do zakladatelského právního jednání obchodní korporace a účinky, které vyvolávají. Zvláštní pozornost je věnována dvěma výchozím podobám korporačních omezení zastavitelnosti podílu v obchodní korporaci, které jsou v závěru kapitoly porovnány s přihlédnutím k míře, v jaké vyhovují zájmům stran zástavní smlouvy, dané obchodní korporace a jejích společníků.

Ve čtvrté kapitole je představena možnost stanovit podmínky a omezení zastavitelnosti podílu v obchodní korporaci formou obligace. Je poukázáno na rozdíly v účincích takového omezení oproti omezením korporačním. Dále je představena možnost korporační omezení zastavitelnosti podílu jednorázově prolomit. V závěru kapitoly je prostor věnován také tzv. *negative pledge*.

Pátou kapitolu představuje souhrnný závěr práce a doporučení *de lege ferenda* vycházející z v práci dříve formulovaných závěrů.

Klíčová slova:

zastavitelnost, podíl, korporace

Abstract

Iura in re aliena to a share in a business corporation (including share incorporated in a security)

The diploma thesis revolves around the theme of the conditions of creating a pledge over a share in a business corporation. The author aims to answer the question of which shares in business corporations can be subject to a pledge and under what conditions. Additionally, the work explores how members of individual business corporations can influence these conditions, and to what extent.

To achieve this goal, the work is divided into five chapters. The first chapter examines the ability of a share in a corporation to become a pledge from the perspective of civil law. Attention is given to the requirements for the characteristics of pledge set forth in the Civil Code and their reflection in the requirements for creation of a pledge over a share in a corporation. The possibility of incorporating certain shares in a corporation into a security or registered security taken into account. Possible approaches to the applicability of the general regulation of pledge of a share to a security representing a share, are presented.

The second chapter deals with the legal prerequisites for the ability of a share in individual business corporations to become a pledge. The material reason for such a setup is examined, especially in cases where legal regulations imply that a share in the respective business corporation is completely non-transferable. Considerable space is devoted to the issue of ability of securities representing a share in a business corporation to become a pledge.

The third chapter addresses the issue of corporate restrictions on the ability of a share in a business corporation to become a pledge. The procedures for introducing these restrictions into the founding legal act of a business corporation and the effects they trigger are described. Special attention is given to two basic forms of corporate restrictions on ability of a share in a business corporation to become a pledge, which are compared at the end of the chapter, taking into account the extent to which they satisfy the interests of the parties to the pledge agreement, the given business corporation, and its members.

The fourth chapter introduces the possibility of determining the conditions and restrictions on ability of a share in a business corporation to become a pledge in the form of an obligation. Differences in the effects of such restrictions compared to corporate restrictions are highlighted. The possibility of a one-time waiver of corporate restrictions on ability of a share to become a pledge is also presented. The closing part of the chapter also addresses the so-called negative pledge.

The fifth chapter presents a comprehensive conclusion of the diploma thesis and *de lege ferenda* recommendations based on the conclusions formulated earlier in the diploma thesis.

Key words: pledge, share, corporation